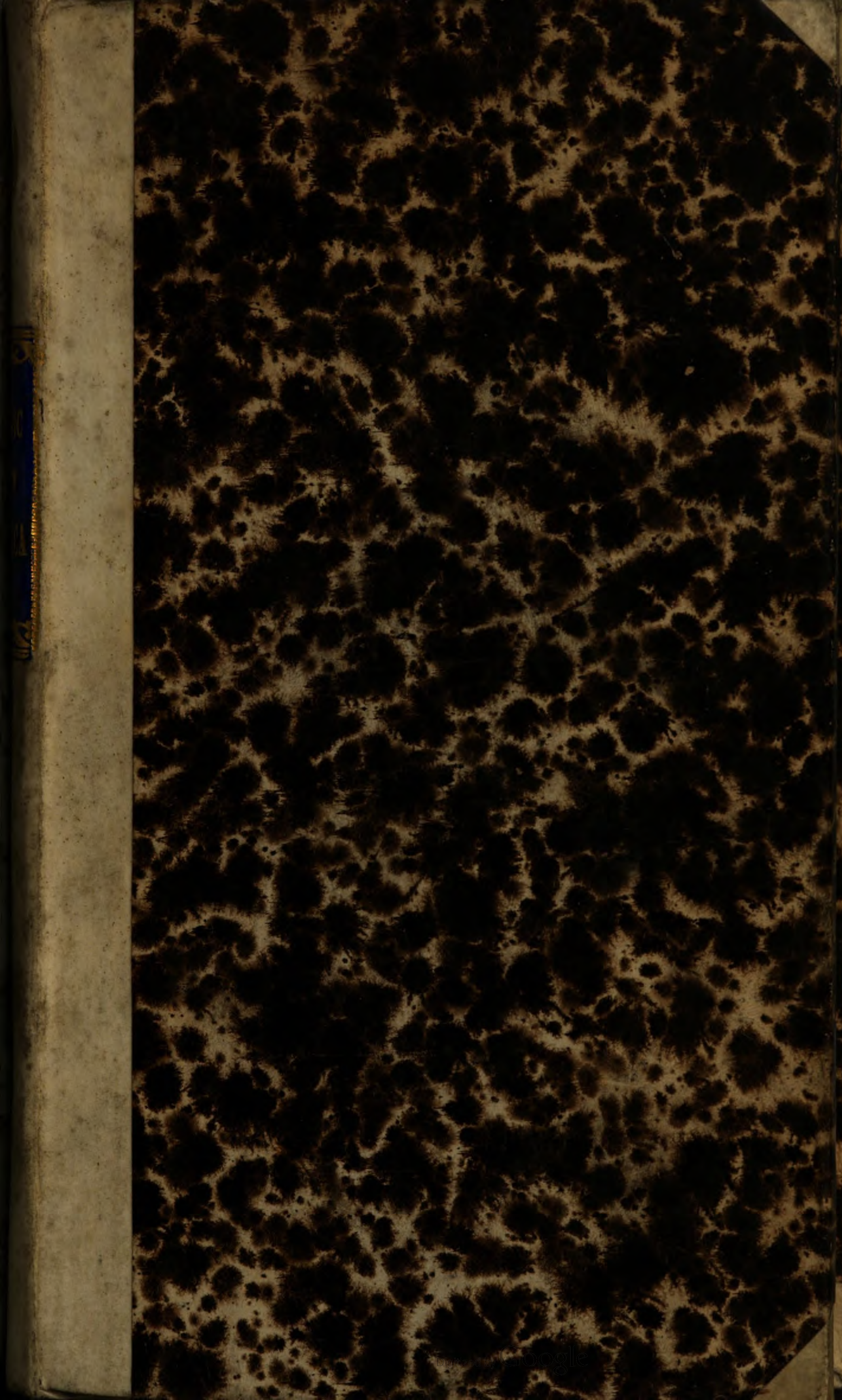
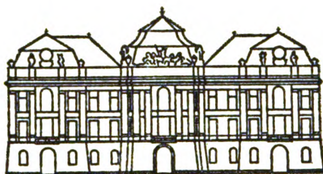

XIVOT

VELIKOGA BISKUPA, PRIVELIKOGA DOMORODCA, I NAJVECHEGA PRIATELJA NASHEGA

ANTUNA MANDICHA.

IZPISAN

PO

RADOSLAVU OD PANNONIE SAVSKE:

NÁRODU PAKO BISKUPIE BOSANSKE ILI DJAKOVACSKE, I SRIMSKE SJEDINJENE PRIKAZAN,

PO

ADAMU PHILIPPOVICH OD HELDENTHAL MISNIKU.

S'Dopushtenjem plem. Stareshinah.

U Pecsuhu Slovima Stipana Knexevich Králjevog Knjigatishca 1823.

Amicus Plato, amicus Socrates,
Sed magis amica veritas.

Sine ira et studio, quorum causas
procul habeo.

Tacitus.

Admittitur ad typum.

P. Petrus Klász m. p.
R. Gymnas. Essek.
Loc. Director ac una
Librorum Revisor.

Ukazalo Dogadjajah od Xivota Antuna Mandicha.

List.

13

List.

List.

Listi

GLÁS NA SLAVONCEH govorechi.

Zaludase zovesh slavna Zemljo moja vazda ti,
Zalud jesi dicsna davna med Národih u kitti;
Zaboravljas Priateljeh, odbacivash Koren svoj,
Stob'morao bar odXelja cili slavit Porod tvoj.
Dicca tvoja pripivaju Kraljevicha Mårka Chud,
Jerbot onih nepoznaju, daje Mårko Junak lùd,
Daje Mårko Shtettocsinja, a ne páko Priatel,
Jera Mårko stogod csinja vechma bia Rushitelj.
Nepivaju, jèr neznadu Rélkovichu úcsnom svom
Da Poshtenje, Diku dádu, tom Junaku pridicsnom
Nepivaju Kanixlichu, koji ucsi pivat nás
O Uskêrsu, o Boxxichu, uzdignuvsha Bogu Glás,
Koji Pisme svéte pisah, izbrojitje nemogu,
Prisvetogsu sve Mirisa istinito rech mogu.
A Dossena kripostnoga, koji Perro kano têrn

Suprot svakog oshtri zloga, koga Posão bie cêrn,
Nash Slavonac nísht nestuje, jerje Dosseri suprot njeg,
Gdi fallecheg samo csuje, jest rúxio bludecheg.
Ni MANDICHA svòga Slavu sad nepiva Národ nash,
Od kog ima diku pravu i shtimanje pravò bash.
Koji bie Otac Puka, miloserdni Pomochnik,
Koga désna blága Ruká pomoch gledda nas uvik;
Koga Ocsih milostivne obaljane s'Radostjom
Dobrò kázu od Istine, da nas ljubi s'Milostjom:
Ovom Otcu, i Biskupu, ovoj Glávi svetoj vi,
Zashto nebi sad uskuppu Fálu dáli Bratjo svi?
I vi Ljudi, koji dosta Pamet vedru imate,
Kadavamje Pamet prosta, tugje raddo shtimate;
Shto kad rekme Lord englezki, il shpánjolski Kortes sad,
Gdise vládá tko vitezki, vi stiete vêrlo rad,
A neznate, dakodkuche, vechjeg od tih imaste,
Od kriposti svud sjajuche, al ga samo neznaste;
Nittistemu na Poshtenje upisali Slovo bar:
Dok vam dáva on gostenje, josht i k'tomu lipi Dár,
Dondestega vi shtimali, dabi vishje dao vam,
Sad kandaga neb ni znali. Ergjave vas nazivam.

Sad nedaje MANDICH nishta, Domorodac
dicsni vash,
Al Nauka barem csista od njeg i sad dost
imash.
Barem shtosi uxivao, i shtosiga znao tad,
Dabi Pamet vech imao, moraobga imat rad.
Mloge Daneh, mloge Sateh sprovodite u
zalud
Kad MANDICHU vi neznate zafaliti za
sav trud:
Onjevridan i dostojan, da ostane brezsmêrtan
Zalud lexi vech pokopan, joshtje s'Ricsom
priverstan
Rics njegovog od Nauka kod nas joshter
pribiva;
I primlogi sad od Púka Dobrocsinstvo uxiva,
I pak ima osamLitah kako umêrANTUN nash,
Koji bie nasha Kitta, a sad za njeg nêsh da
znash:
Jasam dosta i bash dosta, osam csekao
godin Dàn,
Dab od Púka toga prosta nashò, kojij'
shnjim poznan,
Kojib'Dillo i Csinjenje ANTUNOVO znao sbrat
I njegovo govorenje kano Cvitche izabrat,
Alli nitko nejavise, i danashnji dojde Dân,
I koje tko svud slavise, a njeg Csovik ni jedan.
Dok xivljase, gláva bie, fálishega mlogih
rad
I koimah hasni prie ushutishe sa svim sad,
A Slavoncih vi nejmate Priatelja vechega,
Kad MANDICHA nepoznate za vas dosta
bdechega.

Záto hochu izabratti slabog iz med Púkă
tvog
I Zapovid njemu dàtti, da MANDICHA slà-
vi mo :;
Onga neche znát fáliti, álli neche ni làggat;
Istinuche izvaliti; od svog neche prilagat :
Neche znatti on dostojno izpisàti njeg sa
svim,
Jerbi bilo to pristojno, dase Múdrih bav-
ve s'tin,
Al kakomú dràgo bilo, onche dráge Volje
sàm
Ispisati njega millo u njegase tud uzdam.
Nemojtese s'shnjim spêrdati shto on od
njeg pishe sàm,
Viste bolje mogli znattí, neg ja, i on pi-
shuch znám.

U V O D.

*Radoslav Mandicha meche Puku
za Ogledalo.*

CSLANAK I.

Boxe milli! pomozime, da Slavoncem mo-
jimah
Ja Slavonca drágo Ime s'kratki káxem Sló-
vimah,
Da poznadu shtos' imali, a i tkoje bio on,
Dabi bolje njeg shtimali, kano dobri tvój
Poklon ;

Ukazòbi Domorodcem tvog ANTUNA Xivot. sav,
Nek ga ljubi sa svim Sêrdcem, kojigodje Ljudih prav,
I tko hoche poshten bitti, neka slidi njega rad,
Jer ANTUNOV Xivot csisti slidit more star i mlad.
Siromasi Siromashtvo, nek podnose kano on,
A Bogatti nek Bogastvo daju dobrim na Pòklon;
Nepravednih Pravdu mogu, ohli pako Poniznost,
A svi Ljudih skuppa mlogu od njeg ucsit i triznost.
Nek on bude Ogledalo, kadje bio Sunce xiv,
Kojej' namah lipo sjallo, dok Bog hottì milostiv,
A sad unjem mi gledati sve moxemo Kriposti
Jer njegovih kod nas najti josht moxemo radosti.
Tilo umre, Kripost pàko duggo stoji na Zemlji,
Kod poshtennih stòji tako, kakojimje u Xelji. —
Oprostimi neumerli o Antune Biskup nash;
S'Ocsimah te ja umêrli samo gledda kratki Csas:
Shtosam csuo tvoji Dillah, i shto viddi ja njih sam,
Kadasumi verlo milla, hochu daji proglasham
Nitko neche mochi rechi, dasam slago stogod tod,

Jersi bio mlogo vechi, negje Perra mó-
ga Plòd,
I zatose bojim jako, dami neche tkogod rech:
Pisaoje slabo tako, kano Dite drima ech.
Jer od tvoji lipi Dillah Plutarko bi imò shto
Kornelie Ruka milla spisat tebe privishto,
Al kad neche Ljudih taki mora pisat Radoslav
Josht Pjesmenik ponejaki, prid drugimah
kano Mràv,

CSLANAK II.

Porod i Ditinstvo Antuna Mandicha.

Siromashke od Rodbine, a Poshtenja bo-
gatog,
Dèset osme josht stotine dobismoga pri-
slavnog.
Kadse brojji po hiljadi sedam stotin vishe Lit,
Cseterdeset nadodadi kàko Isus Sabra Svit.
Na velike Gospe Dannak velik Csovik roddise
Sunca nasheg tad Postanak u dan otaj zgodise
Ne starinske Plemen Kêrvi, vech Poshte-
nje Rodda sveg
U mallanu sada vêrvi, i bittiche sve kod njeg.
Velik onaj jest Istina, koga roddi Velikash,
Alje vecha onog Cina, koji kano Antun nash,
Po Kriposti svitloj svojoj na visinu stùpi gor,
Gdi do Smerti njeg na ótój raddo gleda
Carski Dvor.
Poxegamu Varosh màla misto pravo rod-
no jest,

K'Városharmih dost pristalla, Kucha ima
stotin shest,
Ovdi Antun u Ditinstvu Dika bia Rodda svog
U istomu Sirotinstvu, Bogatstvo jim bie Bog.
Diccih vashoj, Otcih drági! sve kaxite,
shtochu rech,
Kakvi ANTUN MANDICH blági u Ditinstvu
bi ucsech.
Roditeljih u Mladosti shto ucsishe njega kad,
Toje Antun brez Ludosti sve ucsio vèrlo rad.
Otac s'Okkom, a on s'kokkom, tako slusha
Otca svog
I po Blattu on dubokom sluxi Otca pri-
dobrog;
Mir u Kuchi, kanda nie Antun Ditè josht,
Prah po Putu on nevie, vech sa poslom i-
de prost.
S'Rukamah ga Otac, Matti i raditi ucsiche,
Kojechemu Krushac datti sa Poslomse mu-
csishe,
Alli Csovik jedno skáni, drugo pako dáde
Bog,
Antun móra bit obráni sina Boxjeg propetog
Zato uze njemu Otca; Otac umèr dakle sad,
Matti osta tuxna Ovca, i Jagneshce Antun
mlad.
Ovdbi mlogih vech zdvoili, al Bog neche
zlo kroz to,
Nego dabi privolili, koi xivu bogato,
I Sirotu pokripili i podigli do Snáge,
Tosu Sûdih Boxji mili i Naredbe pribláge.
Bog Antuna Matkovicha Ocsi baci na Dite;

On priljubi tog Diticha iz Ljubavi pricsiste,
I vridanje taj Ljubavi koji joshter Tern nejàk,
Sebe gleda, da pripravi, da bit moxe kad-
god jàk.
Ráste mudrost, ráste Dite, draxje biva
svakomu,
U njem Posluh i Mir svíte zalud joshter
takomu.
Mlogi ráhni tugje Dite Siroticu brez Rodda,
Da od njega pomoch ishte kod Starosti
Prigodah,
A i mlogi Otac káxe: „ráhnim Dite zbog otog,
„ Zbog cseg Ljudih Vatralj tráxe, zarad
Uglja vatrenog "
Alli ráhni iz Ljubavi, bilo tugje il tvoje,
U Mozguse pak nestavi, zarad Hasne sve
svoje.
Ditinache Dúxnost bitti, tebi bitti zafalan,
I teb' pomoch pohititi, ako budesh potriban,
Ako tebi Sluxba pàko nisht nehasni njegova,
On je dúxan drùgom tako povratiti iz nova.
Tko rad primi Dár od kóga, móra i on
drugom dat
Od Dobarca shtogod svóga kad tko bude
zaiskat.
Al govore mudri Ljudih, — (slobodime
Boxe njih,
Dase tako svagdi súde, Dànbi bio vech
sudnji.)
Vele „ uzmi ti *Sirotu* a na svoju *Sramotu*."
Csujte Bracho tu griotu, u csovicsjem Xi-
votu.

Jeli Mandich Sirotica Pomochnika bio svog
Sramotio igda Lica vazda sasvim poshtenog?
Ja znam, nie sramotio, vech projasno dokje xiv,
Bogmu dakle dobar bio, shtomu bie milostiv.
Bogàtoshih! ja vas molim kseb primite Sirotu,
Dol gledajte s'Okkom Ohlim, pokaxteim Dobrotu,
Kad budete odrahnili kào Mandicha dobroga,
Kroz otoste nakánili imat Milost kod Boga;
Ako bude tà Sirota ne zafalna ostala,
Il' od Svita sveg Rugota, il Lupacsa postala,
Njojse móra zamiriti, vama neche nikada,
A vamache Bog plathititi zbog tog Dilla za vazda.

CSLANAK III.

Antun u Shkulli kod Kuche.

Da pratimo mi Antuna i u Shkullu kod Kuche,
Viddimoga Pamlje punna nuz Knjixice shtjuche.
Miran, krottak, dobre Volje on Sokakom prolazi,
Uvik ucsit gleda bolje, doklem Shkulleh polazi.
Varoshkasu mázna Dica, i Sokakom iducha,

Jerji mázi radd Mamica na Voljujim dajucha,
Antun pako brez Máznosti, (ah tkobiga mázio?)
Idde sad pun poniznosti, jerje Nauk pazio,
A shto ucsi u Mladosti, da poshtuje svakoga,
Jaga najdo u Starosti josht od Duha takoga.
S'snjime mlogi móchnog Rodda tad u Shkulli bie Dják
Mlogom Otcu bie Shkodda, shto Sín bie Stepenjak,
Jer bogátog Otca Dite mázno raddo svako jest,
I têrkati uvik ishte, od Nauka znáse smést,
A Sirota shuti páko jerse boi Mestra svog,
Koji psuje své jèdnako Djaka slabog, êrgjavog.
Antun gledda vishe Fálu, zato úcsi pofaljen,
Dol prignuvsha Glávu málu, daje s'Knjigom sastavljen.
Jedno Djacse od Mladicha pridnje od njeg nebiah;
Pamet hitra, toje Sricha alje Pomlja vêrstnia.
Ritko Djaka njem jednaka, sve nadvisi Antun nash,
I téshkasu vêrlo Jaka, kad sêrdcsano nje primash,
Svihsu Mestri zadovoljni shime vêrlo bili tad,
Jerbot Antun dobrovoljni nje poslusha vêrlo rad,
Sváko Dite u Ditinstvu moralobi slushno bit,
A u istom Sirotinstvu Dobrocsinceh obljubit
Shtoje vecha tko Sirota, vechmas' móra pokorrit,

I zaradi svih Dóbrota Starniega podvorit;
Gorrak Krushac tugji biva, gdise najde Neposluh,
A Sirota pak uxiva Dobroosinca slushna Kruh.

Tvoja Majka Sirotica, Udovica kukavna,
Za te malog svog Sincsicha, bijoj Briga poglavna,
Al blágo teb Majko drága, jerje dobar Sinnak tvój,
U Antunu dokje Snága za njegase nisht neboj.
Udovcsichi Pustovcsichi, od Sirotah Svit velli,
Pustovcsichi Lopovcsichi, jedan ucsit nexelli.
Zalud jesi Udovica, Pustolov ti nie Sin,
Veche miran kaò Pscelica, zaluduje on jedin.
Udoviceh Majkeh tuxne, vi ovako, kano Mat
Antunova, jeste dúxne, svêrh Dicsiceh priglédat.
Majko! tise brinesh, arrash, alche Antun dobar bit,
Al u tomse nisht nevarrash, da svêrh njega imash bdit.
Gdi Ròd pazzi i prigléda, ondsu dobra Dica dost,
A gdi pàko Ròdd negleda, ondse skvari rad Mladost.
U dobromo mi Mladichu svi imamu Veselje,
Mâ malanu kâo Cervichù, imojesu tò Xeljeh.

Al u Dicsku zlocsestomu, makar kako bio lip,
Nejma Raddost ni u csemu nitti Csovik isti slip.
Sad ajdemo mi na dalje, i Antunje dalje vech,
Matkovich ga ucsit shalje, a on ucsi sve xurech.

CSLANAK IV.

Antun Djacski ucsi u Poxegi.

Shibicase u Mladosti, privit dáde svakaka,
I Vossak se toppi dosti, makar Vatra nejaka.
U Staklani Staklar slie kakvu hoche Flashicu,
Mlinárpàko takvu mlie, kakvu hoche Kashicu:
Tako Otac, tako Matti, tako i Naucsitelj,
Kakvi Nauk hoche datti, takvi bude Ucsitelj.
Kako snáxish Kupus mládi, takve sutti Glavice
Kada Simnak vash ogládi, dadetemu Rá nnice;
Podajtemu Ráhnu Duha, odranjenje valjano,
Kojechem stechi Kruha, shtoje svakom poglavno.
Antunove Majke slávne Briga bie najvecha,
Da Naukeh ucsi glávneh, dokje mladost rastecha.
U Starrosti mallo tkose moxe ucsit Pameti,
Svaki Nauk a na pose k'namah lako doleti.
Antun ucsi djacske Skulleh u Poxegi kod Kuche,
A netráxi Gajde, Frulleh, i Sviralleh pishtuche:
Jer tko Nochom hóda raddo, drima obdan taj sa svim,

Dite Nochom tercsuch mlado obdan stig-
he lako Drim
A tko raddo Danjom drima, taj neucsi
vidim nisht,
Jère mallo Vrime ima, kad u Mozgu bude
csist.
Naucsitelj Jesuita, shtogod ucsi, Antun tò,
Jermu Pamèt bie csista sve poprima zaïsto.
Neznam ilje Antun vishe gleddò njimah
ugodit,
Illi onih pohitishe, Nauk datti potribit.
Dvà se dobra sastadoshe. Dobri Meshtri i
Antun,
Dobri dobrog tad najdoshe, od Veselja
svaki pun.
Ja nevelim kroz to sada, daje Antun uvik
prav
Jer Csòviku znà kadkada kriv postatti mali
Mràv,
Al Krivica Antunova nebiashe velika,
On Vixbanja kroz nju nova seb zadobi
tolika.
Kada tkogod u csem falli, i Falingu spoz-
náde,
Pak sa sebe rad nju sváli, onda mlogo
valjáde.
Kroz Godineh svekolike, shtoga ùcsi Poxega,
Domorodcih mloge Dike stári mechu na
njega.
I uljudan, poshten, míran, svatko recse:
dobri Dják,
Svom Nauku vazda viran, s'Knjigom tráxi
seb Búcxak,

Jerse Knjige rad neshtiu, gdie Pràsak i
Bukluk,
I gdi Ljùdih Víno piu, il kažuju Zogunluk.
Viditchete Bratcho drága mog Antuna na
dalje,
Kako njega Majka blaga ucsit vishe sad
shalje;
Oh kadabi Slavonia takve Dicceh imala,
Joshtbi bila znaj slavnia, i bòljebi procvalla.
Al sad Dicca ucse mallo, da zapishù samo
Dùg,
A kob' Majstor kad postallo, i odbiglo táko
Plug;
Ako pàko s' Pluggom orre, Knjigu báci
tad za Pèch,
Danjom shtiti tad nemore, a u Vecser ide
lech.
Ako pàko veche Stánje kad Slavonac
dostigne,
Tako gléda da Imanje vêrlo jàko podigne.
U Veselju i u Stánju vecheg Stánja Sla-
vonac
Troshi Rúcska Zasidanju, koji nie josht
Lovac,
Lovac Knjige pak netráxi, Zèc bomuje
millii
Dvaest litnog Dicska dráxi Dívah, dokje
csillii.
Jedni Xittom, Vínom drugi; — koje
s csimse têrguje,
Takvi Xivot sa svim duggi troshi, knjige
neshtuje;

Drugi pàko zarad Zlàta, koga na seb vech
nosse,
Knjigeh bace csak kroz Vráta, i svêrh
njihse ponosse.
Slavonie úde nashe takvi jesu Mudracih,
Od knjigahse verlo plashe, jerje knjiga
zabaci.
Knjiga, velle, Pamèt mûti., a Vesélje
Zdravlje dá,
Alje bolje gdise shúti, jerche na me past
Krívda.
Vollim pisat od Antuna, jermi sada kâo
Mladich
Ucsiniti neche Búnah. — Ónih mogu dat
Mlatich.

CSLANAK V.

Mandich u Zagréb odilazi.ondise obuchi.

Kod Slavonac misli mlogi: kod kucheje
bolje bit,
Bio bogat il ubogi, nego dalje ich ucsit.
Ako ucsi Ditich mallo, vech za Kuchu
nevalja,
A skúpobi to njih pallo, da on ucsi shto
dalja.
Mallo znajuch, zaboravi, a ráditi neche
nisht,
Kadse Domma Sin zabavi, tadje Poslu
svakom visht,
I uzdêrxi Rod Kolina, jèrga xenni bêrzo
rad,

Naiholiaje Didovina; ima Kokoshji bio Grad:
Tose samo razûmie od Slavónac Domma
mog,
Od Nimcase rech nesmie k'namah prie
doselnóg,
Jere Nimcih Diccu svoju daju shkullat vêr-
lo rad,
Domovinu za moch moju upravljati i odsad;
Slávimaje zemlja drága (*a*)i on volli slúxiti,
Dokmu durra samo Snága, i morase pruxiti;
A mogòbi Nimca glède ucsit datti Ditichu,
Da i onih odsad lebde sebi stéchi kad Srichu.
Falle dakle nashi Otcih, jer zlo misle zaisto,
Shtosu njimah draxji Novcih nego Nauk
ocsito,
I shto glede Rod Kolina, da uzmloxe, daje
dugg;
Kanda Zemlje Prostorina njima ima dojt
pod Plug;
Kanda umêrt sva Rodbina, kadse xenni,
nemore?
Kad znash svaka da Godina mlogo Mert-
vih zaorré;
Antunova Majka pako od Nauka nie rad,
Da odvucse njeg ikako, zalud Antun snáxan,
mlád,
Zalud bi on mogò Kuchu, obderxavat, svoju
vech,
Majki spravit Sobbu vruchu, i njoj lípi
Krushac stech,
Nishtnemanje ona neche; neka Antun úcsi
njé,

I nek tráxi sebi Sreche, kako xeli seb Stanje
A onache sebe pako ráhnit kano i do sád,
Sve rádechi a poláko, otirrátche láko Glád.
Antun dakle hoche dalje Shkulleh ucsit
bash sa svim,
Zàto njega Majka shalje na Pút Sêrdcem
vesellim.
Csetêrnajstog svóga, Litta najdè Zagreb
Mandich vech:
Za dobroga svatko píta, to i od jneg mogu
rech.
Svidocsanstvo verlo lipo od Meshtròvah
donese,
Al s'poshtenim svojim Kipom vechu Mú-
drost ponese.
Mudrost, Pamet, Svidocsanstvo njemu Kru-
shac dadoshe,
Oto isto Prorocsanstvo Meshtrih mlógi
dadoshe.
U Zagrebu njeg primishe u Simenik mis-
nikah,
Jerbo lako svi vidishe, dache bitti njim Dika:
I latinsko Liporicsje u Zagrebu svérshi vech:
Kakvo bie u njem Znánje, na kratkochu ovdi
rech.
Shto josht drúgi csulli nisu, óto Antun
dávno zná,
Drúgih úcsit tò dûxnisu po csemuse on
ravná:
Oshtru Pamèt, Volju jaku, a i Pomlju trá-
xim ja
U svakomu dobrom Djaku, da svêrh drúgih
lipo sjà.

Oto Antun sve imade. Viditchete i dalje,
Koliko on sam valjade, kudga Starji sad
shalje.

a) Slavimaje Zemlja drága, Sláuin volli slúxiti."

Slávih nikad nisu poduzeli na se, da Vojské vodde, illi da obilazè tugje Zemlje, kano Nimcih. Odvechmasuse u svoje Kuchanstvo zaljubili. Kad imadu dosta Zemlje za Orranje, i Trávu zarad Márve, Ráhne, tadasu najblaxenii; raddo pláte Haracs, i puzzájucha skoro slúxe Gospodarom svojim, suprot Koji uvik govore, alli, ako ovi Gospodarih njimah lipu Ries dádu, tadaje opet odvech fále. — Slávih, illi Slavini jesu milosêrdni, gostoljubni i odvishe, i mêrze na Kradju. Ovako nashe stáreh i sadashnje izpisujem ja Slavonac, á mlogah mojih Ricsih potverdjuje múdri *Herder Ideen zur Philoso. der Geschichte der Menschheit 3. Band.*

CSLANAK VI.

Mandich Priatelja odabirra, da u Mládexi Fallinge neupáde.

Do dvádeset joshter Litah Nemir dojde
Csoviku,
Da sám sebe Uzrok píta neb' znâs otu
Razliku.

Sàm po Volji sebi nie, a sàm sebe ima rad,
Na svakogse rad nasmie, pitaobga shtogod
sad.
Poslovebi on rádio, a iskòbse shétat kud,
S'Misla mabse sàm sládio, neche sidit u
Zalud.
Skócsi Mladich k'Ogledalu, i Máramu na-
misti,
Ide opet tad k'Astalu, i pisat se namisti;
Pishe dva tri Rèda mallo, alje duggo, Vrí-
me vech,
Jelli Drúxtvo gdigod stàllo tráxi svagdi
pitajech,
I kad nájde Skupp Drugóvah, takomuje
drágo tó,
Kano Snásha káda nova nadárise s'Dukatom,
I dok s'Druxstvom razgovára, dotlemuje
pridobro,
Tad po Druxstvu s'Okkom shára, kogbi
Drùga seb obrò,
Vesellòga séb obirra i shnjim hoda od sad
svúd,
I neima Nemir Míra, dok nestroshi Ocsin
Trúd.
Mladich nezna ni shútiti, (kano mládi Di-
teljich.)
Da u Sobbi svojoj shúti, radbi hodat, vàn
izich,
I na vani Rics govóri shútitmuse jer nedá,
Dokse u zlo sàm oborri, i u njemse ugleda.
Mladích raddo Pisme pivva, zàto tráxi Pis-
mícah,

Pisamah se nalaziva kod mladjani Divicah ;
Mladich najde tad Prilike sastatise vishe pút,
U Druxstvu je on pún Díke, a kod Kuche
túxan, ljút.
Da nebude nigda ljutit, vishe púta pohodi,
Ona gleda njem pripustit, da k'njoj od sad
dohodi ;
Táko Mladich sebi shkodi, jere Nauk báci sav,
Jer kad Dívu bêrz pohodi, i seb i njoj bude
práv.
Odtudbiva, da otaki dost imade zlocsesti,
U Godinah jer nejaki skvári Pohod nje csesti,
Tako Mladost u Mladosti okvárise bash
sasvim,
Jer u svojoj Stepenosti, razbiase kano Dim.
Mandich pako u to Doba poznáv u seb Ne-
mir taj
Nekti Druxstvu a za Roba sebe priddat,
rechi : náj.
Vech okréni Nemir cíli, koga u seb sitcha tad,
Da s'Pametjom njeg usilli u Razuma svóga
Grád.
Jer kád Xvallu Csovik pusti i seb istom vishe
pút,
Seb' na Volju sve pripusti, tad odbigne do-
bri Pút.
Mandich dakle da zaxvalli sve Nagnútche
zlocsesto,
Sebi Pripis tad naváli i slidiga pricsestno.
Da neb têrko kojekamo Priatelja izabra,
Njeg pohodi vazda sámo i shnjim vazda
razabra,

Da neb' svashta govório s'Priateljoms' sa-
stade,
Prid kojimbi tò zbarrio shtose ucsit imade.
Jedan drúgom Nauk dàva, jedan drugog
veselli,
Jedan drúgog bie Slava kadsu Bratstvo za-
cseli.
Jedan drúgog pazzi Dillah, dab' valjanih
ostalli,
Dabi ista Làx nesmilla na njih rèchi Trùn
málí.
Kadbi ishli kud shétati, tad zajedno iddoshe,
Za moch Narav promátri vishe púta siddoshe.
Neidoshe gdise pie, illi gdise veselli,
Al iddoshe gdise shtie, koji dobar bit xelli.
Jedan drugom obrekoshe Priateljstvo na
vìke,
Shto rekoshe, tò stekoshe pored svake Pri-
like.
Jedan drugog neostavi, a ni jedan dobri Pút,
Vechse svaki na to stavvi, shtoje dobro, ono
csut,
A zlo shtoje, neslushati, makar Otac reko tò,
I hotio pokazati, daje ono prisveto.
Priateljstvo tako valja, kad s'Poshtenjem
sloxno jest,
Kadse sa zlim neobalja, vech zlo hoche smest.
Priateljstvo toje lìpo, gdi dva Sêrdca valjana
Sastanuse a ne slipo zarad dobra obrana.
Mandich s'Drùgom sastajese; da Dùxnosti
sve sa svim,
Koje s'shnjime uzè náse Sêrdcem punni rá-
dostnim,

Da i mále Kao velike vridan s'shnjime iz- punni
Kod svakake bash Prilike, Mudrac reçhe pod- punni,
Daje záto on od Boga blágosovljen bio svog,
I dobio Dòbrah mlógah za Xivota josht ovog.
Tkoje bio odabráni Drùg Mandicha do- broga ?
Ti Shtiocse poshtováni nepitajme od tóga;
Nisam bio onda roddit, Poznanicih shúte svi,
Albi mogò to pògodit, da netráxim sad od njih:
Teutschperger je otaj bio kogje Mandich ljúbio,
S'kimje Xivot Mandich cio priateljski vodio,
S'kimeseje u Starrósti kroz Smêrt sámu rázstao,
Dabse gorri uSvitlósti s'shnjime vesel sastao.

CSLANAK VII.

Mandich ide u Bécs ucsit Mudroznanje.

Tko Sladkosti od Nauka oglèdao jest kadgod,
Njeg csovicsja nigda Rúka, nit odvráti od tog Ròd
Jerje Múdrost sladka tako, da tko sàmo za nju zná,
Za njom lebdi vêrlo jako mà postio i od Sna.
Imaj Ròdda mlógo dosta, imaj Novàc vishe k'tom,

Nemoj têrpit súhog Posta, ni na csemu nebud rom,
Slabsi Csovik brez Múdrosti, i Ditesi slabacsko,
I tvojechi strésti Kosti Pripettenje malácsko;
Ako Múdrost imash pàko, a Imanje shtettujesh
Prigoritchesh vêrlo lako, Utishenje jer csujesh.
Utishenje tebi daje Mudroznanje dok xivish,
Od njeg Túga tak pristaje, akogase kad primish,
I nash Antun u Bécs ide Mudroznanje úcsit sad,
Jêre Vrime oto príde, da on u taj ide Grad.
Tamo ide. — Tamo biah; tamo ucsi nash Mandich,
Ondga krótka, ljubka, tiha, svaki vidi rad Mladich;
Jer u druxstvu poshten bia, iz Drugase pozna Drug,
I u Ocsih gledat smia, koji na seb nejmaDug.
U Nauku mudrom pako shtogod úcsi to sasvim,
Njem u Glávi ósta tako, kano Ljudma naucsnim,
Lipotije naucsnoga viddit vazda Csovika,
Kad Nauka poleg svoga znáde xivit do vika.
Jerbot ima dostaLjúdih koji Nauk znádu dat,
Al jih Dillo sâmo súdi, dasu radda sve laggat,
Jer govore Nauk múdri, al êrgjavo ucsinu,
A nash Mandich sebe udri u svog Csella Vedrinu,

Da neslídi te Laxljivceh, koji úcse zarad tog,
Dabi mogli túgje Noyceh csak do Cxepa svuchi svog.
On neucsi Mudroznanje, dasę s'shnjime po-nossi,
Vech da kitti svoje Stanje, i Plòd vridni do-nossi.
On neucsi, dasę óhli, il da varra drúgoga,
Vech da Pámet svoju solli, da pomogne sva-koga.
Tko pomogne rad svakoga i tkogodche nje-mu bar,
A od Bóga prijakoga dobit hoche Neba Dár.
Pcsella vridna s'Cvita nossi, Ossa pàko kráde nje;
Múdroznanac iz Knjig prossi sebi lipo Poz-nanje,
Da sàm onom Plòd donese, koji xelli ravnat Púk,
A krivicsni seb odnese kakogodir i Ajduk,
Jerbot istim Mudroznanjem posluxitse zná-de svit,
S'csijim hoche kad Imánjem za moch sebi úgodit.
Mandich úcsi, ne za Vríme, vech za cili Xi-vot svoj,
Da kad Stanja prími Brime, vêrstniimu búde Znoj.
U Városhi poglavitoj Zloche ima najvishe,
Antunovoj Dushi csistoj Zlóche jako mêrz-nishe.
Oh dabi Bog oto dao, da Slavoncih po njemu,

Kakogodje i on znao vládalise u svemu:
Tkogod ucsi, a zlo bixi, sámi oto poznámo,
Daje otaj k'Srichi blixxi, i takvoga shtimamo.
Shto csiniti Antun ima, u tom múdre slidi sad,
Makar njega lúd neshtima. Mudri csovik vridi Grad.
U otimah sad Gódinah Mládost náglu Antun zná
Poleg kripki svu Mudrinah sa svim kruto da ravna.
Po Nauku tkose vláda, Nauk bude njem otac,
Tko Bitangeh slidi radda golli bude on Kolac
Neucsnise naduht znáde, jer u Glávi mallo jest,
Josht kucsinnah ond ímade, a Mozzak je nezna sprest:
Kanno Kollac zato hódi Glávu digav svoju gor,
Kanno Bikka kada vódi Kravveh s'sobom u svoj Tor.
Neka Pámet vláda Volju, nju u Steggi sve derxech,
Tad stech chemo Nárav bolju, kroz nash Xivot protêrcsech.

CSLANAK VIII.

Mahdich dojde u Bolognu u Bogósloviiu.

Shtogod mlogih nektidoshe, — bit pokorni Starjimah,

Stárji oto svi viddoshe, da Pokornost ou ima;
Shtogod mlogi neznadoshe, — kakvi Csovik
móra bit,
Stárji oto poznadoshe, daje Antun plemenit,
Shtogod mlogih nemogoshe; — pritêrpiti
svakaka,
Stárji oto dostígoshe, poznadoshe ža jaka;
Poznadoshe Múdroznánje, dase s'shnjime
sjedini,
I Xivota cilo Stanje káke daje privridni,
Zaotoga odabrashe, da naucsi Boxju Rics,
Bogoslovcem njega nazvashe. K'Italii ima ich.
Mandich odde k'Itálij u Bologne Városh sad,
Kod Triesta na Gallii návezese vêrlo mlad.
Tkojecsestit u svom Domu, i na Mòru csestit
jest,
I na Mistu makar zlómu sa Ergjomse néche
plest,
I nash Antun sad na Mòru Ljubav dobi Mor-
nárah
Kano u svom ljubljen Dvóru tako od svog
Gospodára,
Veneciu s'shnjime jasnu Antun viddit mo-
gashe,
I on viddi Városh glásnu, koja s'Mòrem vla-
dáshe;
U Bolognu kada príde, Bogoslòvlja Simenik,
Táki Antun nash unide, primi njega Pog-
lavnik,
I kakosam rekò prie, vishe Mudrost u Glávi,
Nego Pápir kazat smie Antun sebi dobavi.
Dobar Csovik svagdi valja i kod Pluga istoga,

A kad virno ùcsi dalja, mora pritéch svakoga,
Dobar zloga vêrlo mallo, alli dobrog moxe dost
Naucsiti shtob valjalo. — Gled Antuna sadje Gòst.
Njega múdrog múdri ucsi, a on pomljiv na Knjigu.
Kadse s'Poslom Csovik mucsi, tad imade i Brigu;
Indi Pomlja a i Briga za poldrúgu Godinu
Sa svim sada oslabiga svu shnjeg skidde Jedrinu.
Mlogih tada obicsaju, kadjim Nauk shkoddi vech
Da úcsiti rad prístaju za Naukeh nemárech;
Al tko Slàsti od Nauka okussise primudrog,
Njeg Bolestí Halabuka neodvúcse od otog.
Mandich neche odstúpiti, veche úcsi Dan i Nòch,
Bólest pójde njeg kuppiti i tilesna tad Nemoch:
Jasam csuo iz njegóvih pokojniu Ústah tò,
Kada Missu mládu novvi u Djakovu ocsito, — 1813.
Daje s'Kervjom u Mlądosti on pljuvao vishe pút.
I mislio nij' Starrosti, dabse mogò dotégnut.
Al on Slovah neodpusti, nitti njega ta Bolest,
Vechmu Pamet tò pripusti u Zágrebse svoj privest.
Nauk níshta znaj neshkodi, makar mòrò s'shnjeg umêrt.

Jerte kroz Smêrt priporodi, dabi mogò gor
dopêrt,
Nauk csini dilloredna, dilorednog ljúbi-Bog,
I njeg tako velleserdna do Pristòlja prími
svog,

CSLANAK IX.

Bolestan iz Bologne u Zagrebse vracha.

Zarad Zdrávlja mínja Misto, a ne dobru
svoju Chùd,
Sve jednako ucsi isto: Nauk nie u zalud.
Dojde k'Kuchi do Zágreba, Kêrvse i Zrák
promini;
Domoródskog iz pod Neba Zrák se sladak
ucsini.
Priateljah svojih Rúkeh i Líkovih dobri njeg
Ocsistishe sad od Muke, ucsinivsha zdrava
svég.
I fála jim zato budi, shto velikog Csovika,
Sa svojimah vridni Trúdih ucsinishe vech
Kripka.
Od ovih isti Dànah, Antun Pítchah ostavi
Jáka, ljúta, a i xgánah i s'Vodomse sastavi.
Kada shkodi Pítche Tilu, pametanga nepie,
Vech Vodicu pie millu, jerje oto vridnie:
Voda dêrxi vedrog Duha, a Tilose nelíni,
Jillo Voda sáma skuha, gdise Víno necíni.
Zdrav na Tílu Antun sada i u Snági Kripak
vech,
U Bécs ide opet rada Bogoslovlje josht
ucseh.

Drugí pútah Városh glávnu Austrianske Ku-
che sad,
Városh dicsnu, Városh jasnu on pohodi opet
mlad.
Ucsi onde Bogoslovlje, i dovêrshi Ucsenje,
Sve vesello, dobre Volje, kroz to dobì
Postenje.
Vríme sada vech biashe, dase Shkulleh raz-
puste;
Mandích k'Kuchi ich ktiashe, jerga Starji ich
puste.
Tad otíde tráxit Kolla u Varoshi poglavnoj,
Do Biskupskog dabi Stolla dojti mago
priatno.
Tada najde na Sokaku bilosnixnog Misnika;
Dobì Ljúbav pram njeg táku, takni njega
Prílika:
Za Misnikom Csovik prosti sve ustopce id-
jashe,
To Mandichu bie dosti kad Slavonca vid-
jashe.
Njeg pozdravi i upìta: odkud Sricha meni ta,
Da iz móga istog Svìta vidim koga poznata?
Misnìk kàza odkud bie, i Mandich mu Kàza
sad
Daje i on Slavonie Sinnak zalud joshter
mlad.
Misnik uzè njeg za Rùku i u Kuchu pozíva,
Da neb bili uBukluku gdi Svìt mlogo têrkíva.
Unidoshe i siddoshe, i tad Mandích pìta njeg,
Jer nikoga nevidoshe: „Kadje dosho? — I
zbog cseg?

Misnik njemu odgovara, da je dosho ovamo,
Ne da vidi ond Cessara illi Varosh svu sàmo,
Vech Poslovih Sluxbe njega privukóshe dojti sad,
Al ne káxe zarad osega, makar Mandich bio rad.
Onih Govòr govorishe, i raz statse imashe,
Jer za Poslom obba bishe svêrh Govorù vech dashe.
Alli jerbot Misnik stári od kêrstjanskog Serdca bi,
Mog Mandicha ovd nadári i Dushomga obljubi:
Njem darruje Nóvca mallo, i Nauka lipog Duh,
Koje svakom jest pristállo, da udíli svoj Posluh.
„Sinko, recse on Mandichu, „Kad postaddó Misnik ja
„Tada meni Kaò Mladichu Misnik jedan, koji sjâ
„Nauk dade plemeniti, dvogovorno (b) slòxit sàv,
„Moresh shtiti, obsluxiti, ako xelish bitti prav.
„U Duhu je Isusovu Sinko sa svim sloxit bash,
„Po njegovom xivi Slovu, ako Zákon tvoj shtimash.

(b) *Dvogovor slidi, koga ovaj Misnik stári mládomu Mandichu dade.*

Mladich Pitanje.	*Naucsitelj Odgovor.*
Tko mene ljubi?	I ti njeg obljubi.
Tko mene neljubi?	Daj mu Kruh izZúbih.
Tkose na me ljuti?	Njeg u miru pústi.
A tko mene psuje?	Csini, date shtuje.
Tkome prava gêrdi?	Gerdnja takva smerdi.
A tko mene varra?	Laxljivaje Parra.
Tko otima moje?	Izgubitche svoje.
A tko moje kráde?	Svojeg neimade.
Tkome dobru úcsi?	Seb u Pamêt skúcsi,
Tkome na zlo úcsi	Prid njim samomúcsi.
Tkomi Srichu kvári?	Za te on nemári.
Almi kruh ukída, ?	Sam sebe ujida.
Kadmi Jammu koppa?	Seb tad ukoppa.
Tkomi luddak káxe?	Sámo neka slaxxe.
Tkome zóve óhlim?	Nemoj bitti mollim.
Tkome zoveLaxxom?	Jezik derx' pod Stráxom.
A shtoche tò rechi?	Nebudi láxechi.
Tkome psóm naziva?	Tiga grizesh Kriva.
Tkome zlobbi vêrlo?	Smijse na sve Gérlo.
Tkome oplakiva?	Od tebe shto dobiva.
Tkose stêrpit neche?	U se Jìda meche.
Tkose mlogo têrsi?	Slab bude na Pérvih.
Tkose mloga jidi?	Obraz njemu blidi.
Tkose pako lini?	Tajse mallo cini.
A tko mlogo rádi?	Za njimese mládi.
Tkome slushat neche?	Sebe u zlo meche,
A tko tebe slusha?	Onaj srichu kusha.
Tko Milosti daje?	Milostiv postaje.

Tko Pravicu varra ? . Sam sebe obarra.
Tko pomochi neche ? Bògse njeg otmetche.
Tkoje pomoch rada ? Bog njeg ljúbi vazda,
Tkose meni túxi ? . Pomoch njemu prúxi.
Tkose na mè tuxi ? . Odmaga poslùxi. —
Tko Mít raddo prima ? Tajse mallo shtimma
Alli bogat biva ? . . Jaga zovem kriva,
A bogat se shtuje ? . Kadse poshten csuje.
Tkoje Csovik právi ? Kog Poshtenje slávi
Tkose zove krivi ? . Tkogod grishno xivi.
Tkoje Csovik ohli ? . Kog je mozak brez Solli.
Tkoje Csovik cili ? . Tkoj dobar u Dillih.
A Tkosam ja Meshtre ? Dite moje Sestre.
Tkoje Sestra tvoja ? . Sama Pamet moja.
A já shtosam tvoga ? . Plòd Razuma móga.
Kakvi moram bitti ? . Csovik bud' csestiti.
Al kakochu bittì ? . . Ovo imaj shtiti.

CSLANAK X.

Antun Mandich iz Bécsa doshaoshi, Misnik postade god. 1763. *Shto on s'sobom iz Bécsu nossi.*

Eto Antun k'Kuchi idé, gledajtega Bratcho sad,
Pêrvo nego k'Kúchi mide, jasam njega kushat rad.
Shto iz Bécsa s'sobom nossi, shtoje onde dobio ?
Moxebitse s'csim ponossi, shtoj do Bécsa hodio ;

Jère mlogih u Bées idu, il u drugu Va-
roshcsich,
U seb Nauk múdri vidu, zato dignu svoj Nos-
csich,
Jere misle, shtosu vidli, da naucsni postashe
A onisu tó dòstigli, da Ohlosti dostashe.
Morre bitje i Antúna Ohlost kakvu spopala,
Il u Mozgu bárem Búna, shtoje sritna na-
pola.
Ah nemogu otö rechi, daje Ohlost u njemu,
Moraobse tod zarechi, on je valjan u svemu:
On je krotak, on je míran, s'sobom nossi
Nauk svoj,
Domovini svojoj viran, njoje nossi csisti
Znoj.
Nossi s'sobom kano Pcsella Sladkost iz svih
Knjixica,
Líca ide pùn vesella, vesellia Dushica;
Smêrknitosti na njem nie, kano lípi litni
Dàn,
Lice Stidom on nekrie, jerje svagdí ugledan.
Ovakoga svatko shtuje i rad svatko ima njeg,
Tko Poshtenje u seb csuje, ljúbit móra od-
ma sveg.
Nenavidost ista ljúta na njem nezna najti
Trùn,
Ona spozna njega csista. Takvij bio nash
Antun.
Sàm Plinio pripovida od jednoga Rimljana,
I kazuje tò brez Stida od Csovika valjana:
„On Falinge jedne nie, veli nigda imao,
„Izatoga svatko prié, daj najveche primao."

Brez Falinge poxiviti, tòje dícsno svakomu,
Pak otoga narúxiti, jest Sramota takomu.
Ja nit kittim, nitti rúxim, nit Antúna ja
perrem,
Vech njegova Dillah drúxim, daje prid vàs
posterrem,
On je doshò sada k'Kuchi, Misnik hoche An-
tun bít;
U Misnicsstvo taj unichi more, tkoje sam
csestit;
I u ono joshter Dòba izbirrashe Mladiche,
Netráxishe línog Robba, da s' Misnicsstvom
procvitche,
Jer Misnicsstvo za svâkoga bit nemore ni-
kada,
Koji nie zván od Bóga, i sluxiti nij' rada.
Misnik móra vrídan bitti, da poslúxi sva-
komu,
Pástir móra bit csestíti, suzbit Narav lakomu.
Millo kêrvan bitti móra, da pomògne Sirotu,
Svojim Starjim svim pokoran u svom cilom
Xivotu.
Kano Sûnce, koje grie, a nikada kano Lèd,
Nek svakoga tako srie njegov milli rad
Poglèd;
Neka Misnìk bude Knjiga i naucsi rad oneh,
Koje njemu dade Briga, Ovceh svoje du-
hovne;
A shto úcsì, nek sàm csini, svatkochemu vir-
rovat.
Zalúdbose úcsech kíni, kad sam neche sli-
dovat.

Ljubav móra imat právu, kada od nje ucsi shto;
Kad Csistochi daje Slavu, Zlàto móra bit csisto.
Kad Lakomost Svìta rúxi, neka bude darexljiv,
Da sàm sebe neobtúxí i nekáxe daj làxljiv.
Kad Pianstvo izpisuje, nekje vazda trízan òn,
Kad na Zlochu pàko psuje, nekje dobar vazda òn.
Neka s'dobrih dobar bude a s'zlocsestih i bolje
Da otako grishne Ljùdeh csini dobre sve Volje.
Ovò Vríme svd tekúche, Misnik posta on sasvím,
Da pomáxe poslujuche u Sluxbamah zakucsnim.
Iz Mládosti, koja Dúsha raddo bude pokorna,
I Starjega svóga slúsha i njem bude podvorna
Ota hoche u Starrosti znatti Mladje upravljat,
Prímit bitche svagdi dosti, njemse neche zabavljat.
„Dobro svakom jest Csoviku, stári recse tò Prorok, (*a*)
„Da u mládom svomu Víku, nossi Jàrma dost teshkóg.“
Antun csùva ote Rìcsih, doklemgodir bia xìv,
Oto njega pravvo dìcsi, csinech daje posluxljiv.
Sricha Roddu, sricha Kúchi, koja rodi takvoga,

Kojì uvìk dillujuchí sebe scini jasnogă.
Sad ajdemo mi na dalje, gledajmoga Misnika,
Kudgod njega Biskup shalje, svagdi bià njem
Díka.

(a) Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Jerem. Thren. cap. 3. 27.

CSLANAK XI.

Mandich mládu Missu govori.

Mudrac jedan *(a)* káxe namah: „troje vlàda cìli Svìt.
„Mudra Pamet moxe sama sebi Vládu zadobit;
„Silla moxe sebi pàko Vládu s'Mochom priotet,
„A Bogastvo vèrlo lako moxe Vládu seb donet.
„Otèh sàmo znaj trì Stvàrih vazda kod svi Naròdah,
„Csinè dase gospodari svêrh niskogaPoroda.
„Jáki vláda indi sada, dolje múdri i bogat."
Jab virovâo oto radda, da bàr nisam josht okkat,
Jermi Ocsih moje káxu, da dost pútah Budala,
Daga mochni ne pomáxu, moròb imat Vishala.
A òn ima Stánje tako, gdi uxíva tugji Trúd,

A múdrise mucsi jako, daga ráhni u zalud.
Dosta pútah pák zgodise, da i Csovik ucsni bàr,
Na Srichicu porodise, i dobie máli Dàr,
Njeg uxíva dok prosíni sa svojome Svitlóstjom,
Tadga njegov Gazda cími, i nadári s'Milostjom.
Blaggo tomu, koji ranno, kada nejma Pomochi,
Sjatti pojde tako sàmò kò Zvizdica u Nochi,
Onaj opet moxe mallo popétise k'Srichi gor,
Dáse za njeg bude znallo, od njeg bude bàr Govor.
Al onomu teshko, jao, kojis' neche protrubljat (b)
Vech u tajnu bude sjao, tomche svatko zabavljat.
Jest Istina: Mudrost svoju, prodavati nevalja;
Ako imash Mudrost koju, shtoje hasne postavjat?
Xivit nechesh s'shnjome mochi: zakoppano strunni rad,
Boljetise s'shnjom pomochi, da nedojde na te Glàd;
Al tko Blàgo ima jáko, taj nek múdro uxíva;
Blago Múdrost vêrlo lako u otajnu pribiva.
Al tko nejma Blàga dosta, a Múdrosti ima shto,
Pamèt nuje tada prosta, Mudrost prodat bash vishto

I nash Antún siromashki, al Múdrosti reshene,
Móra datti têrgovacski sve Naukeh recsene:
Kano Misnik otu Svêrhu òn okrèni u drúgu,
Uzrok Sluxbe Ljúbav pêrvu, metni sebe za Slùgu.
Drugim hasnech seb zaslúxech, zâto dade Xivot sav,
I s'Ljubavljom Pomlju drúxech, prid svakim je bio prav.
Mláde Misse Dàreh Bogu, a i sebe pridda njem,
U Milost se Otcu mlogu priporùcsi bash u svem;
A Biskupa mûdrog Okko u Mándicha glêde Kíp,
Pripóznade, da duboko u njem lexxa Razum lip;
Zato njega odabirra, u csem vridna nalazzi,
Okko njemu bie Virra brez Falinge na Stazi.
Tkoje ucsan, ucsit znáde, i hasnit je svákom rad,
Tko múdromu Vládu dade, taj jest vridan jedan Gràd.

(a) *Zagledaj u Knjigu: Geist der Journale, 1. Band v. E. Ferd. Buchholz, Berlin und Leip.* 1810.

(b) *Protrubljat rechiche Kanoti na trublju proglásit svoju Vridnost i Cinu.*

CSLANAK XII.

Upravitelj u Poxegi Klerikah postaje; tada Parok u Kobashu.

Biskup múdri, Csovik stári, mudrog mládog izbirra,
Da nad mladjim gospodari, gdise ucsi sva Virra,
U Poxegi za to Vríme bishe deset Klerikah,
Gdi ucsishe Boxje Síme za pomoch Duhovnikah,
Onde Mandich posta Gláva svêrhu ovih Mladichah,
Gdi Izglèda lípog, práva njimah bia on Svícha.
Ako Starji dobar Izgled neche datti Mladjimah,
U toj Kuchi slabi Prigled vidimíse da ima.
I Izglèdom i Naukom Antun bia najpridnji
Zàto jassan bi prid Púkom kano Csovik privridni.
Dvi Godine u Poxegi svêrh Klerikah vlàda tad,
Ni kod koga u Biljegi nebiashe êrgjav sad;
Vech s'Poshtenjem tò dostixxe, shto zaslùxi s'Vridnostjom;
Ni prid kìme on negmixxe, dase dicsi s'Milostjom.
On varrati nektiashe, da postanne sve vechi,
Alli Starjeh on shtimashe, oto smiem bash rechi,
I s'Poshtenjem Parok posta, i ostavi Klerikeh,

Svih xallishe za njim dosta kod odlazne Pri-
like.
Kadse Otac vêrlo milli, od Dicsice rastaje,
Illi Brattac csiji, dili, sváko túxno ostaje;
Alga cseka drugo Staddo u Kobashu léb-
deche,
Csekajechi njega raddo, mog Mandicha xel-
leche.
Ovd za sedam Litah cili kano Misnik i Pástir
Pravovirnim lipi dili po Jsusu Boxji Mir:
Krípi slábe, tishi údeh, i pomàga nemoch
neh,
A popràvi, koji blúde, i obràti sve zlochneh.
Utocsistje on Grisnikah kano Pástir bia rad,
Duhovnoga dajuch Líka od nji grishni csi-
stech Smrâd.
U Ljúbavi s'Dúshom svakom, virujtemi Brat-
cho tò,
Antun xívi i s'opákom, das' okréni zaisto;
Shtoje hásne ovd xíviti, a na kóga mêrzak
bit,
Boljej' sebe okriviti a drúgoga obljubit.
Kríyish sebe, drúgog ljúbish? — u Mirusi
sa svakim,
U tom nishta neizgúbish, ni prid slabim, ni
jákim.
Antún xivi, kázát mogu, jêrsam csuo od
njega,
Sve u Míru a po Bogu, do svóg Dàna strax-
njega.
U Kobáshu pored Sáve, s'Tùrcihmase sa-
stade,

Tada Ricsik vridne Sláve s'shnjimah csinít on znade.
Sàm Pokòjnik vishę púta pripovída od tóga,
Ovde moja nishta Ustah nepridąju od svóga:
Mlógo pútah daje Dàreh od Tuırakah imaó,
Peshkesh kod njih tąkve Stvareh zovu, shtobi tko dao.
Tkoje valjan i otvorąn, svátko njega rad ima,
A tko búde dobrotvoran, joshtga svatko i shtimmà,
I s'Turcsinom i s'Csifutom dobra Dúsha izajt zna,
A Kêrvníku páko ljútom uklonise kào od Sna

C S L A N A K XIII.

Ucsenje njégovo innostranski Jezikch.

Svako Stánję Brigge ima, da obvêrshi Dúxnosti;
Kralj da nigda i nedríma, jerje Brigge pun dosti.
Poglavárih, Ravniteljih, i Pastírih stadda svog,
Bdit mórajù s'Roditeljih, Razum veli, a i Bog;
Zàto Brigga i s'Antúnom bishe, kanò s'Pastirom,
Daje kripi s'Virrom punnom i ográdi sve Mírom.
Nuz sve Briggeh, nuz sve Trúdeh u svêrshenju Duxnosti,
Da hasnovit Púku bude svóm Umoru neprosti.

Sada ùcsi on Jezikeh od tugjiuh Narodah,
Da kòd sváke zna Prilike iz Knjig' najti seb Ploda.
Svìt nash kàxe lìpo jàko: „Koliko tko znâ Jezik,
„Otoliko vridi lako, on Ljudiuh sam uvik."
I nash Mandich nje rad ùcsi. Sâmo neche nishta dojt;
Kadse Csovik s'csime mucsi, neche njega Trúd mimojt.
Od njegàmi káxu Stárih, a i píshu niki tò,
Za Jezikeh da on mári, sèdam, znadde zaïsto
Svoj Slavonski matterinski, i Horvatski s'Nimacskim,
I Francuzski, Talianski, i Madjarski s'latinskim.
SèdamLjúdih dakle vrídi, vrídni Antun nash,
Zâto dakle velim viddi, daga slídit ti ímash,
Shtogod Ljúdih glávnih bie, svi úcsishe Jezikeh,
Dabi mogli projt lasnie kod svakake Prilike.
Kralj prijáki Aleksander sve Jezikeh znadde ja sâm,
Ne svakako Ander mander, kako mlógeh ja poznám,
Vech kakoje Indianih, Persianih i Skíteh,
J kakoje Roksolanih govorishe svi csiste.
Dvaest i dva Mithridato Kralj od Pónta govòri,
Shtiocuje tò poznáto, kako Knjigeh otvori.
I ostalih mlogiLjùdih, CessarJozip isti nash,
Jezikese úcsit trùdi, ako njéga sámo znásh.

Shtose danas Csovik úcsi, jedan pútche hasniti,
Nauk dákle sebi skucsit, néka Bráte kasniti.
Ima Vríme známo sváko u seb Cínu svu svoju,
Sámo glédaj vírno táko hásnu imat shnjim koju.
Znádem Ljúdih i sad dosta i Mandicha ja znádem,
Kojim jedan Sát neosta, da néucse, nerádeo,
Nego Csassom onih svákim privridishe shtogod bár,
I Pcselica s'Poslom takim Méd navúcse u Koshar,
A bíloje Ljúdih dosta, a imaji josht i sad,
Koji Posla nisht nekóshta, za Slùge je velle Rád,
Jèr imádu Stánje tako, koje ráhnit moxe nje,
Jèrbot rádi za njih svatko za njiovo Imanje.
Ovakovi Dáne gubé a i túgji lipi Trúd,
Otvorivsha pivvat Zùbeh, illi bêrbljat u zalúd.
Mandich mêrzi sve Dángubeh; a shto mêrzi, necsini,
Linost Grihu daje Gubbe, jèrga Smrádom zacsini.
U Misnicskom svómu Stánju Mandich Parok ùcsi sad,
Shto valjano bî u Znanju od svákoga vèrlo rad.
Od poniznih Poniznosti, od svakoga poshtogod,
I od Ljúdih isti prostíh u Nauku najde Plòd.

CSLANAK XIV.

Njega Biskup Galjuff primishta u Lipovljane na Parokiu.

U Kobáshu sedam Lítah Antun bia Parok
cil,
Ja brez svakog velimMíta, svèt je bio ovajDíl.
Iz Kobásha Biskup njega u Lipovljan pri-
misti,
Uzrok neznam, zarąd csega Biskup csinni to
isti.
Zbog Krivice nie bílo, jerje vecha Xúpa tò,
Svatko znáde pravo cilo, daje bolje jurMisto:
I ovd s' Pomljom, i ovd slavno Parokiú u
pravlja,
Valja rádit podupravno, t'kose slúxit po-
stavlja.
Gdigod mladji vírno slúxi, starrijise veselli,
Svèrh njeg Milost svoju prúxi, i dobromu
vech xelli.
Tako Biskup Cèrkve Gláva Lipovljanskog
Pároka,
U Dúxnosti najde pravva, u Mudrosti visoka,
U Vládanju svom izgledna, mirna velim, i
dobra,
Zàto tako njeg pravedna isti Biskup sad obra,
Ni Godinu sunce Dánah nekriese za Oblak,
Táko Dillah Ljúdih správna neskrishese u
Bucxàk,
Veche sjaju Kripko jasno, daje viddu Velikih,
I nadáre onog csasno, koji sjaje u Díki.

Bískup Galjuff sad Mandicha posla u Bécs Austríe,
Da ond bude svèrh Mladicha, gdi sám ùcsi on prie.
Onde bia u Skupshtini Vice-rektor Klericski,
Njeh uprávlja po Múdrini i poboxno misnícski.
Kad pametan ima Zgoddu za Izvêrstnost svoju shto,
Da seb' hásni i Národu, onse mucsi doisto;
J nash Antún s'toga rádi stadde kittit Duha svog,
Jédan Nauk u njeg sádi, a żaliva pák drúgog,
Jere doklem Csovik xivi, uvik ima ucsit shto,
Jezik smie sam rech Krívi: ucsit nechu vech nishta.
Dopústite men Shtiocih moju Misao iżrechi:
Pamet bolja, negsu Novcih, — dilloredan najvechi.
On Naukeh ne zbog Bukke, illi skuppi zbog Dike,
Vech Kripostne zarad Strukke, daje kripak uvike.
Pcsella dojde zarad Meda na najlipshi uvik Cvit,
I na Gorcsak rad prigleda, da shto morre ond dobit,
TakoMandich gdigod Knjígah najt mogâshe, da shtíe,
Njému bia odma Briga, da nje sebi dobie.
U Knjigani i u Kuchah Velikashah najde Knjig'

Nochom na njeg rad shtiucha Mudropojka
udri Xig;
Na Lícumu svatko znadde Knjígoljubac
daje on,
I zàtomu mlogi dadde Ljubav s'Knjigam na
Poklon.
Za dvá Litta stho Nauka, Priatéljah i Znánih,
Od bécskoga Mandich Púka ucsini seb poz-
nanih,
Nauk nossech s'Znancih sada, na Zapovid
Biskupa,
Razstavljase on nerada, alje s'Duhom ond
skuppa.
Vidichemo bêrzo njega, kako Biskup sad
kitti,
A znádemo zaradcsega, jèrse svúda on svíti.

CSLANAK XV.

Mandich kriv, shto na Djákòvacsku Biskupiu nedojde vechi Komad od Zagrebacske. — Sadje Kanonik.

Do Zágreba Mandich snídè i postade Ka-
nonik,
Svom Biskupu pomòch príde taj Kripostni
Nastojnik.
Starji Briggu za sve nossi, pomoch móra nji-
mah tko
Dakad tkogod shto njih prossi csinit mogu
tad frishko;
Stareshini Mladich vridni désna Rúka po-
stanne,

Alje Mladich onaj bídní varrat njega kad stanne.
Nash je Mandich désna Rúka i Pomochnik Galjuffa,
Biskupie svêrh sveg Púka, kakogodse pouffa.
Neznam u tom, tkoje bolji: il shto Biskup Mandicha
Po svojoje jzbra Volji? ilmu u tom bi Srícha,
Shto pomljiva tako jako u Sluxbamah svima njeg,
Poslujucha vêrlo sladko i umitna nájde sveg? —
Al u jednom Krìv biashe, shto Bískupu volli svóm,
A Pravicu neljubljashe sa Istinom sveserdnom.
Kad Maria Theresia Biskupie sredjiva,
U tom Poslu ona ktia vêrlo bitti pomljiva,
Zàto pozva od Biskùpah nikoliko kseb u Dvór,
Med koïmah Mandich skuppa bia poslan u taj Zbór:
Galjuff njega posla támo. Mandich odde u Bécs gor,
Od sveg Posla oto známo (pravvo súdim njeg opor)
Da Biskupu svóm na Rùku al na Xalost Pravici,
Imajuchi tu Odluku pomoch i seb s'Sudnicih;
Biskupie Zagrebacske vêrlo malen komadich,

Zarad nashe Diakovacskę ón pripusti sad
odsich,
A mogôbi Komod bàrem od Gradishke, Po.
xege,
U biskupski attàr malen odsich kod te Bil-
jege.
Sváki csovik fallit znáde kad Dobítak gledda
svoj,
I kad sebe rad imade, nepazechi tugji Znoj.
Nejma Bratta svêrhu Zlàtą, mlogih znádu
oto rech,
Alje Zlàto Ròd od Blatta, Slípac znáde to
x mírech;
Brat je pàko Boxja Slìkka, i Slikkaje nasha
Brat
Bitche namah vecha Dika njega ljúbit svaki
sàt
I njem csinit kano namah, a ne namah sa-
mi má:
Tkose brinni zá se sámo, izgubio shto ima.
Oprostimo ovd Mandichu, shto u tomu za-
blùdi,
A Opátu sad Pávichu pravo dajmo, shto súdi:
On pokópnom u Govóru fàli njega u tomu,
(na list. 13.)
U Biskupah da on Zborru rad Biskupu sve
svomu
Tód na Rùku ishô bie, i da novi Biskupát,
Kogmu mlogi datti ktie nektiashe prigrab-
ljat.
Nísam radda Ljudmah glávnim na Poshte-
nju shkodit nisht

Al u tómu Mándich slávni opet stoji vazda csist,
Jer on falli, kano slabi, a kao múdri popravi,
U csem Slabost njega zgrábi, zaotoga já slavim.

CSLANAK XVI.

Opravdanje Kertize Diakovacskog Biskupa, shto nie mogao za svoju Biskupiu vishe dobiti. Mandich moraoje Galjuffu obechat po Právicu, a ne po njega govoriti.

Alje bio ovd u Skuppi i nash Biskup Kertiza,
Koji rechi shto nauppi, raddo mlogo nezgrìza;
Indi onje Krìv bit mogò shto za sebe nerádi,
Shto Zágrebu osta mlogo, a Mandich je u Pravdi?
Jcst Istina mlogi velle, da ovd Mandich nie kriv,
Jèrga csistit sa svim xelle, kandaj fallit neznanljiv,
Kanda fallit nie znáo, kakonoti svaki nas,
Jedan jucser jest upao, a ja opet vech danas,
A sútrache Brat nas drûgi, tako rèdom svaki Dán.
Mismo slicsni sitnoj Shugi, koju takne nasha Dlan,

I sa Dlanní prími Rúka, a sa Rúke Xivot cil;
Fallingaje kod sveg Púka, svakomuje Komad mil.
On akoje po Galjuffa shtogod ktio ucsinit,
Galjuff tódse u njeg uffa, shto neb smio on csinit;
Jèrje Galjuff imò vishe Parokiah, shto moguch,
Vládat sada sàm nebishe, makar kako bia vrúch.
Galjuff dakle, (súdech pravvo) nebse morò otimat,
Shtoje znao podupravo, da nij' mogò sam vladat.
A Mandichmu nebi smio Jednostranstvo obechat,
Makar Múdrost svoju ktio sad kroz oto povechat,
Vechbi Mandich morò právi njemu rechi ovako,
Da po svojoj oto Glávi nastojatche jednako,
Da shto pravvo bude sàmo po Pràvduche i on bit;
Á ne pako, kako známo pojde za njeg prigrabit.
Indi Mandich jest fallio, shto Galjúffa bráni Stvâr,
Jerje Pràvdu omallio kako hotti Galjuff stàr.
Stári csovik, Káxu stári, lakkom sasma postane
I za Novcih jàko mári, damu mlogo ostane:
Ja nevélim da za Blàgom ovih obba lebdishe,

Alli veliko Staddo drágo obadvojma josht
bishe,
Zaotose obrekoshe, dache bránit Biskupát,
I serdcsano potekoshe, da nedadu razdirrat.
Tako Galjuff lákom biah i nepusti Biskupat,
Kogje imò svéga pria, mallo vishe od cípat,
I s'Mandichem tò dostixe shtogod ktidde
ucsinit,
Uvattishe seb u Mrixxe, tko ktiashe prot
csinit.
Jedan Orlo valja vishe, nego deset Sinicah,
Jedan Junak ják se píshe svêrhu, Mloxstva
Dicsicah.
Priateljah Galjuff ima, a i Mandich ima njih,
I Kertizu mlogi shtima, alsu bili svi manjih,
Záto laglje pridobiti ovih pêrvi mogoshe,
I Kertizu túd odbitti istinito stigòshe;
Nishto mallo njem dadoshe seb ostavech se-
dam Strán
I otáko tad znadoshe pomoch sebe za taj Dan.
Istiname to natirra, shtosam píso suprot
njęg,
Jér shto ovdi posabirra nishta nejma lax-
xecheg.
Kakogodsam Dillah lipa sva do sada pisao,
Negledechi jasnog Kípa i rúxnasam izdao.

CSLÁNAK XVII.

Cessar Josip Shkulleh naredjiva. Prisvitli Urmeny Vichnik carski i Kanonik Mandich Naredbu izvershuju.

Tkoje raddit záradHasne Slikke svo je, Bra-

Nek od mene Fále jásne prími vazda zafálnog.
Mallo takvi ima sada, koji drágom rad hásne,
A ne sàmo sebi vazda rádech ranne i Kasne,
Mandich ranni, Mandich kasni, jèrje roddit zarad nás
Da nám s'Trúdom uvik hásni, doklem xívi, svaki csas:
O Shtiocih moji drági! evo jachu nishto rech,
Kako Cessar Józip bia za nàs vazda lipo bdéch:
Cessar Józip prìmi Vládu josht za Májke Xivota,
Tad do Bécsa u svòm Grádu zvà njegova Dobrota,
I Ucsenneh i Víchnikeh, i iskashe od njih Svitt,
Da pròmislú sve Jezikeh, kojih mogò bolji bit,
Il Slávinski il Nimacski? --- Slavinskije Jezìk ják (a)
Tad Víchnikah od Vojnicski, nasheg nazvà slabacsak;
Mlogih od njih jèr izùsti, daj Nimacski najbolji,
Cessar Jozip dakle pústi, ovd Víchnikom po Volji (b)
Tad Nimacski posta jacsji, a Slavinski u natrag,
Pêrvi posta odsadsvacsji, i jest joshter svakom drág
Zâto Cessar Shkulle dixxe po svoj Zemlji Cárstva svog

Kudgod Vládom on dosixxe zbog Jezika Nimacskog!
I u ono isto Vríme Mandich bia vêrlo znát,
Da po Zémlji idde s'shnjime od Ürmenya bía Zvát;
Ürmeny Vichnik cárski bia, a Kánonik Mandich nash,
Kojaj Gláva ovd ucsnia znám Shtiocse da neznash.
Uzmi Zvizde dvi jednaka, id od njih ja to velim,
Zato Bratte teh Junakeh shtímaj kako ja xelim:
U to Vríme prijezdishe sve Madjarske Dêrxaveh,
Od Karpata pojezdishe do Slavonske dol Sáve;
Utvêrdishe, uredishe svud Nimacsko Slovenje,
I Plòd Trúda svóg vidishe, Zemlji ciloj Poshtenje,
I Vinkovci Sello prie Regimentska Stollica,
Varoshcsich se rechi smie, jèrje lipsheg vech Lica,
I Vinkovci velim táda dobi Shkullek nimacske,
Shèst lattinski iznenada, illi zvao nje djacske;
Tad Rélkovich Párok dicsni i Pisaoc Kuchnika,
Bi Professor dobroricsni, najucsnii svóg vìka!
On i Otac glasni bishe kod nashega Národa,
I svòj Národ obljubishe i dashema svog Ploda:

Otac Sinu Otac bie i Komshia bia njem,
Shto bit more poshtenie, obba dicsna shtos u svem?
Kapetanstvo Otac ima, a Párok je njegov Sin,
Vrídan sváki, dase shtima. --- Neka bude dosta vami s'tim,
Mándich dojde s'Púta svóga, odmorrise kod Kuche,
Al Cessara od mudroga dobi Fále privruche,
Njega Cessar Jozip dixxe, da sve Shkulleh upravlja,
Mándich tomu radprilixe, sa Briggomse sastavlja.

(a) *„Slávinskije Jezik jàk.“ Od G. Lichtensterna izdáti Zemljópis Dérxavah Cesaro-Kraljevski Áustrianski ukazuje, da Slavinacah* 11,750,000. --- *Italiánac* 5 *millionah;* --- *Madjarah* 4 *milliona,* 1,400,000 *Valacha;* --- *Júdah* 400,000, --- *i pèt millionah Nimacah imáde, U Bécsu* 1817 *kod Bauera* 1. *Dio,* 29. *stràn,*

(b) *Cessar Jozip dakle pústi, „Zagledaju Knjigu u nimacskom Jezíku izdànu: Illyrien und Dalmatien.* --- --- --- *Von Janus Pannonius* 1. *Band Pest* 1816. *Ovò su ricsih G. Hacqueta u ressenoj Knjigi: „Neumérli Cessar Jozip II, „misljashe kod Primanja Vláde u*

„Carstvu, da svoje Pomochnike pi-
„ta, kogabi Jezika od Slavinskoga
„Nimacskoga u svojimah Dérxa-
„vamah za vladajucheg ucsinio?
„onih nimacski odabrashe, zaludbi
„vecha Hasna svoj Zemlji od slá-
„vinskoga bila.“ —

CSLÁNAK XVIII.

Mandich kano Vichnik Kraljevski.

Vi Shtiocih, znâte sámi: Brigga nie u Zalud,
S'Briggom dojde vazda námih, shto imamo sváki Trúd,
Jer brez Brigge i brez Trúda bit nemoxe ni Múha
Kada nossi s'sobom svuda svoga gladnóg Têrbuha,
Móra dakle sve Stvorenje i brixljivo vazda bit;
Metnitismo na Râdenje, a ne pako za sidit.
Mandich ràdi, vazda ràdi i seb Kovva Srichu s'tim,
Vrídnu Posao nedosádi, Posao Zdravlu jest Zácsin.
Svoje Posle vrídnom Carru nossi Mandich Jozipu,
Cessar njemu u tom páru Csàst nadoda prilipu,
Jer Mandicha Kanonika za Víchnika ucsini,

Tad Mandicha u tom Díka svému Svitu
prosini.
U Budímu Vichnik stade u Vichnicsstvu siditi,
A kod Kuchom Nochom znade neumorno
ráditi.
Nie Víchnik shúplja Gláva, nit je csovik Kano ja,
On je Mudrost xiva práva, koja svêrh nas
svuda sja.
Mandich-posta Vichnik dakle Mistodêrxnog
Vicha sàm
I odmàse záto zakle, dache xívit s'Uredbam.
Trì Godine svóg Vichnicsstva, pravdoljuban
i viran,
Díka dobrog sveg Misnicsstva, a nikomu zamiran.
U Poslovih teshki ovih, uvik gleda ucsiti,
Da s'Naukom Duh ponovi, za vishemu
skúcsiti.
Kano Katho oshtroumni kad neucsi kojiDàn,
Njega dêrxa za izgubni, táko Mandich
poshtovan.
Shtoje bio bliz-Knjigane, gdi imáde Knjigah
dost,
Za svog Duha dobì ráhne, Utishenje iRadost.
Kâo u Kùma kadna Csasti, tako lipi kod
Knjìgah
Nâjde Csovik sváke Slàsti, kadmu zâto jest
Briga.
Vríme dojde, Cessar pàko to Vichnicsstvo
duhovno

Sad podixxe, i otako Mandich odde u skrovno.
Kad iz daljeg múdra Gláva dojde k'Kuchi svojoj vech,
Njemu budi oto Sláva, shtochu sada rech;
Onda gléda sa svóm Snágom Domorodcem pomochi,
I hāsnitjim s'Voljom blágom kolikoje u Mochi.
Alli dúgo Mìr Zágreba neuxìva Mandich moj,
Jèrga Víche opet treba, a i zóve Cessar svoj.
U Budìmse Mandich vràtí na Posloveh, i na Trúd,
Kogse Posla sada latti, nebi jedan u zalud,
1790.
Privukoshe njeg Veliki zbog velike Pomlje sad,
Ljubishega pàko niski, jerje údeh bràni rad.
Rad imashe njeg uglédnih, rad i isti pravednih,
Neznam Mìslih neuglednih, neznam ni nepravednih.
Vi Shtiocih rechichete: Mandich sritan jako jest,
Alli sámi viditchete, shtoche njega joshter srest.
Vechi bitche, jest Istina, al veliki Ljúdih svíh,
U Kriposti bíva cína, a ne pàko u Srichi, (a)
Jerjih i sad ima dosti Koji brez sve Kriposti,
Sàm Bòg milli nekjim prosti, sritni jesu zadosti.

(a) *„Magnos homines virtute metimur, non fortuna.“ Cornel. Nepos. in vita Eume. cap. 1.*

CSLANAK XIX.

Postadde po Vridnosti svojoj Opat; — Pristinskoga od Imena Biskup; — Preposht i Prior Aurane.

Mandich velim pun Kriposti, pun Nauka izbránog,
Nadáritje bio dosti od Cessara prislavnog,
Almu Sricha svêrh Nauka i svêrh Pomlje nerázte,
Jer njegova bi Odluka u Kriposti da raste. —
Mlogi íma dost Pameti, i Múdrosti imat dost,
Al mu Sricha rad odletti, kako letti i Mladost:
Rítko Ljudmah Pemèt lípa i dobrase Sricha dá (a)
Mlogi samo zarad Kipa sritan bude iz nenada,
Vêrlo dobro Sricha csinni, shto Mandicha dixxe gór,
Jer milostiv na visini mlogim posta Dobrotvor,
Mlógim dobrim Rûku prúxi, mlogu êrgju obráti,
I Právici svetoj slùxi i ubogog privatti.
Mlóga Gláva bi kod Plugga obilila do sada,
Da s'Mandichem Srisha dugga a i Pamet nevlàda.

On je pêrvi odkoppao dost Pametih Púka
svóg,
Kadje gorri postuppao do Biskupstva pri-
dicsnog.
Mandich Opát sada posta od Svetice Mar-
gareth,
Alli oto nie dosta, vishjechese òn popét.
Mlogih lebde, mlogih xelle Dostojanstvo
vísoko,
Al se trúdit nisht nexelle, vech spavaju du-
boko;
Mandich pàko xùrno rádì, xùrno posta Pre-
pusht vech;
Tko s'Poshtenjem sebe grádi, vrídna smiem
njega rech.
I Prístinski Biskup zváni iz Vichnicsstva po-
sta òn,
Jère Csovik poshtováni ni u csemu nie róm.
I Auranske Perveshtine, jal da rekmem
Priorat
Sebi dobi jáke Cine, Ucsnih mogu zato znat.
Nekmu dakle odZagreba sviPrepushti zafale,
I nek fále njeg do Neba, zbog otoga brez
Shále,
Moj Shtioose! káxi meni; shtóse tebi do-
pada?
Illi Mandich nash prixeljini, koji dobi to do
Sada
Illitije tòImanje, shto zadobi kroz tuCsást?---
Men njegovo dabi znánje moglo somo kad
dopast,
Jábi radda vamah svímah Dostojanstvo sve
dao,

Dostojanstva dosta ima, Kojeb za vas izbrao.
Neshtimajte vi Csovika, shtoje postò Velikash,
Vech Kripostno kad velika sámo koga najti znásh.
Poshtuj páko Velikashe, al neslídi, tkoj zlocsest,
Kadti Izglèd zlocsest dáse, u tomuse neka smest.
Ako vidish dobri Izglèd, ti ga slídi, dóksi xiv,
Boxji bitche s'tobom Priglèd, i Blagosov darexljiv.
Mandich sláxe Dostojanstvo s'Poniznostjom, sKripostjom,
Sve njegovo Csovicsanstvo jáse sámom Milostjom.
Ovakovi Csovik právi slávan móra svagda bit,
Njega Perro moje slavvi i hochega proslavit.

(a) *„Ritko ljudmah Pamet lipa." raro simul hominibus bónam fortunam, bonamque mentem dari. Legati Carthag. apud Livium Lib.* 30. *c.* 42.

CSLANAK XX.

Kertiza Biskup Djakovacski umèr. Tko che bitti Naslidnik u Biskupstvu?

U Diakovu Placs ustade, Zvonno túxni dade Glàs,
Jèr Biskupa sad nestade, smêrtni dojde njemu Csás.

Triest i tri koji Litta vláda krotko s'Djakovom
Dusha xívit posta sitta, Tílo posla za Grobom,
TkobiMisto tò dostojnò vrídan bio izpunnit,
Súdit smiem ovd pristojno: Mandich chega podpunnit.
Lipotije Milost Králja sa Mudrostjom zaslúxit (*a*)
S'Ulaganjem pák nevalja, u Milost se pridrúxit.
Znáte sámi i shtilliste, daje Mandich s'Mudrostjom
Zadobio Svitilishte i sa svojom Kripostjom.
Ullagatse Sêrdce csisto neche, nit zná íkada,
Nit lukavo bit zna isto, nitti varra kog radda;
Ako njéga Králj nadári, zafalanche njemu bit;
Kad zabáci, on nemári, Kripost chega nadárit.
Gdise dobrih naplátchuju, a shibaju zlocsesti,
Kripostih se onde shtuju, a od zlá se svak Kêrsti.
Naplátchuje Kralj Franceshko svóg Vichnika Mandicha,
Kroz Odpisje svoje Bécsko, eto namah sad Sricha.
Knamah shalje u Djakovo, da nám bude Biskup òn,
Razstavíse sad na novo sa svojime Budìmom!
Slavònio Zemljo moja! za Kertizom neplácsi,

Ide k'tebi Díka tvója, Raddost ná se oblácsi ;
Ajde samnon prid Biskupa, eto Biskup ide tvoj
Ajde samnom prid njeg skuppa, ajde bèrzo nisht nestoj !
Da zhâsh tkoje Zemljo moja, — a Sinnak je Biskup tvoj,
Ostávise sad Pokoja, ónche bitti nash Pokoj.
Uzmi Barjak Cerkve svoje, i Oltáreh nakitti ;
Ajd'te Rédkom sve po dvoje za njeg mochi primiti ;
Njega pratte dobrih Xeljeh od Búdîma Pog-lavíc,
A svudaje vech Veselje do nashiuh svud Rávnic. —
Hodi k'namah Biskup milli, blágosovi cíli Púk ;
Mísmo sasma pogèrnili tvog gledati blági Strùk.
Hodi k'namah pun Dobrote jèr lebdimo da-vno vech,
Pomoz nashe tiSiroteh tebe raddo csekájech.
Hodi k'namah pun Milosti i Nauka lipoga,
Mísmo punni sviRadosti imatGósta tákvoga,
DanasGosta,Otca vazda, aBískupa duggiVík,
Glava jesi ti od sadá, a za vázda Pomochnik.
Stárih csuju od Stariuh tebe fálit privèrlo ;
Mladjih Fálu teb vapiu, shtojim moxe dat Gèrlo.
Slavonia tvóga Glása jest Biskupe punna vech,
Svakog csut je mochi Csassa sve od tebe go-vorech.

Hodi k'namah, --- sritno doshò, --- sritan toje za nas Csas,
Jesil k'namah veche poshò? --- pridajemo tebi nas.
Zvonnah zvonne, Biskup ide, ah ide nam Srícha sad,
Hintovih se mlogi vide; Konjanik je pratti mlád;
Bílosnixni Kanonicih k'nashem Otcu jézde bash,
Krotki stárih Redovnicih, Skup od vicha svetog nash,
Prid njeg idu --- S'shjime idu. --- I dojdoshe evo vech,
Podloxnicih Klécse prídu i Blagosov osekajech.
S'Rúkom on nje blagosiva, Mírjim Boxji pák xelli,
Veseljese ukaziva Podloxnikom na Csellih.
Dobrom svatko vesellise, Srichumuje svatko rad,
Dobrom dobro svud xellise, i da uvik bude mlád,
Ota Ljúbav Podloxnikah, i njiova ta Xelja,
JestIstina, da velika sad uzmloxa Veseljah.

(a) Pulcrum id quidem indulgentiam principis ingenio mereri. Tacit. in dialog. cap. 9.

CSLANAK XXI.

Mandicha Posvetchenje za Biskupa u Budimu God. 1806. 14*tog Serpnja.*

Jesil radda znât Shtiocse, gdie Mandich posvetit?
Kazatchuti Domorodcse, jèrje Biskup on csestit.
U Budimu jasnom Grádu od Madjarskog Vladanja,
Kad sa Sêrpom Ljúdih rádu; indi Sêrpnja bi Sjánja,
Deset bie i csetvêrti Dannak otog Miseca,
Nediljase tad pripeti, misto drugog bi Svetca;
A hiljada osam stotín navêrshise Littah vech,
I svêrh toga opet Godin sada pojde shesta tech,
Iz Stôlnoga Biogradu Milàssin ponizni
Do Budima ide sada kano Biskup od blixnji.
Biskup daklé Mandich posta, — Diakovacski Spaia,
Brigge dobi stime dosta, negje imò ôn pria,
Jerbot Stánje vech Misnika tako teshko jest,
Tko promisli ovog vìka, od Stràhase móra strést;
A Biskupsko mlogo texje móra bitti znádemi ja,
Rádit duxno móra bêrxje, Kào Spaia pak da sjâ.
Biskup mòra pazzit Púka, kako jeste Vládanje,
Móra odbit Krivog Vùka svê laxljivo Varranje;
Rádit móra zbog Spasenja pravovirnik Kêrstjanah,

U tom nejma pak Kasnenja, nitti dugóg Csekanja.
Móra ichi do Pastirah svêrh kojiu jest Pastir,
Neuxivat dotlem Míra, doklem svagdi nie Mìr;
Mòra csésto Grishnicimah, Pobolshanje izrúcsit;
Izglèd dobri Misnicimah vruchoxeljno po rucsit.
Prid Biskupom móra bitti svaka Dusha jednâka,
Dase morre pokoriti, kojab' bila opaka.
Ón imade podignuti Siroţiçeh ubogeh,
Glàs pastirski svoj dignuti, za utishit primlogeh.
Ònse ima pomoliti Bogu vicsnjem svakiDàn,
I nikadse poholiti, daje toga dostojan,
Jer Duh svéti izabirra dost pút sebi za Álát,
Kako káxe svéta Virra, kojich' ohlim bitti Mlàt.
Posvetita Rúka ima darexljiva vazda bit,
Nebrinnitse sve da príma, vech kakoche i dílit.
Posvétita Rúka móra sváku Dùshu prigêrlit,
Zapovid je ta oz' góra, Isus ucsi plemenìt.
Nikadase razljutiti; Ljutost svakog odbia,
Svakog k'sebi pripustiti Nárav csini dobria.
Ako Bískup têrpit ima, têrpioje Isus dost,
A Údose manje shtima, vech nabeski svéti Gòst;
Gòstje Isus, mismo Údo, nek i Údo têrpishto;

Kadse slúxi znojnim Trúdom, zasluxise Ràj csisto.
Biskup móra s'Velikashih xivit Kano Velikash,
Nikog nekse on ne plashi, nek nebude kano Shásh,
Jèrse plashe niske Dùshe, koje krìvo xive svud,
I nebeske prítnje rushe; --- ergjavim je sve zalud.
Al kakvije s'Velikashih, takvi nek je i s'prostih,
I Prosjacih jesu nashi, i svi Ljùdih priprosti. --- ---
Ajde Mandich posvetiti, Vech Novine Káxu nàm,
Dasi Biskup nash csestiti, iz Budima híti vàn;
Djakovote cseka cilo, i Misnikah velik Bròj,
Da je primish k'seb u Krílo, kanó Pcsélah lípi Ròj.
Dicca idu k'teb brezgrishna; blagosovi Otcse njih,
Jer dobrota Isus vicsnja k'sebi pozva od manjih;
K'tebi idu pogêrbiti joshtDidacih do Zemlje,
Dabi mogli s'tobom bitti, svih imáduVesélje.
I ja slábi tvoj Radòslav i malani Zakeo,
Dasam mogò dojt poduprav na Smokvubse popeo,
I gledòbte i rekao: „Hodi k'meni Biskup moj!"

Kadbi samo bio znao, da Pisaoc budem
tvoj.

CSLANAK XXII.

Kakosu Mandicha Biskupa Diakovcih docsekali.

Aleksander Macedonski Pridobitelj Národah, (a)
Dojde u Grad Babylonski, gdi Eufrat bi Voda,
I docsekan bi od Púka, i velikog, bogatog;
Shto csovicsja znadde Rúka pripraviti prijasnog,
To prid njega iznessoshe za poshtivat Kralja tog,
Alli nigda nemogoshe, kò Djakovcih Otca svog.
Jer Djakovcih Xelju právu ugoditi vazda njem;
Ponesoshe na tu Slavu, ukázase s'Prihicsjem:
Aleksander sa obísnih jest unishò Vojnicih,
Mandich pako sa radostnih slúxechima Misnicih,
Pervi letti s'nemírnimah i s'Vojnicih pogánni
Mandich pako sa mírnimah i dobrimah Kerstjanih:
Aleksander dojde mucsit Babylonski Národ sav,
Mandich dojde Púk naucsit, da prid Bogom bude prav.

Aleksander dok biashe u Babylonu Grádu,
Mlogog Suzzeh tad zaljashe od njegove zlè
Vláde;
Mándich pàko, ako nie csie Suzzeh súshio,
Rech prid svákim glasno smiem, nie nikog
rúshio.
A shtoj Mandich práma Kralja, koji Városh
dobie,
I csiniti smie dalja, i kadkadje pobie?
Aleksander kano Kobbac k'tugjèm Dobru
prískocsi,
Mandich dojde kano Otac, pomoch dixxe
sad Ocsih.
Babyloncih moradoshe Aleksandru lagatti,
A Djakovcih xúrishese svom Biskupu Slavu
datti.
Pêrvi dojde otimmati, drúgi dojde na Po-
moch,
Znájmo dakle kog shtimati mi imamo od sad
Mòch.
Djakovcimah Mìr ulazi, jèrje Biskup Mi-
rotvor,
Mìr od Boga pàk dolazi svaki dobri od ozgor.
Kada Otac k'Dicci íde, svá se Dicca veselle,
Kod Mattice mirno side mirne raddó sve
Pcselleh.
Kadse Órlo via pàko i k'Pillichmah páde dol,
Tad Pillichih pishtu jàko Strah zadade nji-
mah Bòl.
Tòje Slikka i Razlika medju istim Starjimah,
Mandichuje oto Díka Otca Ime shto ima.
Itko hoche Otcà Ime uzdêrxatti na sebi,

Nek otcsinsko primi Brime u svakoje Potrebi ;
Neka ljúbi Podloxnikeh, kano daje roddi sám,
Bittichemu to od Dike njih netêrti s'Teshkocham ;
Tko terrashi mládje svoje raddo skuplja u Cxep svoj,
Zalúd onih sprayni stoje dat nepravu njemu Znòj.
Neka bitti Gláva Púka, akocheshga ti globit,
Nie záto désna Rúka, dase more s'shnjom robit,
Vechje dáta teh od Boga, da pomognesh Sirotu,
S'shnjom popritish sverhu zlóga u cilomu Xivotu.
Na Starjega svakog spadda ova moja sada Rìcs,
Na Mladjega zlóga padda trostrukacsni Bics.
Nemoj Starji sebi techi, nechesh xivit uvik moch,
Nitchesh s'Nóvcem bitti vechi, kroz Noktechesh Smêrti proch.
Neka mladjí Stárjeh svoje ogovarat ikada,
Ti urádi shtoje tvoje duxno njimah bash radda ;
Ako tebi krìvo csinu, uztêrpise máli Csas,
Gledaj gorri na Visinu prid kim nie skriven Vlás,
Onaj hoche i súditi Krivicsnoga Starjeg tvóg,
Jèrbot morash razumiti, da pravedni on jest Bòg.

Tád Starii tech nesmiu, kadse ohle bogatti,
Alli svoje skuppit smiu jèr moraju dost datti;
Móra Carru, móra Slûgi, móra ciloj Kuchi
svoj,
I kad dojdu Gostih drúgi, il Pûtniku za
Pokoj; —
Raspikuchi svómu Sìnu nek netécse Otac
nisht,
Jèrche Kuchu i Haljinu on prodatti bitti visht,
I Spaie techi mogu al negazzech svóg
manjeg,
Jèrche Rácsun datti Bogu i od Trùna naj-
manjeg.
Podloxnicih téchi mogu, jer kad íma Pod-
loxnik,
Imatichè, Fála Bogu znaj i isti Poglavnik,
Jère Ljúbav i Imanje Podloxnikah teb hasni,
Zàto dakle svoje Znánje, da nje ljubish ne-
kasni,
Shtoje hasna bitti Gázda svêrh million Púka
svóg?
Kadte zlobbe onih vazda zarad Duha lako
mog.
Shtogod csinish svojoj Diccih, csini otò i
njimah,
Udovici, Sirotici, csini dobro rad svimah;
Boljetije s'Blágosovom pojti u Grob ládni
svój,
Vech da plácse s'Kletvom novom údi na te
kad Púk tvoj.
U Vecserse xeljnò túxi, kad kog nísi po-
mogò.

Jèr csestitog i Svíst dúxi, kadje pomóch kog
mogò.
Titus Cessar Kêrshten nie., a mi jesmo
Kêrshteni,
Kêrshten móra pomoch prie, úcsi Zákon
poshténi.
Turcsin velli, da Iraja, (to jest njegov Pod-
loxnik)
Jest njegova práva Ráhna, zâto csúva njeg
uvik.
Nemoj bitti Mandich milli od Túrcsina
gorji ti,
Jèrsi Biskup sada cili, na tebise Kríx sviti.
Spaiási od Djakova, mlogi imash sada Svît
Mog poslidnjeg prími Slova, ljubbak imash
vazda bit.

(a) Aleksander dojde u Gràd Babylonski. Zagledaj u Knjigu, Curtius Rufus lib. 5. cap. 3. de rébus gestis Alexandri M.

CSLANAK XXIII.

Biskup Mandich pérvi pút se u Cerkvi Púku ukazuje. Púk od njega súdi, kakviche bit.

Dvaest shéstog Listopada novi Bískup
pêrvi pút
Sad u Cêrkvi kod svog Stadda ukazase ljubno
krút.

Bogu Dáreh prikazuje, Púk u njega glédí pák,
Sváki radje, daga csuje, jelli dobar i krotak;
Ónse pàko neizdáje, kakvi nie istinit,
Vech se gleddat svakom daje, kak vi hoche od
sad bit,
U svém Dillú svóm ljubezan, a na sebe oshtar
pák,
U svém Poslu svom oprézan, opor na sve,
tkoj opak.
Mlogih kadsu na Vidíku pokáxuse dobri ràd,
Al Nagnutja svoja Sliku kriu kano Macska
Smràd;
Neche Mandich, neche právi, neche varrat ni
koga,
Nitti gêrdi, nit se Slavi, nit se pravvi niskoga,
Veche kano Otac stári, kano Pástir kod Ovcsic,
Táko Mandich sebe spàri kod podloxni svi
Dúshic. ---
Od svakudse Govòr dixxe: „Kakvichenam
Biskup bit?
Svih do njega idu blixxe, damu mogu Skút
ljúbit.
Jédni káxu: oshtar bitche, drugi káxu: znà-
te shto?
On s'Oçsimah svúd primitche, pàk nas gleda
sve csisto,
Bitche dobar za nas znajte. --- Drúgim pàko
toje nisht:
Poglèd njegov negledajte, shtoje tako sada
csist,
On bit neche Bakkich stári, nitche bitti Chol-
nich òn,

Koji za nàs jàko màri vechma nego za svoj
Znoj.
Csujmo Bratcho shto Púk súdi: shto vollite
ovde vi,
Da imate Zlàta, Shkúdih, illi Púka Ljubavi?
Koji Shkúdeh sáme tráxi, to jest Srebro i
Novac,
A ljubit se Púk nedráxi, otajPúka jest Lovac,
Blagosíva Trúd svoj cíli Gospodáru Pod-
loxnik,
Kad s Batinnom nje nesilli davat Haracs seb
uvik,
Vech kadaje rad pricseka, kad imadu, da dadu,
Datche njemu od svacsega, shtogod samih
imadu.
Viditchete vi Shtiocih za csim lebdi Man-
dich moj,
Il za mlogih sàmo Nòvcih, il da srichchi sàm
Pák svoj
Nechu nishto suprot njega, u ovomu Písmu
rech,
Alchu písat pravvo svéga, jerchu i ja u Grob
lech.
Kanô Biskup shto on csinni, ma zlo bílo,
mâ dobro,
Kakogodse pêrvo brinni, radbi i sad ja pobrò.

CSLANAK XXIV.

Shtoje hasnio Mandich kano Biskup.

Znàte, shtochu csinit sada? Mandichachu
dílit Dàn,

Shto òn ràdi koje kada, kolikoje men' poznan.
Pêrvo hochu Hásnu cilu, koju zovem obchinsku; —
Tad Djakovu shto on millu, drugo, csinni otcsinsku. —
Treche, hochu Hasnu Dúshah, koju csinni Biskup nash;
A csetvêrto radga kusham, koji njemu hasni Csas.
Jèr csovicsje svako Dillo dojde kadgod na Svitlost;
Nebo k'Zemlji govorilo, dache oddat Laxljivost.
Ako dákle Dillah rúxna izajt hoche na Vidík,
Bit moraju dobrah sdrúxna, koja csinni kad csovik,
Jásam dobrah pokuppio, i Káranjah vrídna k'tom,
Kadsam písat nauppio teb Shtiocu zborritom.
Sad gledajmo dakle Hasnu, koju imma od njeg Dòm,
Viditchemo da òn krasnu rad Kraljestvu csinni svom,
Káno Víchnik, znàte sámi, a i jasam pisào vech,
Ràdi vazda, ràdi namih, a nikadse netuxech.
Kano Biskup opet ràdi, jer za Pósleh rodjen bìh,
Ne kanoti mlogih mládi, koji Shétnju rad ljúbi.

Izvêrshiva sve Poslovch istinito i voljno,
I uzima drúgeh noveh, i to sa svím povoljno.
Vridnom nísu Poslih tesnki. Brezposlen-
nost pàko jest,
Al nevridni, ne viteshki, na Posleh se túxi
csest:
Oh dabi ja kano Mandich, kadje bio Starrac
vech
Bàr sad, doksam joshter mladich mogo bitti
sve radech,
Já bi bio srichan tada, kada fálim Poslennost,
Daju slidim sàmo vazda, a ostavim Stepe-
nost.
Kad Kleanthes u Athèni slusha jednog Mla-
dinca
Posao fálech od ràdenih, a ljutechse na Línca,
Recse njemu: Sinko milli, tisi Kêrvi ple-
menit,
„Ako budesh i ù Dillih, kâo u Rícsmah sàm
csestit.“ (*a*)

Rattno Dóba, Zemlji Globa, Pomoch triba
Zemlji svoj,
Vírna Dusha sváko Dóba za Dòm móra dat
Pokoj.
Tòje bilo onò Vríme, kada Mandich cvatte
nash;
Na njegovo dakle Ime pìsa slàvni Cessar
bash:
Priporùcsi njem Gradoveh, jèrse na njeg
osloni;
Mandich dakle rad na ove Pómlju svóju po-
kloni.

U Grad svaki on priggledda, shtogod triba,
uredi,
Gdigod múdrim Okkom gledda, onde vishto
utvêrdi.

Da pomogne Králju vishe, i u Novcu i Rháni,
Na Parokeh svoje pishe, da k'njem dojdu
pozváni.
Svi dojdoshe k'njemu sada, koje pozva k'seb
u skup,
Ond Káza jim svimah tada, shtoje pozva
kâo Biskup;
Da Cessarska triba Vojska, Kónjáh, Ráhne,
i Pitcha,
To nek Rúka dáde svojska, tò su sada sva
Vícha,
I Parocih na teh Ríçsih, shto magoshe, da-
doshe:
To Mandicha svudda dìcsi, gdigod njega zna-
doshe,
Sva kolika, koja prìmi, Vojski dade Králja
svóg.
Koja littom i u Zimi Trúd podnessé dosta
mlog.
Dúxan Csovik vellim svaki, kad Nevolja na-
stanne,
Da pomogne Dóm svoj taki, gdimu shtogod
nestanne.
Mandich gledda na sve Stràneh, i duhovne,
svittovne,
Da Posloveh tè prostranne csinit moxe go-
tovneh.

Kad se namah shto izrúcsi, da imamo izvêrshit,
Nekse od nas svaki mucsi, da sve moxe obvêrshit.
Zbog obchinskog Posluxenja od Cessara Fránje svog,
On zadobi Pofalenjah, Kríxa s'otim Stipánskóg. (b)

(a) *Od Kleantha Mudroznanca Zagledaj Knjigu Diog. Laertii philosophische Geschichte. 7. Buch 4. Cap.* —

(b) *Krix Stipanski jest od Marie Theresie uveden na poshtenje svetoga Stipana Kralja Madjarskog, i dobivaju onih veliki ljudih, koji velika dillah svému Kraljestvu hasnovita ucsinnu,*

CSLANAK XXV.

Dalja dillah Mandicha za obschinsku hasnu.

Tkógod hasni svóm Národu, tkoga díxxe snáxno gor,
I tribuje svákú Zgoddu, dámu bude Dobrotvor,
Otaj csini, shto Bóg csini, — otog zovi daje Brat, (a)

Otakvoga Bratta cini, danjom, nochom, svaki Sat.
Mandich svómu rad Národu, i Kraljestvu hasni svem,
Kako dobi gdi Prigodu ond pomaga u svacsem.

U Djakovu Zemlje bie za Djakovce orrache,
Mlogo vishe negse sie za Potribe domache:
Mandich dakle mudro rádi, od nimacskog Naroda;
Kuche pushta, dase zgrádi, koje selli zla Zgodda.
Tri Sokaka i sad ima, koje Mandich naselli,
Njivah davshi dosta svimah, gdi b' kosilli i xelli.
U tom nie Shtette bilo Djakovcimah mislim nisht,
Žalud nie svakom millo, shtojim nebi dost Plandisht,
Al shto hasni vechoj Stráni, makar mála mêrmljala,
Starjih oto csinu spravni. Pomoch koga nij Shála.

Za ocsittu hasnu Púka iž Ljúbavi ocsinske,
Mandicheva milla Rúka spravvi Zgraddeh obchinske.
Likarnicu Apoteku, da Bolestnih hitro Lík,
(Odma zgradiv u Pocsetku) mogu dobit svi uvik,
U nju metni on Torkváta Manastira milost-
nog

Od Pecsua k'seb dozváta zarad Líka kripost-
nog.
On je bio u Djakovu posli Smêrti Mandicha,
Likarnícu dêrxech ovu, i stekavshi Novcsicha,
U Namastír odde stári, i ónd umêr Godin
pún;
Bòg nekága s'Nebom dári, i oprosti svaki
Trùn. —
Francishkáneh, Frátreh vellim, kako Cessar
pripusti,
U Bròd k'Sávi sad odselli, a Namastir opùsti,
I njèg bolje spravi, dixe, nadozidav vishe
k'njem,
Pak se tomu sad prilixe providitga u sva-
csem.
Mandich znadde izabratti prinaucsnih Lju-
dih sad,
U Simenik svoj dozvatti, koji ucsê vêrlo rad.
Naucsitelj od oviuh dvaest shésti Cslanak
jést,
Gdi Imenah hochu sviuh ja prid Ocsih sàm
dovest;
A sadachu drugo pàko izpísati Stanje ja
Od Klerikah bash otako kako tada bi zbilja,
Jerje Mèshtreh ôn po sebi izbirrao vazda
sàm,
A Klerikeh u Potrebi kroz Sèrticha kako
znàm;
Po Porucih pàko Vùcih Mèsa jiddu slabbo
dost,
Kom je Mèsa josht u Rúci, gollu csinit znáde
Kóst;

Tako Mandich shto poprìma sve biashe brez
máne,
A shto Poruk nauzima, mlogeh zoverh nes-
lùneh.
Jêr Klerikah napoprìma svake Chùdi i Volje,
Sèrtich velim nje poprìma (*b*) netraxechi
najbolje.
Ovd'chu rechi opet sada, shtosam csuo od
otog,
Jèr Istinu ljúbim radda, mâ vridio s'shnjo-
me kog:
Od Klerikah pêrvi onih zbog Oshtrine Rek-
tora,
Koji neche bitti skrovnih móra ichi iz Dvóra;
Mandich tada, komu xao bi Sbacenje Kle-
rikah,
Jest Rektora k'seb dozvao, na njeg ljúto za-
vika,
Alse právi nisht neboji, shtoje pravvo, tòche
rech,
Tako Rektor prid njim stoji, i njegase ne-
bojech,
Recse njemu istinito: da on tirra Hajoshe,
U svétose koji Misto kâo zlocsesti 'vukoshe:
Indi u tom Sèrtich falli, shto poprìma sva-
káke,
Alli Rektor nisht nefalli, shto izbàci opokeh:
Biskúp falli, shtoga psovva; Rektor pravvo
imade,
Shtomu odma Rìcs gotova istinito rech
znadde.
Slidi u tom moj Shtiocse pravdoljubnog Rek-
tora,

Koji svakom rad u Oeseh svog pokáxe Govora;
Slidi u tom i Mandicha, koji csuvsha Istinu,
Neuxgase kano Svicha, veche suzbi Ljutinu.
Ako budesh ti protirran, kano onih Klericih,
Budi od sad bárem mirah i zlo svoje posíci,
Pobolshajse Bratte drági, doksi joshter sada mlàd,
I doklesi josht u Snági Pobolshanje prími rad.
I od ovih svih Klerikah, koji na vàn stúpishe,
Mlogih jesu sada Dika, jer seb Krípost skuppishe.
Fallitije csovicsansko; --- fallit svatko xivech zna,
Popravitse jest boxansko, fále vridno brez sveg dna.

(a) Lipo od tako dobro dillujuchega Csovika Herder neumérli Pisaoc govori:

„Wer die Sache des Menschengeschlechts „als seine betrachtet, nimmt an dem Götter-„Geschäft, nimmt am Verhängnisse Theil."

(b) Sèrtich biashe Kanonik Djakovacski, i Izdavoc Knjige „Jezgra kerstjanskoga Nauka." On misto pokojnoga Mandicha Klerikah svakovérstnih napoprima jerje oduishe dobar bio. Rektor pàko odkogaje ovde Govor jest drugi Kanonik, csovik velleserdni, i oshtri.

CSLANAK XXVI.

Imenah Naucsiteljah pérvih, koje Mandich u Simenicsstvo svoje pozva.

Vrídan jesi neumêrli oh Mandichu milli
moj!
Csovik jesi ti privêrli, to Radoslav velli tvoj.
Ti Tavnosti razbit znade od Slavonske Pa-
meti,
Kad nam Ljùdeh takve dade u Dàn onaj tvoj
svéti.
Tísi Svitlost u Zákonu po svoj Zemlje uveo,
Jèrsi Múdrost k'namah skrovnu à Djakovo
doveo.
Kadmi na Um dojde sàmo Leitnerovo Imme
sad,
Radbi, da njeg josht imamo, i ja dasam josh-
ter mlàd;
Jèr je ucsan, múdar bio, u svétimah Písmih òn,
Psaltir sveti on bi smio pivvat s'Kraljóm Da-
vidom,
Otakoje razumio svétó Slovo on sà svim,
I od njega razborio sa Govorom shechernim.
Oshtar bià òn na svòje Tìlo málo prikrùto,
Alli oto potribnoje metnit sebe u Putto;
Jèr tko úcsi drugog Dillo upravljati na
dobro,
Móra i on na Vidillo metnit, shtoje seb obrò,
Sa Ljutostjóm nie ktio ni êrgjaveh karati,
Alje oshtar i pak bio, nie dao shárati;
Jednàk vazda, krotka Dúsha, vishe gledda
úcsiti;

Svako Znanje tiho Kusha, za seb njega skû-
csiti.
Kada hóda po Livadi, kano Pcsella znáde Cvit,
Kad po Stablih pako mládi, kano Vochar iz
ucsit.
Kad on svéto Písmo shtie s'svojim Okkom
naucsnim,
Tako njega razumie; kano svéti Jerolim,
Prid Smêrt nasheg on Biskupa u Kalacsu
otide,
Ond poboxnih Shkullah skuppa biah, Leitner
gdi snide,
I ond ùcsi Simenicsstva Kalacskoga Kle-
rikeh,
Zarad Hasne sveg Misnicsstva do Bolesti ve-
like;

S'shnjim biashe u Naucih Karacsony Csovik
stàr,
Vridan bitti prid svih Púcih priizvêrstni bash
Meshtar;
Dogadjajeh on Cêrkveneh znadiashe kano
Schroek (*a*)
Po svem Svitu razshirene bolje joshter neg
Hoornbek;
A sladkuje Rìcs imao, kad je shtogod razlagò,
Jèrje sváku Stvàr svu znao, daje slushat pri-
drágo.
Nejma Znanja i Nauka, koga nie znao svég,
Od naucsnog svéga Púka njeg poznajem
najvecheg.
Dogadjajeh svéga Svita, i Zemljopis Svita

Zhadde, daga tko zapita makar kakò spavà-
jecheg.
Ucsenicih Priateljih postadoshe njemu svih,
Jèrje ùcsi on po Xelji i po pravòj Ljubavi.
Jednu Mánu zaboravnu ón na sebi imade,
JèrbotVolju jednostrannu u seb samom nez-
nade.
Magjar bie od Poroda, i Magjareh svêrh
drugih
On ljubljashe (toje shkoda) nepristallo i
Slùgi,
I òn prid Smêrt mog Biskupa u Segedin
otíde;
Ond poboxnihShkullah skuppa bi gdi tajMu-
drac moj snide,
IDirektor shkullahposta od latinski onde sad
Od kog nekje ovo dosta, od drugogsam dalje
rad.

PodMandichem naucsnimè i Mihaljich Dok-
torat,
Naucsitelj posta stime, Bogoslovlje razlagat;
On je pêrvi kod nas bio Simenicsstva no-
voga,
Bogoslovlja Doktor cio od vrimena ovoga.
I josht bie ucsnih Ljúdih u Djakovu nas-
hemu,
Slava svimah odsad budi u Vrimenu kash-
njemu.

Jábi Vínac napravio, daje metnim ovd u
Skup,
Vínac ovaj tad savio na Mandicha sveti Stúp;

Alche meni tkogod rechi, Ulagusha dasam s'tim,
A voljob' odma cêrchi sa Imenom csestitim;
Al nek velle, koji xelle; Vjnac jeste ovo moj:
Karanfil je moj Veszerle, i Mudrosti jest Pokoj,
A Leitner je Rúxa bíla; Karacsony Ruzmarin,
A Mihaljich zbog svih Dillah Sumbul plávi i jedin;
Pávich páko jest Ljubica, a Hartmann je Gjurgic moj,
A cêrvena jest Rúxica Fischer uesni, tod nedvoj.
Philippovich Pávâo Smilje, a Cerndich je Mushkat cvit,
Smiloshevich pák Kovilje, Emanovich Feigel bit.
Tri Rektora slavne Glâveh Hortensie tri jesu;
U Víncu se nek razstave i razredno unesu.
I njeh brojit hochu sada: Kolungjich je ovd naprid,
Perviz za njim sritno vláda, za nijednog nijme Stid.
Trechi bie, i sad ravna Mathizovich Kanonik,
I jer ravna sve odávna, Fále vridni jest Csovik;
Ovaj Vínac ovih Ljúdih ja Mandichu brezsmêrtnom,
Na glâvuse sad usudi metnit s' mojim sam Pêrstom.
S'Professorih sadashnjimah nekse Vinac savie,

Da i njega Mandich ima, neks' na Rukkuh obvie,
Jèr i onih od Mudrosti, koju Mandich posiah,
Naucsishe u Mladosti, koja sada izklía,
U Sêrdcimah Klericskimah, jèrju sáde sváki Dan,
Koja ráste sad u njimah za Púk Boxji odabran.

(a) *Schroek Pisaoc Dogadjajah Cérkvenih. Jzdade ove Dogadjajeh u 43 díla. --- Pisa, takogjer ciloskupni Dogadjaj svega Svita u 6 Dílah. Umér 1808 god. a 75 svoga Xivota. Hoornbek pàko biashe Naucsitelj illi Professor u Utrechtu (Ultrajectu) i izdade Knjigu pod Nadpissom: Summa Controversiarum religionis 8. Trajecti ad Rhenum 1658.*

CSLANAK XXVII.

Mandich Dillom i Riesjom Slavonskoga Jezika Razshirenje uzdixe, --- i Nauk vridni u latinskomu Jeziku popisan od domorodski Ljúdih shtampati daje.

Lincsinase izgovárą: nemog sada nishta Shtit,
I seb Posâo drugi stvára, koji móra izvershit;
Alli Csovik, koji znáde, da úcsiti ima shto,
Doklem Parre josht imáde, úcsi vazda csestito,

Nitse kada izgovára, vech Posloveh svêrshi
sve,
Za Knjigeh se tada starra za Priteljeh te
mêrtveh,
Jerbot onih úcse njega shto imade csiniti,
Kod svég Posla dúxnog svéga kakochese
briniti.
I Mandichu u svem Stánju knjigeh dráge
biau,
I on s'shnjimah u Poznanju, oneh s'shnji-
me stajau,
I ne sàmo da shtiashe Knjigah lípi vazda
Plòd,
Veche mlogo nastojashe dáse shíri njiovRòd.
Ima Ljúdih môgaVìka, koji neche nista shtit,
I pak sviuh kod Prilikah xelle ucsni vèrlo
bit;
Kada tkogod Knjigu fáli, onih veche pris-
kocse,
Dasu svu nju procsittali (*a*), sámih sebi svi-
docse,
A neznádu, shto u njoje zapísano sad stoji,
Velle: davno tò bìloje, kad u Rukkuh bi
mojih,
I Mandich je u Xivotu nagovarò svákog shtit,
Kâo Jezikom kad po Plottu, bì mu Govòr
hasnovit;
I Radoslav nastojashe nagovórit koga bár,
Alli zalud òn lajjashe kâo na Misec Chúko
stàr.
Mandich dakle kad nemogâ nagovórit mlo-
goga,

Dadè Nóvca dosta svóga zarad Troshka sil-
noga;
Za moch nashem on Národu poslúxiti u
csemu,
Svagdi trâxi on Prigodu pomoch njoj u sva-
csemu:
Roxàlie svéte záto Xivot svéti izdade,
Kanixlicha csisto Zláto, koje namah on dade,
Ako jesi tè Svetice xivot shtio Shtiocse,
On je lipshi od Ruxice, — Dívac svêrshi i
pocse;
I ako ti moresh sàmo razumiti sav Izpis,
Kog u Rukku mi imamo, istinito jest Miris.
Kanixlicha mogâo nie do sad nitko pritechi,
Tkoga shtie, razumie. móra Fálu njem rechi.
Kadbi ktilli múdrih Ljùdih s'Dogovorom
Novca dat,
Da Csoviku tom zbog Trúdih Kíp se dade
uzidat,
I ja izti rad bi dao ma poslidnji Groshich moj,
Jèrbi ovde tvêrdo znao, da za slùxi njegov
Znoj.
Kanixlicha nejma vishe, Slovo slávno shúti
sad,
Jèr Kanixlich vech nedíshe, drugih pàko
nisu rad.

Promislite krúpno Dillo, koje pìsah Kanix-
lich,
Vridno dojt je na Vidillo, al kakoche moch
izich?
Kanixlich je pisâo njéga, — *Kamen smut-
nje Cerkvene*,

Pun Nauka najtverdjega i Istine poshtene,
Alga shtàmpat nie dao, jèrse shtàmpa za Novce,
A on Nóvca nij' imao, shtose platcha za Slóvce;
Indi Mandich bogoljubni u Budimu zamolli,
Kameralski Stòl razumni, da tom Troshak privolli,
A prisvitla pak Kamera na Iskanje Mandicha
Nauk sladji od Shechera shtampat dade zbog Vicha,
I otako Mandich dicsni shto po sebi nemoga
Víchem svêrshi dobroricsni zbog Národa svojega.

Tkoje shtio od Mikotca od Horvatske Izpis sav,
Móra kázat kad do Kónca jest Latínac csisto Zdrav,
Daje Dillo vrídno shtitti, a i togje Mandich sàm
Ktio Shtampu izplatiti, i to tvêrdo bash ja znâm.

U Zágrebu josht biashe jedan Fránjo Kanonik
Sebastíanovich on se zváshe, Csovik poshten bi uvik,
On Pjesmenik bi na Glásu u latinskom Jeziku,
Pismeh ovde prid namah su, Cínu dêrxech veliku.
On je Ljudmah velikimah na Pòshtenje slágo nje:

Ovi posâo Mandich shtima, zâto plăti Shtampanje.
Tòje dosta, neka sváki, koji mőxe platiti,
Posâo shtampat dade taki, svatkochega faliti,
A kroz tòche Domovini ucsiniti Hasnu tad,
I Poshtenje svoj Rodbini, onche stechi s'tìme sad.

(a) Procsittati, ovoje rics uzeta od Sèrbskoga Narodah ricsih i rechiche proshtiti.

CSLANAK XXVIII.

Dalje Csinjenje Mandicha za obchinsko dobro.

U njegovom Spaïluku jedno Sello pogorri (a)
Nesritnomu otom Púku Rùku dobru otvorri;
U Djakovu jásam bio i vidio s'Ocsimah,
Shtoje Mandich naredio, dase dade sad njimah
Jèrbot tada u tò Dòba kad izgorri Sello tò,
Od'Prídvorja Vatre Zloba seb ucsini Ognjishtò.
U Djakovu Miloserdje Sêrdce takni Mandicha:
Bog k'vechimah tad prigledje, kadse zgoddi Nesricha,
I nje díra i políva za pomochi nesritnim,
Svaki púta oto víva s'Miloserdjem priat nim.

Mándich shálje Kolla Tkànjah, i Haljinah
razlicsni,
Zbog njiovog údog Stanja i Kruh posla pri-
licsní,
I Lonnaçah a i Zdillah, i shto triba u Kuchu,
Jèr Nevolja tòje bíla, Pomoch tráxech pri-
vruchu.
Shtójim pomoch òn mogáshe, to ucsini rad-
do sàm,
A shto pako nemogashe, kako todse josht
sitcham,
U tòm pìsa na Misnikeh, da objáve Púku
svom,
Da pomogne Nesritnikeh sa Ráhnicom, s'Ho-
dichom:
Dobru Dushu gannu lako tugje teshkeh Ne-
voljeh,
Zàto gleda, da òn svako tod pomogne shto
bolje,
I tko morre, i onoga ponukuje na Pomoch,
Dobro csinnit zarad Boga tko upade u Ne-
moch.

Zbog ocsittog joshter dobra òn odredi, Púka
svóg,
I Jòshavu (*b*) prosich obra zarad Ríta du-
bokog;
Nju prosicse do Kraïne, a Kraïna dalje pàk,
Da na vechoj sad daljine Vodeniceh melju
csak.
Prossik Zemje, Zemlju súshi, Zemlja taka
daje Plod,

Vóda pàko za Mlin slúxi iduch kroz svoj
spravni svod.
A tò sàmo múdri pravvi i Ljubitelj Púka
svőg
Zato dakle takvog slavvi kàno Otca poshten-
nog.

Na obchinsko dobro spadda, shto idjashe u
Poxún,
Shto Madjarska píshe Pràvda u Skup Ljudih
glavni pun,
Onde neznam kakvi bia, jèr ja nisam Veli-
kash,
Koji ichi tamo smia, u Skupshtinu istu bash.
Elle znádem istinito, daje onda csinio,
Shtoje bílo izgubito, dabi opet dobio. —
Trì stotine projde Lìttah, Kanonícih Bo-
sanskih,
Zbog Vládanjah necsestita (c) nevaljashe
kod Stranskih,
Izgubishe Virru svuda, nit svidocsit mogau,
I Pecsatjim u Zaluda po Kraljestvu gledau.
Mandich pàko znà sadashnjih, daje dobro
Vladanje,
Da i Pecsat nikodashnji zadobie Spoznanje.
MolliKralja i Velikeh,Kanonikom svojimah,
Da Pecsatjim kod Prilike svake Virru vech
ima.
Kralj dopushta milostivi, i Velikih svollishe,
U Dàr otaj dobrostivi sa svimese sloxíshe.
Kapitulski Pecsat káxe, moxesh na njem Pri-
pis Shtit,

Pripis Králjev, koji tráxe, mogu njega dol
vidit, (d) ---
Sedam bie Kanonikah do onoga Vrimena,
Il Biskupski rech Vichnikah, neznam sviuh
Imena:
Mandich pàko tò opravi, dajih bude osam
sad;
S'Velikih se tad razstavi, i vràtise u svoj Gràd.

(a) „*Sello pogorri.*“ *Pridvorje. Ovdi sada mlogo bolje stoje Kuche, negosu pérvo Pogorrenja, koje iz Mandicha Darexljivosti, koje pàko zbog Ljubavi ostaloga Púka, koji nje dragovoljno pomoxe.*

(b) „*I Joshavu prosich dadde.*“ *Od Ossika iduchu Djakovo, blizu Djakova tecse Voda ova, i Pút svoj ima k'Poldnevu pored Djakovacskih Vinogradah. Na njoj ima do jedno deset Vodenicah. Jòshava, shtoje dalje tekla, bilaje vechma zasúta i Rítu prilicsna. Mandich nju za Hasnu svojih Podloxnikah prokoppati dade do Regimentske Medje, i kada dovde dojde, dade plemeniti Rúcsak napraviti u Shumi kod Kanala na istoj medji, na koji Gospodu Sl. Brodske Reg. pozva. Ondse s'shnjimah dogovòri, i onih dalje pocseshe kroz svoj Attar Kanal koppat, koji veliku Hasnu svoju ima.* ---

(c) „Zbog Vladanja necsestita.“ *Uladislai II. regis Hungariae Decreti 3. Art. 12. de Capitulo Bosnensi Anno 1498. --- --- De Capitulo Bosnensi statutum est: quod ex quo ejus Canonici totaliter destructi esse dignoscuntur, etc. etc.*

(d) „Pripis Kraljev etc.“ *Daje Pecsat Povirrovanje zadobio, svidocsi Pripis Kraljev slidechi: „Francisci I. Imperatoris Austriae, et Regis Hungariae Decreti 5. Articulo 26 Anni 1807. De fide dignitate Loci Credibilis Capitulo Bosnensi, seu Diakovariensi Jure postliminii restituta. --- --- Capitulo Bosnensi seu Diakovariensi Fidedignitas Loci Credibilis, testante Titulo 21. Partis 2dae praehabita, Sua Majestate Sacratissima Benigne annuente, Jure postliminii restituitur.*

CSLANAK XXIX.

Mandicha Dobrocsinstvo Djakovcem ucsinito.

Djakovoje Sello bilo do Mandicha Vrimena,
Znádem Stánje ono cilo do Mandicha Imena:
Biskup bishe s'Kanonicih, nikoliko josht Frattár,

Svih Djakovcih Poslenićih sradjivashe svoj
Attar ;
Tòje bilo pêrvo Stánje ; --- nadodadi Cêrk-
veh tri ,
Parokia Cerkve manje ; --- od vechesu pàk
Fratrih ,
Od najveche isti Biskup s'Kanonicih Gazda
jest ,
Gdi iddoshe molít u Skup, kako Pripis káxe
csest.
Mandich k'tide tud pomochi , da podigne
Djakovo ,
Mudroznanje csini dojtchi , mudro sada tò
Slovo.
Oto hasni i Djakovu , jèr mogau Diccu tad ,
U mudromu ucsit Slovu, koji sàmo xelli rad.
I da Kvartir mogu datti Djakom , kojih doj-
doshe ,
Male Sobbeh tad dizati odma mlogih poj-
doshe ,
Tako hásna Djákom bie i Djakovcem istimah
A tò nebbi nigda prie da Mandicha neim-
ma. ---
Ú Pecsuhu nèjma Shkullah Mudroznanjàh
dávno vech
Od kadase jest razsúla sva Skupshtina neu-
csech ,
Domorodcih moji nebi mogli Peshtu po-
hodit ,
Jèrsmo dosta u Potrebi , nebse mogli za-
hodit.
Da Mandicha bìlo nie , nebi bio Radoslav

Zbog Rodbine sirotnie u Shkullamah pòduprav.

Drugu hasnu on Djakovu dost ucsini golemu,
Jèr uzida Kercsmu novu a o Troshku svojemu.
Pitash mene: Kakva Hasna jest od Kêrcsme Djakovu?
Ja ti vellim, da je krasna, imat Kuchu takovu;
Gdi Pútnicih mogu lako, konakovat svoju Noch,
A Djakovàc moxe svako na Razgovor skupni doch;
Ondse igrat u Prostorru u Veseljah móxe Dàn,
Ond poshtennih svih u Zborru Csas sprovedu radostan.
I njem istom, koji zgràdi, hàsni Kucha ota dost,
Jèr tkogoder shtogod rádi, Trúd nekaje njemu prost.

Treche spravlja on Svilarru, gdiche Mládex prest Svilu,
Nju okréni u Pivarru, Spravu srushiv nje cilu.
I'Cseshmenu lípu Vodu pored iste Pívarre,
Djakovacskom svòm Národu novu Zída od starre;
Tamo ide pòl Djakova Vodu grabit pricsistu,
Jer je csista vêrlo nova, a nitréna u mistu, (a)

Pustioje nasselliti svake vêrsti Zanateh,

Tkoje k'tio k'njem selliti, Zemljesumu tak
dáte.
Jednu Shtettu nemog projti, jedna Shtetta
stò Griah,
Záto móra ovde dojti sva Istina kâo pria:
Na Jòshavi Vodenica jest Biskupa Spaïe,
S'shnjom Jòshave sva Vodica Brashno kipo
ord mlie,
Mandich xelli vishe Vode zarad svoje imati,
I ucsini drugom Shkode, svatko moxe poz-
nati;
Prid njegovom Vodenícom, Djakovacska
jedna jest,
S'Gospodarskim on nju Licom srushit dade a
i smèst.
A boljeje Gazdi svakom pomoch Púku do-
brom svom,
Nego Litti u csem lakom, a Kamoli za Vo-
dom,
Bitche Zemlje, bitche Vode, dok u Zemlju
legnesh znáj,
Nemoj csinit dakle Shkode; svakam svoje
natrag dáj,
S'nevratcheni tugji Stvárih proklét Csòvik ti
jesi,
Recse koji Gospodari, s'Zemljom, Súncem,
s'Nebesih.

(a) *Nitrena u Mistu. Nitrena, to jest slána i gadna jest Voda u Djakovu bunarska, a cseshmena lagana i dobra.*

CSLANAK XXX.

Mandich Parokie pohodi, i krizma.

Lakosam vàm izbroio, Varosh od njeg shto primi,
Al' bi joshter govorio: sve netriba dat njimih.
Od velike i bogatte Gláve tráxi svatko seb,
Tèsu Stvàrih men poznáte, koji jiddem tugji Leb. (*a*)
Mandich csinni dobra dosta, jadovnimah Sirotam,
Svaki ima Csas ón Gosta s'shnjimè nebì suhotan;
I ostalah mlogim dátti òn morade virujem,
Boljej datti, neg iskatti, raddo i ja dillujem;
Ostavitchu dakle ovo i písatchu dalje vech,
HasnovitoDúshi Slovo, koje xelim sada rech.

Biskupiu svu dvolistnu (*b*) on pohodi izvidit,
Cerkvu Xúpsku svagdi mistnu za moch sa svim providit,
Tridentinski Sábor oto (*c*) Biskupimah Kazuje,
Da od Griah shtoje glotno u to Vrime stribljuje.
Záto Mandich rèdom ide, od Xúpe da Xúpe svud,
I gdigodir sàmo sníde, nie bio u zalud;
I gdi dojde on u Xúpu onde csini Nauk svoj,
Doshav k'Púku svom u skuppu oblìvaga ucsech Znoj.

Moje Okko bash umêrlo viddi nasheg Man-
dicha,
Da pomljivo rèdom vêrlo svakog pita Mla-
dicha,
Kad Mladicheh sve propita, tada dobrog da-
rova,
Tadse prověr iz med Svita, drugeh pita iz
nova.
U njeg glède kano Ovčeh, kada Pastír nossi
Sòl,
Netraxechi od njeg Novčeh; --- al on tráxi
sebi Stòl.
Šidde Mandich u Klùp Púka, tèreDiccu kseb
zove,
Diccu vatta xeljna Muka csutti Ricsih sad
noveh.
Kad propita, shto mogashe, razvédrise josht
vishe,
I ljubezno, njih gerljashe shto svih dobro
ucsishe.
Isus dáje takvoj Diccih svoj Blagosov ne-
beski (d)
I njegovi Naslidnicih svoj Blagosov otcsinski.
On Veselje tò uxiva u svom Púku takvi Dan,
Jèr u Sluxbi uvik bìva Súncu istom prilicsan.

Posli Sluxbe od Krizmanjah on Paroka pro-
pita,
Od svég Púka ond Vladanjah, zlóga, dobrog,
csestita,
I kadamu Parrok káxe od ocsitnih Grishni-
kah,

I ostalah sva izkáxe, kakvi imah Falingah ;
Tada Mandich stárih Ljudih s'Obtúxitih do-
zvat dâ,
Prid njimah se tada trúdi da zléh s'dobrím
nadvláda.
I Nauk jim daje lípi, Pobolshanje izrúcsi ;
Ako nísu Duhom slípi, svaki oto naucsi.
Tada Mandich stáreh Ljùdeh za Parroka pí-
ta svog :
Kako onih sáda súde od Vladanja nje-
govog ?
Da po Dushi pravo Káxu. A kad Parok bu-
de Kriv ;
Mòlbeh njega nepomáxu, i boljeje nebit xìv;
Jèrga Mandich, kako velli izrekomce Národ
nash,
Rûxi, gêrdi, da nexelli odsad bitti Parok
bash,
Na Pasjaga tirra Kolla ; -- túdje bolje vech
ùmêrt,
Vech kod takvog Sêrdca Bolla u njeg ocsih
josht upêrt.
A akoje Parok vrídni, a i dobar njegov Svít,
Tada Mandich nash providni u Licuje pros-
vítit ;
I Paroka napomina, da odselle tako òn,
Jak ostanne kano Stína, i da vláda sa Púkom.

A kad vishe bi Misnikah, tada znadde rechi
tò :
„Víste moja Bratcho Diká, kad xivite cse-
stito ;

„Ako dobri Izglêd dáte Púku vashem obrá-
nom,
„Ustêrpljivost josht imate ja vàs ljubim sve
rávno.
„Nie dosta kázat Púku, vi slushajte Boxju
Rícs,
„I uzdigav svoju Rùku, pokázati zlímahBics,
„Veche Bratcho, shto ucsite i csinite sá-
mi to,
„Zaludujim izrúcsite, shto dêrxíte ni pod
shto;
„A Bics pàko il Kashtigu suprot svoga Gria
vi,
„Tu imajte stálnu Briggu podigniti pazljivi.
„Tkogod pazzi, da u Grich neupáde nigda
sàm,
„Onaj Dúshe bude tihe, i bittiche jas' uffam,
„Jèrbot znáde, da pravicsni sedam púta sváki
Dàn,
„Bude grishan i krivicsni, a i jásam Csovik
sàm,
„I ja fallim, i ja skrívim Bogu momu csesto
dost,
„I doklegod Bratcho xivim, illi vúcsem ovu
Kòst.
„Alli valja pobolshatse, osobito pàko mi,
„I od Griah vech csuvatse, da Bòg bude sa
namih,
„Vi nekate kog odbitti. koji tráxi Pomôch
kad,
„Vech u Víchu njem hasniti, illi s'Kruhom
kadje Glàd.

„Sa svakime vi u Miru, sa Gospodom i s' Pu-
kom,
„A ni skime u Nemíru, nit sa grishnim josht
Vukom;
„Gledajtega umíriti Rícsjom Boxjeg Nauka,
„I kakogod uvirriti brez svég samo Bukluka,
„Bratcho! znádem da Teshkoche dosta pú-
tah prispiu,
„Kad nemoxesh suzbit Zlóche, tugjem na
kraj stat Grihu,
„Kada Grishnik tverdokorni neche poznat
Boxji Pút,
„Tada Misnik dobrotvorni vishe pútah bude
ljut,
„A nehasni mlogo pútah, ma iz Koxxe izpao,
„I razderò Gèrlo, Ústah, Zemlju Nogom
koppao,
„Tad najbolje Svitt moj ovi, kogchu vamah
sada dat
„Da vam Míra prigotovi, Posluh vrídno jest
imát:
„Misnik móra imat Vrichu jednu punnu Lju-
bavi,
„A u drugu, (íma Srichu) kad Stêrpljivost
dobavi.
„Sa ovimah Vricham dvimah more vladat ci-
li Svit,
„U Nevolji kad uzima, koja moxe njem
hasnit."
„Tako jásam, tako mlogi stári Misnik ucsini,
„I to káza ovd u Sloggi, da vás svaki to
csini."

(a) Leb. zovese u nashem Jeziku Kruh. Gercskoga zakona Svit Leb zove.

(b) Biskupiu svu dvolistnu." Srimska Biskupia jest Djakovacskoj ujedinjena kano List Listu.

(c) Sabor Trident.: zapovida. Sess. 24. cap. 3. d. refor.

(d) Pustite malane k'meni dojti, njiovoboje Kraljestvo Boxje. I Kadajim Ruke metni, odde. Math.

CSLANAK XXXI.

Dalje Pohodjenje Cerkveno.

Posli Rúcska Púku svomu pokáxese na Polju,
I jávítse on svakomu ima svaki pút Volju;
Ako príde k'njem Sirota i zámolli shto od njeg,
U njeg dojde tad Dobrota od Serdcabi dò svojeg:
Jèr kad smisli Sirotinstvo, doklem bieSirota,
Csinni tada Dobrocsinstvo josht za svóga Xivota.
Blaggo tebi Dùsho svaka, koja imash Imanje,
Da pomognesh s'shnjim nejàka, utishechmu Plákanje;
Blaggo vamah miloserdnih, miloserdan vám je Bog,
Teshko vamah pàko tvêrdih pored Blàga prokletog.

Kadse, rodish vech Csovicse, odmirritje Zemlje Díl,
I Smêrt tise vech primicse, Sirotici dèr udíl,
Jèrche Novac ostat komu, koichega kano Pas,
Dat Têrbuhu svom lakomu za Godinu kâo danas.

A ne sâmo Mandich milli dåva Novce Sirotam,
Vech i Dieci svuda dili, jasam s'drugih gledò sàm.
Dicceh bia sa kupìte bar u Skuppi stotina,
Mandich recse; pristupite, evo ovdje Ledina;
I kroz Pencxer med nje hitta Novca mlogo bakrenog:
Skuppishese Dicca s' Mista, bash neosta ni jednog.
Dicca tade znàm xellishe bit takovi Pillichi,
Gdi bì Ráhne, kano Kishe, misto Prossa Groshichi.
Ostrugashe sa Noktimah svukoliku Ledinu,
Svako gleda shtò sad ima kano lípu Lovinu.

I Misnikeh siromashke, (svihbo nísu bogatti)
On darìva ponejakeh, da shto mogu imatti;
Jèrbot Misnik nejma Vríme, da i rádi i slúxi,
I pastirsko nossi Brimme, i nà Njivvi tad pluxxi.
Záto Mandich Obzìr ima i darruje takvoga,
I nedaje nisht onimah, koji ima dost svóga. --
Alje lìpo njeg viditi pripovidat Pùku svem,

I po Púku pogledíti sve na njega pazzechem.
Kanda Mlikom sve nadája illi ráhni s'Slad kostjom
Il sa Riesjom nje opája pogledajech s'Radostjom.
Da pridobrog ovd Pastíra, da poslushni Ovcsicah!
Koje piu gdi izvirra Dushe sladka Vodica;
Albi sàmo xellit ktio, dab ostalli takvi svih,
Kakvigodje sváki bio slushajuchi u Cerkvi:
Alje sáda kod Kêrstjànah bash sa svíme na opak;
Svéti jesu u Cerkvamah, vanni skácsu za Oblak.
Svaki velli: razumie, Evangjelje shto velli,
I pàk káxe, teshkomie susbit Xivot veselli;
Evangjelje pàk Veselje znàm nekvári ni za Vlâs,
Vech opákeh radje Xeljeh da bacimo sváki Csas.
Kada svêrshi Mandich svakka kod jednoga Misnika,
Tad otidje brez svég Stánka do drugoga Xúpnika,
I otako za Godinu svêrshi cíli Biskupat,
Jèr nemoxe ni stotinu Parokiah on imat.

(a) Prosso, illi sitna Próva, u horvatskom Jeziku Xitto.

CSLANAK XXXII.

Njegova Uredba u Cérkvi stolnoj Djakovacshoj.

U Djakovu do Mandicha jasam i sàm vidio,
Bì cêrkvenni dost Hodicha, kadje Misnik
missio;
A kad Mandich Biskup posta, tad on Cêrkvu
uzmloxa
S'Ruhom virruj bash pridosta, vêrló jákim
kâo Koxxa.
Kad Obicsaj prista stári, da s'Cêrkveni Nov-
csichih,
Mísnik smie da nadári Sirotu u Nesrichi,
Neka dakle Novac líni u Sanduku nelexi,
Vech za Troshak da jedini onse dade naj-
berxi;
Záto Mandich Novceh ove nossi s'sobom u
Poxun,
Da Hodicheh kúpi noveh i izpláti sve na
Trùn.
Ambrosia u-to DòbaPêrvostòlnik Madjarski,
Mlàd josht najde sebi Groba Arcibiskup Stri-
gonski, (a)
Mandich tada sve Hodiche Xiccom Srebra
otkáne,
Po kojoje svudCvittiche bishe lipo smettane,
Kùpi ovo sad Hodílo, koje mládi imashe,
Ambrosie Ruho cilo, kada Missu dêrxashe;
S'tìm prodicsi Cêrkvu svoju, i s'tìm Novac
prometni,
I Hodichu dobi bolju, negje Novcsih nesetni.

Dok Kertiza Biskup bie, tada Meshtar
shkulski sàm,
U Orgulje svìra prie pod svétimah svim
Missam,

A kad Mandich Biskup nasta, Slavvu Boxju dixxe òn,
S'Vichnicih se u tom sasta, dase brinni sa Cèrkvom,
Pàk dovede Organistah, Orguljasheh da vellim,
Iz dalekog sebi Mista s'Perrom píshem vesellim,
Jèr i onih vesellishe Duha móga svaki pút,
Kad u Cêrkvi sàmo bishe, i ja mogà tad nje csut.
Heibl i Bécs svoj ostavlja, Bortlik pàko pemski Svit,
Svétu pismu da sastavlja s'csimche Boga proslavit.
Geller pàko s'Gellerícom od Kalacse dolazi,
S'Xennom svojom a i s'Diccom u Djakovo polazi.
Ulrich tada i on dojde u Djakovu pivvat moch,
Moj Shtiocse za te shkode, kad je slushat nemòsh doch;
Osobito kada tího pod Prícsestjem Klerikah,
Tkoj latinski razumio s'csim pivaju Jezika,
Moraobga gannit tako, kakogodir mene tad,
Kadsam slushò ja njeh sladko, doksam bio onde mlàd;
„Gospodine nísam vrídan ni dóstojan Slúga tvoj,
„Doksam sada joshter bidan, da unídesh pod Krov moj,
„Reci Ricsjom meni sàmo, Dushachemi zdrava bit."

Tko tò recse svih mi známo, daj Stotinik ponizit.
Ah i Dúsha moja úda nie vridna, da ti k'men
Spasitelju imash Trúda dojti, jersam ja stepen,
Jèrsam grishan, jèrsam rúxan, a ti jesi csisti Bòg,
I tebisam kriv i dúxan zarad Griha gêrdnog móg.
Promishljavam ove Ricsih Stotinika poniznog,
Sêrdce moje tadse lìcsi od Mishljenja krivicsnog. ---
Nemogu jeh fálit dosti, kako Boga s'Pismamah,
Punni svéte od Radosti proslavishe s'csistimah.
Tad i Koller, koji veche jest Professor Mládexi,
Boxjeg Slova sad ucseche s'shnjímah pivvat potèxi,
A i Fisher sad u Peshti Dilloredni Professor,
Bi kadase shto pripeti s'Egedamah berz na Kór,
I josht Józo Vranjeshevich, Ignacia Lukich s'shnjim,
I Valentin Vukassovich, i sve neznam da brojim:
Iz otoga vidit móxe Csovik svaki istinit,
Daje Mandích zarad BoxjeSláve bio temeljit.

Treche Dillo na vidillo mechem ovde Mandicha,

Bogu svoljno, Ljudmah millo, vridno Pisme
Slavicha.
Pod turskome groznom Rúkom Kerstjanih
su Siroteh,
A Misnicih s svojim Pukom jesu xive Do-
broteh;
Ondse Zákon obdêrxava, jer Kêrstjanin mó-
ra bit
Vazda Dusha csisto práva, jerga moxe tko
ubit.
Kadgoderje nashe Virre u Progonstvu bio
Svít,
Svaki bie bash brez Mitre Csovik dobri i
csestit,
A kadáse Xvalleh puste i istimah Konjimah,
Doklegodir bash nesuste Míra jedan neïma,
Tako istih i Kêrstjanih po nashimah Strana-
mah
Jessu sa svim podêrmani kanò Plivva i
Slamma.
Mandich shalje priko Sáve Kêrstjanimah lipi
Dán,
Zarad Misse sad Opravve, sad Kamenje za
Oltár,
Sad Kalexeh, sada Svíleh, sada drugu koju
Stvár,
Bash Sandukeh punno cileh pribavivsha do
Frattár,
Fràtrih pàko svih u Bosni na Cerkviceh raz-
mitchu,
A Kèrstjanih pák radostnih njem Blagosov-
primitchu.

Ime tvoje Mandich vridni po Bosni se shtova svud,
Jerbot nisi Csovik stidni, za toliki dobri Trúd.

(a) Ambrosia Arcibiskup i Pervostolnik Madjarski, Prijasni Princip Karla Ambrosia Pervostòlnik Magjarski, Arcibiskup Ostrogenski, Brat Cessatiçe pokojne umér pérvi danah Septèmbera u bòlesti xilletergajeche Groznice, josht neimajuchi dvadeset i tri Godine. Zagledaj u novine latinske pod Nadpissom: „Regnum mortuorum, die Martis 3tia Octobris 1809 Ephemeridum Posoniensium additamentum pag. 312.

CSLANAK XXXIII.

Shtoje Mandich sebi i Spaiamah dojduchima od Dobitka nadodao.

Spaiama dojduchima kano i seb hasnio,
Jer Dohodku on svojemu pomoch nie kasnio;

Mandich dakle Kuchu svoju svu iz nútra oblácsi,
Po Papíru svaku Bojju tad na Dúvar navlácsi;
Tapecirat Nimcih velle, a ja neznam nashki rech,

Jerbot Nashi to nexelle zâto neznam ja izrech.
Tad trì Sobbe vêrlo punne zapovidi ostavit,
Kadga ljùdih, da vech trunne budu Zemlji postavit,
Da njegovim Naslidnikom svashta dosta ostanne,
Dase slúxe u svom víku koju Stvàr kad spopanne.

Seb Suvarru a i njima zarad Hasne nacsini,
Da pomochi u svacsemu nju pravechi namini.

Dêrvah dosta, jèrje Shumme Pepeláreh dovede,
Od tog csinni mlogeh Summe, koje iz Dêrv' izvede.
Vrídni Kuchnik kuchit znáde da imade svashta dost,
Osobito kad imade Novca, tadje njem Radost.
Dêrvah bia od teh Shumme, kako toics vech kaza,
I za njèse Novac uzme i otò ja pokaza;
Eto Kessi gládnoj Lika shtoj'za Dêrvah primio
Eto Novca iz Ossika kog za Fàteh dobio.

Gdise sícse Shumma pàko bude práznog Pólja dost
Spaïaje tad svakako onde siat sebi prost;
Záto Mandich Zèmlje vishe nek Kertiza naorra,

Gdi Plodovi svi rodishe i Dohodak rást mórá,
Shto ôn orra, tò spainsko josht i danas ostade,
I Kolino Rabacsinsko i sad rádit imáde;
Indi u tom Náslidnikom i sebi je hasnio,
Jèrje dêrxao seb za Díku dabi vechma jasnio.

Zemlja, Têrnjeh, a i Shumma jest Imanjë Spaïe,
Isti Gêrmak poktraj Drumma i Zèc gdise sa krie.
Jèrbot dakle Podloxnicih zarad svojih Ogrâdah
Zărad Têrnjah jes' Duxnicih on odredi tò sada,
Da sveh Kucheh za Ogradeh Jájah dádu deset bàr
Shto Spaïnskim Têrnjem gráde, svóm Spaii, a na Dàr,
I tò osta, Jajah datti Naslidnikom njegovim,
Já tò mogu pokazati s'mojim Okkom bash ovim.

I Zvírinjak kod Jòshave, gdi Jelínih rogatih,
A i Sêrneh josht shushavè mógu lako shétati.
I Zvirìnjak divjih Svinjah ôn pritvorri pojakò,
Iz pod Rástjah da gláVinja s'Kêrmcih Prâse nejako.
I Pticsarru za Fazáneh, Orozoveh sháreneh!
Ozgor Shummè zaplittane ôn ucsini zgradjene,
Da Têrpeza i njégòvá i drugiuh Biskupah
Ima vazda stranskog Lovva, ima shtogod priskúpa.

U Shtêrbincih Ribnjak tada on dvostruki na-
pravi,
I Vinograd novog Sàda onde máli sastavi;
OdParoka onda ktiePishkorevskogVinograd,
Koji nuz njeg sádjen bie osvojiti sa svim rad;
Almu Parrok suprot stadde, a Mandichga od-
pusti
Al i pravo ón imade shtoga otét nepusti.

Mandich sàdi druge Stráne blízu Drenja Vi-
nograd
Odkud hasne bash poglavne vech Spaia ima
sad;
Vinogràdse zóve oti Mandichevac, jèrbot ón
Svu Planinu po Raboti csinni sádit sa
Lozom.

CSLANAK XXXIV.

Mandich drúgu mládu Missu pivva.

Lipotije poxiviti ovd na Zemlji podugo,
I u Zdravlju uvik bitti, makar orrò sa Plu-
gom,
Kadbi sàmo imò svashta, a nebio xéljàn shto,
Da Utroba nie tashta i Hodicha ni zashto;
A kad Csovik ima Zdravlje i ostalog zádosti,
Tadbi tákvi i na dalje xivit imò radosti.
Káxi, tkoje sad na Svitu, komu shtogod ne-
falli,
U jednómu sàmo Littu dase njemu nes'xalli?
Jednog grízu zlà Csinjenjah, makar Novac

 bie pun,

A drúgoga pàk Mishljenjah túku kano Ródin
Kljún.
Jednom Nóvca mlogo falli, a drugomu Veselje,
A na Boga drugi xalli shto nepunni njem
Xelje.
Jedan kúne shtos' oxxenni, drugi tráxi pàk
Xennèh;
Jedan káxe: ja poshtenni slúxit móram i
Shtenne;
Drugi velli: dasam Gazda, boljib' bio Gospodar:
Volliobi orrat vazda smêrknit rechi znà
Pisár.
I ja nebi znao statti, kadbi znao kazàt tò,
Shto na Dúshi koga patti, i shto xelli zaïsto.
Ako xelli tko Xivota, nexellíga Sirota,
Kadju patti sve Suhota i bolesti josht Ròtta;
A Mandich je nexellechi nitti Xivot nitti
Smêrt,
S'Poslovih se zabavljechi mogò Starrost seb
dopêrt.
On je Misnik duggo bio, a josht duxje bì
Csovik
I dóbroje poxivio, kano Parrok, Kanonik;
I lìp Xivot sprovodio kano Biskup i Vichnìk,
Jèrje dóbro pogodio, shtoje posto on Misnik,
A on daje drugo bio, nebi znao drugo shto,
Makar kako pohitio tako srédit csestito;
A Misnicstvo mirno Stánje za njeg bia otako,
Kano daje vazda Znánje od njeg imò jednako.

Jèr i Cezár dasè roddi po stotini Godin Dán
Nebi bio u tòj Zgoddi posli takvo prodí-
csan. ---
Eh kakomu drágo bilo, Mandich bia Misnik
vech,
Kakose je svud iznilo petdesetu podpun-
nech.
Zâto Slavvu nahredjiva, ovd virrujte Okku
môm,
I Velikeh k'seb poziva na Csàst dojti kseb u
Dóm.
Nesgêrbíti, biloglávni Starrac Mandich Bis-
kup nash
Ide kano Pastír slávni kog Djakovo ti ímash:
Zvonnah zvécse, Cêrkveh jéçse, Procession
dugg ide
Púk na Zemlju prosti Klecse kako Mandich
dol snide;
Prid njim nosse zlamen Kríxa, Spasitelja
Priliku,
Koja namah jest najblíxja u cilomu sad Viku.
Tad u Cérkvu nakittitu Mandich dojde do-
pratit,
I na svómu sidde Mistu Csovik ovaj poglavit;
Náse Ruho svéto meche mollechase Bogu
svom,
Tád k'Oltáru sebe kreche sa poniznom Kri-
postjom;
I ond Slavu slávni daje Otcu Bogu nebes-
kom,
Xivot cíli svoj pridaje sa Ljubavljom sinovs-
kom:

Zafaljuje na Darovih, shto on primi kroz tó Dòb
Od kad Misnik posta novi, do sad, kadje stári Grob.
„Slava Bogu na visini,“ Glàsom pivva xalostnim,
Csovik bose tad promíni, kadje s'Poslom radostnim,
Jèrbot Bogu zafaljujuch promishljava kratki Vìk,
Bude odma zamishljajuch; nechu xívit ja uvik;
Smêrt na Vráti, zalúd sada jasam Tila zdrava dost,
Almi Koxxa nie mlada, tad odbigne njeg Radost,
I xalostnim Glàsom pivva, shtomu drágo pivva mlad,
I Suza ga josht oblíva, jerbi pivvò kano tad.
Kada proshti Evangjelje, na biskupski sidde Stòl,
Opet dojde u Veselje Púk gledajech na okol.
I tad recse: „Dicco moja! petdeset je Lìttah sad,
„Kako bie Boxja Volja, da ja Missu rekkò mlàd,
„A nísamse nádò tomu, dabi ktio oto Bòg,
„Meni datti bolestnomu igda Zdravlja odsad móg.
„U Bologni kadsam bio, na Smêrt bia bolestan,
„Xivot bia pao cio. Líkar shùti izvèrstan. —

„Kèrv uddari men na Ústah, i ja paddo na Krevet.
„Nòch na Ócsih dojde gústa. — Sakramenat prími svèt,
„I bollova do Zdvojenjah; — tada máli jedan Zràk,
„Od mojega Ozdravljenja, pokàzase ponejak,
„I ja oddo dó Zagréba, i ond Zdràvlje dade Bóg.
„Zarad dobrog Zdravljá Neba, i Likára naucsnog."
Tada kàza svèmu Púku, kako njéga opet Bòg,
Kano Otac pruxio Rùku Dàna voddi do ovog,
I Kazujuch svoja Dillah, Suzahmase obli sav,
Da Skupshtina vidi cila ovo Dillo poduprav,
I iz svóga svég Xivljenjah, shto zapanti Radoslav,
On izvede Uputchenjah, kázat hoche nepridav.
Kàza: da Bòg sve Stvorenje, ravnà, vláda, upràvlja,
Za njegovo zve Spásenje u Xivotu sastavlja,
I shto dáde òn Csoviku, ono za njeg cilo jest
Potribito u svem víku. Mandich znadde tò izvest.
„Ako shalje òn Xálosti, Siromashtvo i Bolest,
„Mi tèrpimo brez Pakosti, dóbroche nàs táda srést."
I ostàlah, shto govòri Duh imade Istine,
Jèr shtogodir progovòri slusha sváki miline. — (a)

Govorénje svêrshi ovo, òn se popè prid Oltár,
Virrovanja pivva Slovo, i pridaje Bogu Dàr,
I svêrshivsha Boxju Slúxbu, opèt ide k'Kuchí gor,
Prid sobome Púku Druxbu òn imade punní Dvór.
Púku dade Kruha, Vína, i pecsenni Ovnovah,
A Klerikom Jillah fina poslashese gotova;
Gostih pàko svi veliki otidoshe gorri k'njem,
I ondise svi koliki posluxishe s'Sládenjem;
Svih xellishe trechi pútah mládu Missu govorit,
Al csovicsja Ustah pústa Smert neznadu zatvorit.

(a) *Drugu mládu Missu govori 22dan Kolovcza* 1813.

CSLANAK XXXV.

Vrime Mandicha Xivota poslidnje.

Od Starrosti csak do Groba mallo íma Vrimena
Kolikoje Shtáp od Robba, il Rób téshkog Brimena,
Tako Mandich od sad bie Smêrti blixji i Zemlji,
Jèr od Ljúdih Zemlja tie, i vishjese temelji;
Nishtnemanje Mandich stári obúkavshi náse sva,

Shtò biskupske jesu Stvàri, metniv Krixa
obadva.
U Bécs ide Dohodjenje csestitati Carru svóm,
Shto junacski on Borrenje jest imao s'Fran-
cuzom;
U Bécs dojde s'Velikimah od Vàrmedje i
Zemlje,
Da sa Ljudmah csestitimah Carru káxe svę
Xeljeh.
Cessar Fránjo njih docsika, jèr Velikeh ljú-
bi òn,
Od njih bo'je Pomochnikah dost dobio na
Poklon;
I Mandich je deset dao, koje bas sàm zahodi,
A zatòje Cessar znao, da tò na Bròj prirodi.
Cessaruje drágo bilo, kad kod sebe smotri
njèh,
Jèrje upràv kod njih cílo Sveserdnosti Xel-
lenje.

Od Cessara tad odstúpi, kadjim Cessar zafàli,
Alga Bolest priokuppi, Bòl Ushiuh navàli.
Ushih bolle, Bratcho drága, kad govóri Ces-
sar thto,
Makar davò mlogo Blàga, shtoje Zlato pri-
csisto;
Indi neznâ csinnit shtoche, a uvrídit nie rad,
Jèr pomóchi ako hoche, i odmochi moxe sad.
Prid Cessarom pàk Franceshkom dopushtase
Istina,
A prid Glávom sàmo xenskom Ulaganju jest
Cína.

Mandich yellim razbolise u Ushimu dojde
Bòl,
A Likárah dokollise, damu svúku Bolest dol.
Nemetashe njém Fitiljeh kako metchu ovd
Xenneh,
Babbeh sèlske Podpasllljeh, vech Líkoveh
kupljenne.

Mandich odde k'svojoj Kuchi od Bolesti sa-
lomljen,
I do Kuche potujuchi nebiashe pokojen;
Kod Kuchese pak podixxe od Úlanjah ból-
nog svóg,
I vech Boxich príde blixxe bash Prosinca
ledenog.
Mandich tada Sluxbu csini u svojoje Cèrkví
sàm,
Lakomuse sve ucsini na prisvétí otaj Dan;
I Pólnochku i Dannicu òn izpivva radostno,
Zdrav na Tílu, lìp u Líçu sve izvershi Kri-
postno.
I Rìcs Boxju pripovida skuppitomu Púku
svóm,
I razláxe pún Razvída (*a*) sa velikom Mu-
drostjom.
I Godina na Izmaku od hiljade, osam stò,
I csetverta njem Didaku dobra bie zaïsto;
Svèrhu zdravu nje probavvi, al pocsétka péti
Dàn
Njeg na Krevet bòlna stavvi Padde Mandich
bolestan.
Sveh Strah vatta za Mandicha, shto u Grádu,
slúxi njem,

Da nebiga Smêrt Nesricha razstavila s'Xiv-
ljenjem.
Slûgeh plácsu Gospodina, jerjim plácha do-
bro òn,
Néche Dusha pàk jedina plakat moch za Si-
rotom.

Spomenise moj Csovícse, da ti mórash bas
umêrt,
Jèr shto xivi, tò primicse k'seb ljubljena sa-
ma Smêrt.
Zato pazzi, poshten budi, bixxi ono shtoje
Grih,
Zalud mládi Svìt i lúdi ovò derxi sve za Smih;
Alche dojti jádno Vríme, kadbi ovi Pod-
smiacs,
Gdi Bolesti dojde Brime postò Rícsih Uzi-
macs:
Alse uzet Rics nemoxe; Rìcs odletti u Vittàr,
A nemore rechi: „Boxe! báci ovo u Nemàr.
Mandich tèrpi bolan Mukkeh, a tèrpie stêrp-
ljivo,
Bogu digav svoje Rùkeh, pridajuch se pom-
ljivo;
I na Izglèd svetih nashih svèto têrpí za Izglêd,
I Smertise nisht neplashi, jèrje Boxji s'shnjim
Prígled.
Kano Jánje na Zaklánje idde Mandich sad
na Smêrt,
Jèr kroz smêrtno dobar Stanje k'Bogu móra
tad dopêrt.
Têrpi Mandich Boga ràdi, têrpi za Grih cilí
svoj,

Nek ti Bolest nedosádi, stálnom Dúshom ti
obstoj.
Têrpi Mandich zarad svéga shtoti dade Do-
bra Bòg,
Jèr i Bolest jest od njega Zbog Spásenja dá-
ta tvog.
Kad pràvedni têrpit móra, reci oto sebi sàm,
Nekje texja menPokora, i ja têrpit nju imam.
Dùsho milla Mandicheva, ti ostàvljash skoro
Svìt;
Pèrvih Otcih, Adam, Eva, pocselisu tò *csinit*,
I od onog svég Vrimena, do danashnjeg Dà-
na bash,
Jednog nejma josht Imena, kog brezsmêrtna
kázat znàsh.

*(a) Pun Razvida. To jest pun Raz-
sude! (Judicio plenus.)*

CSLANAK XXXVI.

*Smért Antuna Mandicha Biskupa u Dja-
kovu* 11*tog Sicsnja God* 1815.

Sédam uprâv veche Dánah Mandich jako
boluje,
Felcherihsu s'shnjim odavna, alse i pàk zlo
csuje:
Lík prot Smêrti u Vêrtlimah nerasteti Cso-
vicse;
Tvógse Tìla nisht nepríma, a Bolest se pri-
micse.

Umêrt mórash, Dusha neche u kvárnomu Tí-
lu bit,
Nek Likárska Volja kusha tìlo tvoje podzibit,
Podzíbitche jednu Strànu, a na drugu ho-
chesh past;
Xeludac je slab za Ráhnu, móra Tìlo dol
upast.
I Mandicha napojishe sa Likovih Likárih,
Alse Dùshi ichi pishe zatò za Lík nemári.
Pol csetvêrtog bìa Sàta Zvonnó krûpno za
zvonni,
Kada Dúsha i brez Vrátah iz Mandicha iz-
ronni.
Tuvnim Zvonno Glàsom zvécsi, Smêrt ka-
zuje Djakovu,
Kod mêrtvoga Misnik klécsi xallech Zgoddu
njegovu.
Xíva Dúsha k'xivom Bogu, mêrtvo Tìlo osta
dol,
Daga Ljùdih vidit mogu, metnishega sad na
Stól;
Na Stollovih na Daskamah s'mekkog skinnit
Kreveta,
A Ponjava pod njim sáma bila bie prostêrta.
Nuz njèg Svicha shèst gorrishe, — Dusha od-
de Razlog dat;
A Tìlomu tad pokrishe, mêrtvo nísu rad
gledat.

Umêr dakle o Shtiocih! tkoje bio prie nisht,
Zemlja kano nashi Otcih, kojim dade Bóg
Duh csist.

Umer, koji kano Díte bia mláda Sirota,
Kad obucse svéte Svitte, posta milla Dobrota,
Umêr, koji Misnik bio, i Parokom postade;
Smêrt bo svakom Kappu shie, tkogod Xivot imade.
Umêr úcsni Mandich milli; umêr svitli Kanonik;
Jèr Smêrt svakog rad usilli postat njézin Uzòvnik.
Umêr Biskup Djakovacski; umêr Carski Vichnik s'Sbnjim;
Al prid Smertjom i súdnicski Jezik bude odma nim.
Umêr Mandich, kog viddismo, kog znaddosmo sobstvenno,
S'kime mlogo pûtah bismo, govorismo poshtenno,
Naucsitelj i Ravnitelj u njem umêr na uvik,
I Sirotah Nadaritelj vrimeniti svêrshi vìk.
K'njem hodite Poglavàrih i gledajte mèrtva vech,
Kako léxi kâo Pànj stári za Svìt ovaj nemárech;
I vamah chè dojti Urra, i vichete mèrtvi bit,
Záto Xivot, dokvam durra, Pràvdu znajte obljubit.

Za njim plácsu Priateljih, sada boje Priatelj,
Jèr je njimah sve po Xelji Mandich dao Shtovitelj.
Do Smêrti je Stareshina i nash svaki Poglavár,
A po Smêrti Dobrocsinna, ako bia xìv dobar;

Ako bia zlocsest pàko, tad kàxemo Udoba,
Koja vlàda nàs opako najde vicsnjeg sad Groba.
Mandich dakle kako umêr, nash postadde Priatelj,
I Glàs od njeg kudgod dopêr dobi dosta Shtóvitelj.
Sedam dánah ón bolova, osmi Dùshu posla gor,
Od Pozvánjah káxu Slòvah, zovech k'mertvom njem u Zbor.
Svih pocseshe tad xalliti, shtoje umrò taj Csovik,
I sa svímga vech fáliti, daje bio Dobrovnik.
Shtomu drágo òn csinio, nezamìrlja nitko njem,
Lúd bibose osvétio Komu mèrtvom i u csem.
Zamìrljase Likarimah Nerazumnost u Liku;
Kêrvse velle pustit ima viddech takvu Priliku,
A Smêrt móra Uzrok imat, mà oddrizzo sàmo Vlas,
Ona nezna mlogo drimat, dojti znáde svaki Csas.

CSLANAK XXXVII.

Mandicha u Grob nosse.

Xutog Voska Sviche gorre, i cêrnimje skrit Oltar,
Tamnjan pushi, shtose morre na vatrennu metnit Xàr;

Misník niskim Glàsom pivva kod Oltara sto-
jechi;
S'Orguljamah pák odpìva s'shnjim Pivalac
túxechi.
Mandich lexxi u Sanduku u pòl Cerkve s'cêr-
nim skrit,
Gdie dávo Nauk Púku onde móra sad shútit.
Njega Misnik vicsnjem Bogu ízrucsuje u
Milost,
Da u Svétih dojde Sloggu vicsnju imat ond
Svitlost.

Mlogih káxu, da bogattih u Ràj mogu lako
dojt,
Jèrbot mogù Novâc datti, za govorit Missah
dost;
Alli Missa iz paklenne neizkùpi Mukke znàj,
Ljùdeh grishne, neposhtenne, nit uvede zlé
u Raj;
Vech kad Dúsha Ocsistjenje josht nesvêrshi
ovde dol,
Tad molimo Slobodjenje, dajoj kratchi bu-
de Bòl,
I iz Mùkah Ocsistjenjah, kada bude csista
vech,
Dusha ide u Spásenja, prid svakime smiem
rech.
Indi Nòvcih nepomáxu, nitti u Ràj vodde
kog,
Jèr gorrise Díllah váxu od Csovika bash
svakog.
Misnik molli, i Púk molli: „Mìr podajmu
Boxe ti!

„Vicsnju Svitlost njem privolli, od Grihaga
ocsisti.“
Tadga posli svég Mollenjah zapivavshi Pismicu,
Pored svéga jur Zvonenja, nosishe u Grobnicu:
Unishavshi dol do Gróba za Oltárom velikím,
Zemljë primi njeg Utróba sa Imenom vech
niskim:
Jèrbot Tìlo mêrtvo nashe vech Imena neima,
Prodicsenjah sva ostashe onom, tkoje josht
shtima;
Dúsha nossi Ime pàko gor sa sobom k'Bogu
svôm,
Trunni Tìlo ti nejáko u svom Grobu cêrvivom.
Menje xao sad Mandicha, (ako bi nam koji
Dàn
Zbog njeg cvalla bolja Sricha) shtoje ranno
zakopan;
Ako nèbi pàk odselle bio komu na Pomoch,
Kàko dobrih mlogih xelle, tako njemu lakka
Nòch.
Súdit nechu, — a nemogu oxiviti nikoga,
A oxivit da kog mogu, jabi Bratta znaj moga.

Za Mandichem placsa bie, kojim Ráhnu dàva xìv,
Moje Perro kázat smie, daje bio milostiv.
Ja bo znádem Udovìcah, kojim dade Hodílo,
I poznajem Sirotìcah, Mandich snâxi nje
cilo.

Za njim placsu Slùgeh túxneh, il za dobrom
Sluxbicom,
Imajuchi Ocsih juxneh oblivene s'Suzicom.
Za njim túxe sva Gospoda, koja njega znad-
doshe,
I svi káxu, daje Shkoda, shtose s'shnjim raz-
stadoshe.
Za njim placsu Biskupie své dvolistne Mis-
nicih,
K'Bogu svaki sad vapie sa svojimah Xup-
nicih,
I Radoslav za njim túxi, oplakíva s'ovim
njeg,
Al Podloxnik, koji slúxi nisht nemári za ve-
cheg;
Jèrmu neche Poglávica umêrt njegov ni-
kada,
Pêrvochemu pomért Dicca, negochemu
moch Gazda.

CSLANAK XXXVIII.

*Placs Biskupie Djakovacske, illi Bosans-
ke, i Srimske posli Smérti Biskupa.*

*Biskupia Djakovacska xalostna
Biskupii Srimskoj Zdravlje xelli!*

Shtose kod nas dogodi! shtose s'namah pri-
godi!
Smêrt se kod nas sad rodi, i cêrnim nas za-
hodi,

A ti neznash Sestrice, shtomi placsno jest
Lice,
Sadsmo mi Sirotice, o Srímkinjo Sestrice!
Ja ti neznam, shtochu sad, da sa Sêrdca Ski-
nem Jad,
I kázat bi tebi rad; — na Okku je momeLàd.
Pisalabti Slovo bar, da pristupish na Oltar,
I prikaxesh Bogu Dàr, da ozdravi Biskup
star;
Nit imado veche Mir, nego uzè bil Papir,
Da ti káxem moj Nemìr, da imadesh s'shnjim
Obzir.
Istom siddo, pisat moch, Biskup dobi tad
Nemòch,
Priblixáse pàko Nòch, jase smisli, tòche
proch;
On nàs, koji bismo s'shnjim, Okkom gleda
veselim;
Blagosiva millo s'tìm, i postade tada nim:
Ja pomisli, ònche nas, josht za koji viddit
Csàs;
Trepaviceh pàko Vlàs nekrenishe od danas.
Indi umêrBiskup nash, eto sada tvêrdo znash,
Udovati vech imash. — Kako duggo? znàm,
neznash.
Sedam Dánah durra Bòl, on nemogà sist na
Stòl,
Nit s'Kreveta stúpit dòl, a u njemu bie Bòl.
Mi Misnicih zbog njeg svih csésto bismo
brixljivi,
A ni Urreh sàmo dvi nehasnismo njemu svi,
Jèr Bòg recse: „Antun moj! nedángubi i
 nestoj,

„Hodi k'meni u Pokoj, jerbot jesi Antuň moj.“
Ja zaplaka sad na Glàs, shto njem dojde krajni Csas.
Shto ostavi Biskup nàs, i da vellim josht i vàs.
On je Krunnom nazvò nàs, joshter Sestro bash danas.
I tad bie vesel vas, àlmu spadde veché Glàs;
Isususe pridav sav, i izdanni Csovik prav,
Mi glédimo da mêrtav lexxi, kano da je zdrav.
Josht prid poldne recse nàm: „popoldnè vàs ostavljam,
„I s'vamah se razstavljam, i vas Sincíh pozdravljam.
„Nauk derxite Isusov, dobitchete Blagosov,
„Od vashiuh svi Plodov, toje Pripis Isusov;
„U Ljubavi od sada vladat znajté sva Stadda,
„Jèrje i Bòg sàm radda, gdi s'Ljubavljom tko vláda.
„Dúxnost vashu raddo vi izpunnite Bratchò svi;
„Jèr tko néche màle dvi, dojtche tako i dò svih.
„Pozdravtemi Misnicih, kad budete s'Klericih,
„Da postannu Slidnicih, à ne sàmo s'Jezicih;
„Jèrche Vríme svákom dojt, a Smêrt neche njih mimojt,
„I Xivotche sa svim projt, i na Súdche k'Bogu dojt;
„A Bòg dobreh izbirra, svéta káxe to Virra,

„Da hergjaveh on tirra, i k'zlocsestim pri-
birra.
„Jásam bio Poglavár, i za ovaj joshtsam pár,
„Nemetchite u nemár, shto ja rekkô Csovik
stár."

Tô sam Sestro virruj men, kad vech na Smêrt
bi spravljen
Zapísala da shaljem, kad kog k'tebi po-
shaljem,
A ti znádesh, shto mi s shnjim, i csitavi Sèko
Srím,
Sád izgubi vech mêrtvim, od tog nishta ned-
vojim.
Hodí bèrzo sada k'men, dok neódde pod
kamen,
Jerga virruj ovo men, nechesh viddit za
Amen.

Kroz Okolish cíli tvoj, shalji odma Listak
moj,
Nadodadi: „svèt pokoj, nek uxíva za Trúd
svoj."
I narédi da Zvonnah njeg oplacsu pokojna,
Dabi Dúsha pokorna, njem molila dostojna;
I poshalji bár jednog, od Misn kah naucsnog,
Do Biskupa vech mêrtvog zarad Dana po-
kopnog;
Ja Fisheru káza môm, u Jeziku latinskom,
Da Bískupu jur mêrtvom Govòr dêrxi prid
Púkom,
A ti najdi za Jezik nash, kojije tud Csovik,
Jèrje vridan za uvik, svaki dicsit njeg Jezik.

S'Bogom ostaj Sestro ti, Misnik nek tvoj pohíti,
Dabi mogò ovd bitti; njega na tò ositti.

Odgovor

Xalostna Biskupia Srímska
Xalostnoj Djakovacskoj Zdravlje!

Knjiga tvoja dojde k'men', na njoj bie Pecsat cêrn,
Teshko reko sada men, umêr tkogod poljubljen.
Ja po Lístu glédim tom, njeg razstavljam s'Pecsatom,
A u Serdcu veche mom Xilla kucca kò s'Mlàtom.
I kad Knjigu otvori, svaki Rèdmi govori,
Da te Xallost vech morri. — Smêrt Biskupa obori.
Sestro virruj cílo men, Vìd moj bie zaslipljen,
Papìr posta sa svim cêrn, ja xalostno zamishljen.
Ja Ocsimah nemogà, virrovati od toga,
Glàsa údog csudnoga za Siroteh novoga;
Alli Knjiga káxe bash, vech Biskupa tvog nejmash,
Mollit za njeg ti imash, ako njega rad imash.
Razxallime skrajni Csas, kada ùcsi Biskup vas,
I pozdravì s'tìme vas, shto ti píshesh men na Vlàs;

I pàntichu vazda tò, jerje svéto zaïsto,
On je kázò csestito, ti men' kàza pàk csistò.

Ja vech písa kroz sav Srím, svud zvonnise ja mislim,
Sàmo gleddam za jednim daga k'vamah odrédim.
Mitrovacski Parrok bash, znàm Pávicha da poznash,
U Jezikche òn znàj nash, njega fálit, kóg shtimash,
Za Biskupa mollim sad, a sutrasam pàko rad
U Varadin ichi Gràd, da navistim i ond tad.

Pokoj vicsnji xellim njem; teb Blagosov u svacsem
Ja ostajem s'Xallenjem, i brinnechse s'Spasenjem.

Kada umre Sirotica, tada odma trechi Dàn
Njese razspu sitna Dicca po tugjimah vech Kucham;
Za nju nezna jedna Dúsha, bíla xíva illi ne,
Al Veliki kad Smêrt kusha, cìli Svìt to opáne,
Osobito tko tráxiti il iskati ima shto,
Tajse pojde razdráxiti, shtoche imat vech svashto.
Drúgi pàko mêrtvog stannu ogovárat Dillah sva,
Jèrbot csinnit vech nebránu Ustah mêrtvog jur mêrtva.
Zato hoehu o Shtiocse! u dojduchi moj Govòr

Tebi metnit sav prid Ocseh svêrh Mandicha Ogovòr.

CSLANAK XXXIX.

Ogovor posli Mandicha Smèrti.

Ogovòra nie prosta ni pricsista Dushica,
Od njeg právi prav neosta, ni blaxena Divica,
A kamoli Poglavárih i maleni s'velikih,
Ogovórac i njèh xári u svakoje Priliki.
Necsudise Bratte milli, ako od njeg Mandich nash
Bude gêrdit kad u Dillih, s'tim Ogovòr vech imash.
Ima Ljúdih dost plashljivi, daji plashi Ogovòr,
I pak nisu nisht pazljivi na svoj svaki Razgovòr.
Kad govori s'kim od drugog, suprot drugog znáde rech,
Al prot Dilla svóga rúxnog, òn je radda bi chútech.
Bolli Sêrdce, kad csujemo, daj za namah zli Govòr,
I za oto tugujemo, shto têrpimo tàj Ukor,
A Ogovòr vêrlo hasni bash svakomu Csoviku,
Zàto bolji bit nekasni, jêrchesh bit na Jeziku.
Kad ja csujem Ogovòreh, da od mene vicse Svìt
Na Úm odma pastmi more, ako nechu êrgjav bit,

Da kriv jesam shtogod bio : brez Vitràje mi-
ran List,
Tkobi na me rech shto smio, da ja jesam u
tom csist ?
Popraviti dakle imam sve Fallingeh poz-
náteh,
Koje u seb sada sitchám, a od Svîta izdàte.
Kada pàko nij' istina, shtose zamnom govóri,
Jachu stálna bitti Stína, nemarechí shto
xvorri.

Za Mandichem u Xivotu Ogovòra biashe,
Mandich u seb tù Dobrotu vazda virno csu-
vashe,
Shto csujashe u seb zlóga, to popravi berzo
sàm,
Nadometni shto dobroga, i u tomu njeg
shtimam.
Al velikoj tkoche Glàvi sav tolmacsit Ogovòr,
Da otako òn popravi, da nebude vech Govòr,
I zaoto falle jàko Velikashi mlogí svi,
Jèr prid njimah shúti svàko, kâo Krajcarre
zbitte dvi.
Pitat neche Velikashi : shto prot mene Svit
velli ?
Jerse s'otim òn vech plashí, pobolshatse ne-
xelli ;
A Dvorannih neche njemu ukazati Falingeh,
Goddit njemu a u svemu, nijovesu to Brigeh.
A Púk velli, Mandich falli, shto poslusha
jednoga
I s'otime drugog svàli, pravednoga mlogoga

A velika svaka Gláva imat móra Vichnika,
Samo triba imat Pravva, a ne Samovoljnika.
Ja tò neznam, jel istina, jasam bio onda mlàd,
Zato moja sva Súdbina neb valjálani za kad.

Drugih pàko joshter káxu, daje bio xestok dost;
Kad Smutljivcih prid njim slaxu, daga najde Sêrditost;
Obtúxitog pravednoga nepitajuch izpsuje,
A pofáli pàk pêrvoga, shtomu pravo kazuje.
Ja Dogadjaj jedan taki od Paróka csû jednog,
U kom vidit moxe svaki, da bi Duha òn takvog.
U Paroka Slúga bia, pèt Nóvcsichah nevridan,
Od Paroka otich ktia, iskav vishe nestidan.
Parok njemu Pláchu dáje koju s'shnjime pogodi,
Slúga malu nju spoznaje, i u Làxga uvodi.
Kadmu Parok nèdda vishe, Slúga skocsi k'Mandichu,
U Djakovu Mandich bishe Slúge csujuch Nesrichu.
Slúga túxi, Biskup skocsi, i Paroku ljutito,
Pishe, gêrdech njeg u Ocsih, sve da pláti csestito.
Jèr virova Slúgi zlomu, Gospodara necsujuch;
Parokuse sgústi tómu one Ricsih proshtiuch;
I skocsivsha u Djakovo mòg Biskupa upùti,

A Biskup se tad na novo, sad na Slúgu razijuti
„Ja neb znao, dabi smio, Slúga mene oblagat,
„Jèr prid Starjim tkobi ktio na kog shtogod nalagat.

Svìt govori, ne Goveda, da kad idde u Diet(*a*)
Da nastoja i sve gleda Rics po Banke priuzet,
I da Bànke bráni jàko, záto n,ega Papirash,
Josht od onda mlogi tako zvatti pocse Velikash;
Kanda Papir Novac nie, kadmu Gessar Cínu da,
I svatkose vládat smie, kakogodse sad vlada.
Za Tèrgòvca Papír válja, i Pútniku bolji jest,
Kad putuje kud na dalja, nechemuse ván iztrest;
I Bankaje hash lagana, Srebro mlogo jest terrah,
Sto Fórintah Bánka spravna josht je laglja od Perra.

Shtoje Ráhme Carru dao, i Konjèvah, i Pítcha,
Oto káxu daje znao, urediti kào Svicha.
Sve Parokeh k'seb poziva, metniv Carra prid Ocsih,
I dotlejim dosadjiva, doklem njimah doskocsi.
Parrocih bi raddo dáli, shtobi mogli sámi dat,
Alli Mandich sàm navali, mlogo pocse tad iskat;
A kad Starji mlogo ishte, lipom Ricsjom otimma,

Tako Mandich sad iztishte, nametnuchi ovd svimah;
I Dàr ovaj otimmani Carru dade zbog Ratta,
Posta stugjim poshtovani do Smêrtnoga svóg Sàta.

Al ja mislim nie tako, kako njeki protti njeg
Recse ruxno i opako zarad otog Posla sveg.
Nie Mandich sebe Carru, vech i svoje Parokeh,
Pokazao u tom páru. --- --- Pécsi zato Lalokeh!
Jèr i Parok svaki móra Zemlji svojoj shto datti,
Isus s'Neba dojde Dvóra, i pak plàti na Malti.

Pcsella ljúbi drugu Pcsellu, tako svatko zaisto,
SvakaPticca svoju Félu; Stánje svako to isto,
Mandich pàko Misnik bie, i Parokmu manji bí,
Nego KapràlKompagnie, illi Ishpan prislabi.
Ja neznádem jel istina, Misnik nísam bio tad,
Rìcs mlogiu jest tvérdina, --- mlogih pravve, rúshe Gràd,

U njegovom Spailuku na csetiri Mista jest
Shkulla mála u svém Púku, znaobie ovd dévest;
Al u Shkulli Dicceh nie, jêr Spaia nétirra,
Veche rádit sebi prie, Mládex volli da zbirra.
Spailuku hasne nie, kada Dicca úcse shto,
Da zapishe il proshtie, vech da ráde njem vishto

I Mandichu tò zamìrlja mlogi Csovik josht i sad;
Ja mórado dakle zbilja u Ogovòr metnit rad.

Shtojè Proces òn vodio suprot Ljudih mlogiu,
Skoro bi ja sad hotio, da to spishem u Smiu;
Jèr Processi komu shkodde? od njih budu Siroteh;
Kojigodga sàmo vode, doklem najdu Suhote.
I ja njemu móram rechi, da zamìrljam Dillo tò,
Jèrje Meshtar nash najvechi, zabranio zaisto.

Mlogi njemu zbog Dobrote, shtojim bia Priatelj
Sad pridajè sve Rugoteh, i njegòv jest Złobitelj.
Ne zafálnih ima Dushah josht na Svítu i sada,
I ne Mandich sàm tò kusha, vech tò bia od vazda.
Popillio Ciceronu nek za Xivot zafáli,
Al òn Glàvu múdru onu za Zafálnost odvàli (*b*)

Od Spaia tako káxu; Kêresme volle svi spravit,
(Kessu s'shnjimah jèr pomáxu) nego Cêrkvu sastavit.
Od Mandicha oto isto potvêrditi moxe tko,
Jèr u svako moxe Misto otich pítat bash svatko.

(a) *Dieta jest Skupshtina svę plemenite Gospode u Poxunu, kadase sastanu u Potribi Králjevine.*

(b) *Odváli illi odsicse. Neque ei scelestum portanti onus succurrit, illud se caput ferre quod pro capite ejus quondam peroraverat. Vide Valerium Maximum Lib. 5. de ingratitudine.*

CSLANAK XL.

Njegova Chùd i Narav.

Obòd Sitta Narav ima; --- stanni na Kràj
njem uprav,
Udritchete poGolinah, poznatcheshmu vech
Nárav.
Kako dakle Csovik isti, nebi Narav imao,
Koje znáde pit i jisti, i izbratti shtob' znao?
Alli triba Nárav znatti, i sa svíme svojuChùd,
Da moxemo nju ravnati, a nexivit u zalud.
Diogenes dávno recse: „Da za cili Xivot
nash (a)
„Nek seb Pamèt Csovik tecse, il Jedecsich
konopljash"
Nek s'Náravom Pamèt vláda, i upràvlja svoju
Chùd
Viditchemo dakle sada mog Mandicha u tom
Trúd.
Vi Shtiocih neishtite, da vàm káxem podu-
pràv,

Nit od mene tò tráxite damu spíshem svu
Naráv ;
Jèrje teshko sebe znatti, a kamoli drugog
kog ;
Ljudi nemog dokoncsatti od Nagnutja nje-
govog ,
Al shto mogu dokucsiti iz svih Dillah nje-
govih ,
U tomchu vas obucsiti u ovimah dol Slovih.

On Náravi bi xestoke, shto za misli, uràdi,
I Posloveh sve duboke òn sa svime poràdi;
Shto imade danas rádit, neostavi do Sutra,
I voljashe bash ogládit, nego csekat do Jutra.
Xestok tkoje od Náravi, onaj stêrga sebe sàm,
Alli Razùm sve popravi, kada nie s'Potribàm.
Xestok valja na Poslovih, alli nigda na Lju-
tost ,
Xivot Ljútost popolovi, i okvári Razumnost.
Mandich bia i Ljubitelj, ja vech káza od
Knjigah ,
Jèr tko Knjìgah jest Shtovitelj za svakogmu
jest Briga ;
A Mandich je imò Briggu, Duxnost svoju iz-
punnit ,
Nigdi nechesh najt Bilìgu zlù, dab' mogò nju
pljunnit.
I s'malanim òn Ditichom govoritje znao dost,
Zalúd svílnom pod Hodichom bì u Serdcu
svóm priprost.
I s'Texakom i s'Vojnikom òn govòri tako
rad ,

Kakogodir i s'Misnikom, koji dojde k'njem u Grad.
I ja znádem, daje s'shnjime isti Csovik pri- prosti,
Koji Kneza nossi Ime Rúcsak imò u Gostih.
I ja znádem, daje slushò Pismeh nasheg Je- zikà,
Od njih Vridnost kadje kushò, kazò daje ve- lika.
I ja znádem da Naroda nasheg znadde Do- gádjaj,
I kakvàga pratti Zgodda, od kadmuje Po- rodjaj.

Millokêrvan na Siroteh, jásam kázò vishè pút,
A na svoje puni Dobrote; — kadkad pàko i poljùt,
Gdibi radda, da shto bude, tad kò Múnja za- síni,
A drugih se skvárit trúde, dase ono necsini,
Al se odma i utêrni kanò Múnja vatrenna;
I Dobrotu zaogêrni, kanò Dúsha poshtenna.

Po Gazdi se svih Kuchanih bash móraju rav- nàti;
Csovik tugji i neznáni odma morre spoznati.
Svih Kuchanih Antunovi, kano i òn hitrinu,
U najmanji josht Poslovih pokazashe Xe- stinu.
Sve u Kuchi shto biashe xivi, cvatte kri- postno,
I svi, koji poslúxashe bash slúxishe radostno.

Njeg ljubishe svi serdcsano, jèr otako i òn nje.
Ja govorim jèr poznano meni oto jest Stanje.

(a) Diògenes recse: „Vide Diog. Laert. Lib. 6. cap. 4. in vita Diog. Cinicii.

CSLANAK XLI.

Sricha njegova.

Mlogih káxu, umêrt bolje, nego bitti brez Sriche;
S'Nesritnimsu sve Nevolje, njegse svatko odmitche;
A tko Srichu sàmo ima, makar kakvi Stepenjak,
Njegse svatko, (káxu) príma, on postanne Gàzda jàk.
Záto stárih svi Rimljanih Srichi Oltár spravishe
Daju isti poshtováni, zazivishe, slavishe. (a)
Záto nashi svih Seljanih, i priprosti drugi Svìt,
Kako jutrom ranno ranni Boga za nju zna molít,
I opètsu tih nesritnih, jèrse sámi okuju,
Sebsu rádit neumitni, záto Srichu izpsuju;
Kanda SrichaStepenjakeh il Línceh pomáxe,
I léxejim zlátne Svrakkeh, Novceh nessuch na Máxe. (b)

Stichu pako sebi svaki stechi more viruj men,
Ako bude stálan, jáki, i u svacsem ustêrp-
ljen.
Onche bitti, moxe bitti i vishe pút nesritan,
Alche znatti nju suzbitti i u tomche bit
sritan.
Zamìrljati nigda neche, kada vidi stepene,
Dajim Sricha Vínac meche svêrhu Krunne
zlatchene;
Jèr kripostni Csovik neche, da kroz drugog
seb Svitlost,
Sebi kakvu nadometche, vech kroz svoju bash
Kripost.

Neumêrli Biskup Mandich sad kushajmo
njeg sa svim,
Kakvi Dillah bia Mládich, evo Písmo, on je
nim.
Písmo káxe, da Ditinstvo, vridno sa svim
biashe,
Shto Matkòvich Sirotinstvo s'shnjega mláda
skidashe.
Pismo velli, i svidocsi, daje dobro ucsio,
Kada Diccu on nadskocsi, on sej ucsech
mucsio.
Sricha njemu vellish bie, shtoje bio obljub-
ljen,
Al znàsh, dase i tò shtie, daje bio bash ucsen;
Daje bio krottak, vrídan, i pònízan u Mla-
dost,
S'shnjime nebi nitko stidan, vech imashe svi
Radost.

Po Záslugi njeg primishe u Zagrebski Simenik;
Zbog Vridnosti njeg rédishe i postadde tad Misnik.
Ja iz Dilla svakog súdim, a u nutra shto lexxi,
Nisam vrídan, da pokúdim, jer to Okku mòm bjexi.
Dillah pàko Antunova jesu punna Svitlosti,
Da ja nejmám takvi Slòvah prot njegove Spravnosti.
Kada Parok on biashe, znàsh da ùcsi Jezikeh,
Iste Xenneh znádu nashe, das'tò Hasne velike.
S'Jezicimah mlogovêrstni, kada s'mlogih govóri,
Csovik ucsni i izvêrstni, seb Poshtenje otvorri.

Sricha velish i tò bie, shtoga Galjuff obljùbi,
Al da Mandich vrídan nie sad Galjuffu csemubi?
Galjuff spozna njega vishta za Posloveh njegove,
A Mandicha Pamet vishta svêrshi stáre i nove.

Ima Ljúdih vellish meni i drugiu ucsni bash,
Od Sriche su zatepeni, nitje têrpi Velikash,
I tùdchuti odkázati: zashto kadsu naucsni,
Seb nemogu Srichu datti, u tom nísu docucsni?
A ti kaxesh: vòlle bitti u otajnu ljúbech Mìr,
Negse tako poniziti kano Snásha kadje Pìr.
Ja ti ovde odgovaram: Shtogod Csovik iz-

Ono i ja proshtimavam, i za Srichu pober
rem,
Indi sritan jest otaki, komu ide po Volji,
Pripoznatche Csovik svaki, kad Cilj tráxi
najbolji.

I Kanonik Mandich posta, i Cesarrov Vich-
nik tad,
I Srichaga slìdi dosta, kad pohadja Búdim
Gràd.
Jest istina bie Sricha, àl òn Srichu zaslùxi,
Jèr kod svitlog onóg Vicha Mandich *Sluxbu*
pridrùxi,
Tako vishto i naucsno znadde Pràvde Mad-
jarske,
Da shto bia ond zakucsno znadde kano Ces-
sarske.
Knjiga xíva zvàn je bio u Víchnícstvu onomu,
Srichu dakle jest dobio po Razumu *bash*
svomu.

I Biskupát, smisli Dillah, koja sàmo spìsa
vech,
Kazujuti, dasu bíla njega sritnà tad csinech.
A kâo Biskup shto pocsini, dèr promisli i oto,
Pàk Mìsao bash promíni recí: vridan zaisto.
Moj Shtiocse indi súdi, da Mandicha Mu-
drost bash
Gor podixxè s'jasni Trúdih, a ne pàko Ve-
likash.
Neuzdajse drági Bratte ti u tugje Pomochi
Jèrbot Sricha takva ná te poslatcheti Ne-
mochi,

I kad budesh u zlo pao; nemash Sriche, Nauka,
Rech moratchesh sebi: jao, i têrpitchesh dost Mukah;
A kad budesh sebi mogo kadgod s'svojom Kripostjom
Stechi Sriche mallo, mlogo, sjatchesh s'svojom Svitlostjom,
Svitlost Sunca bolje sjáje, jere ona csini Dan,
A misecsna malanaje. Budi po seb ti srichan.
Znash kadati drugi dade, kakvu Srichu, doksi xiv,
Date od sad rad imade, morash bitmu zafaljiv;
Morash bit tmu virni Slúga, morash bitti njegov Rob,
Illi njegov Vòl iz Pluga, dok nelegnesh u svoj Grob.
Záto ucsi nochom, danjom, i sám sebi Srichu kùj;
I s'Prigodom ma najmanjom sve pametno potribuj.
Ja Mandicha tebi stavvi, dase u njeg ugledish,
Po njem dakle seb pripravi, da svoj Xivot utvêrdish.

(a) *Da Rimljanih Cerkve, i Oltar Srichi na poshtenje pravishe viditi moxes iz Horat. Oda* 35. *Lib.* 1.

(b) *na Máxe. Centa terraha, koju mlogi zovu Máxu.*

CSLANAK XLII.

Tríznòst pokojnoga.

Da Jezikah mogu znatti, kolikoji znaddeòn,
Il da mogu gromatati, kano littom jáki Gròm,
U Jezicih jabi svimah, po gromovski vapio,
I gdigodir Svîta ima Triznost bimu slavio;
Jerje bio trízan tako, kako Voda Sávska jest,
Kada tecse své jednako, nittse dàde s'csime smést.
Vedar vazda, kâo Zórnica, hitar pàko kâò Jelin,
A tò csinni své Vodica s'Sokkom svojim ladjenim.
Iz Pocsetka u Ditinstvu, Vinoj' pio po mallo,
U Zágrebskom Simenicsstvu, dokmu Tilo nij pallo,
Al kàd Bólu Pêrsah dobi u Bologni Klerik josht,
Onda Pítche své pozlobi, da nekvári njem Mladost.
Voddu millu mládom Tìlu priokupi od sad pit,
Koja hasni svakom Jillu, xedju moxe utêrnit,
Jásam Voddu pofálio u devétom Cslanku vech,
Radbi, dabi ti traxio, i proshtio razumech.
Shtoje Mandich bolji bio, shto ostaví Víno mlàd?
Na otob ja rechi smio, da slushàte mene sad:

Vinopia sidech pie, Vodopia rádi vech,
Vinopiu Vino grie, i postanne drimajech.
Vinopiu búni Víno, Vodopiu pàko ne,
Vinopie Tilo líno, Vodopia bêrz stanne,
Vinopiu svatko svarra, kadse s'Vinom opie,
Vodopia pakse starra, da shto s'Poslom dobie.

Jest istina, Vodopia, jest xestoke Naravi,
Alli Razum izverstnia Narav lako popravi.
Eto Mandich Vodopia, eto Mandich trízni moj,
Vrídan Slave, a ne Smia, s'shnjìm Shtiocse ti postòj,
I od njega vírno úcsi Triznost Kripost ljubljenu,
I takose dobro skúcsi za Dushicu poshtenu.
Kavva, Víno i Rakia nie Pítche Mandicha,
Makar Pítcha najslavnia svêrh njeg stekli Dobíteha.

Onu Voddu u Djakovu, koju dade kopat sàm,
Antunovu Cseshmu novu, on je pio svaki Dàn,
I zaoto Cseshma svaka, i Vodìca ladjena,
Nek spoméni svakog Djaka, i Csovika poshtena,
Daje bolje Voddu pitti, nego Víno, Rakiu,
I tadache vedri bitti, imat Pamèt jakiu.
Iz otoga vech neslídi, dase Víno nejma pit,
Al kad Csovik vech zavrìdi, i sàm moxe zaslúxit,
Jèr Radoslav i sàm pie, Víno, Kavvu, s'Rakiom,

Alli mlogo pit nesmie, veche samo s'Obro-
kom;
Jèr tko pie shto odvishe, moxemuse dagodit,
Shto Diogen rekào bishe, dache Kucha njeg
'zbljunnit (a)

*(a) Diogenes, koji svakoga zlo csine-
chega obicsàva izgérditi, viddi jed-
noga, koji mlogo piashe; njemu
obicsajnim Nacsinom recse: „Ako
„tako budesh i od selle pio, skoro-
chete Kuchu tvoju izbljuvati na-
polje.“*

CSLANAK XLIII.

Mandich u svom Poslu.

Vridne Ljùdeh volja bùdi, da ustanu po-
ranno,
Línac pàko Sunce kudi, shto iztêrka vech
ranno.
Vrídni Posla mlógo ima, krátak muje svaki
Dàn,
A nevridni Posaò prima, koga zove nevridan;
I zatóga dugo rádi, jerbot misli, nêma kad,
Jèr s'Pajdashih valja mládi po Sòkaku gazit
Smràd.
Zàto blaggo vazda tomu, koji joshter u Mla-
dost,
U Ditinstvu vellim svomu Ime dobi Ràdè-
nost.

Mandich bie vrídan tako, daje postò Texák
 òn,
Morob' njega zvatti svatko, najvridniim Te-
xákom:
Daje postò Vojnik Carski, zbog Vrídnosti
mogòb' bit,
I Poglavár Generalski: táko bia on csestit.

Spât nemoxe Csovik hitri, radje svêrshit Pos-
loveh,
Isti Mandich vech u Mitri, (a) csini odma
gotòve.
Òn donese Hitrost cilu odMladosti u Starost,
Spravan bía vas u Tílu, i imade Snáxenost;
Njegovaje Starrost bíla svêrhu moje mla-
dosti,
Toj' istina virruj cíla, jásam spoznò zadosti.
Obicsaju Poslih mlogeh oslabiti sadashnje,
Koje zovem ja ubogeh, jêrse boje Terrash-
nje:
Terrah nísu mlogih râda nossit ni svoj, koji
Kruh
Ne vrídnimah daje vazda, da naráhne svoj
Têrbuh,
Pticca nossi Pêrjeh svoje, a mi nashu Ha-
dichu,
A pod Amom Konjih stoje slushni istom Di-
tichu;
Csovik neche líni pàko, zalúd rodìt jest zàto,
Da xìv radi svê jednako, i shto rádi csestito.
Terrah teshki Mandich nossi, i Terrah mu
bïa dràg,

Mrga svóljno òn podnossi nesbacujuch njeg
na trag.
Nie şâmo od Imena, veche Csovik od Dilla,
Svagdi znádem njeg prímljena, svagdi shtu-
jem njeg milla.
Nie Misnik zato bio, shtose s'cêrnim zahodi;
Veche shtoje tò csinio, da Pùk Bogu privodi;
Nie Biskup zarad Sjanja i Imànjah bio zvàn,
Veche zarad Svêrshivanja on je bio izabran;
Zarad Posla svég trúdnoga kog ljubezno pod-
punni,
Iz Stànjase sirotnoga Carskoj dixxe gor
k'Krunni,
Ni San, koji slabbi Kostih, ni Glàd, koji
Utrobu
Usuküje svakom dosti, nedadoshe njem
Globbu,
Jèr òn svaka svêrshi prie, tad Náravi dovolli;
S'tìm izpunnit dúxno ktie, jèrbot svêrshit
sve volli;
I nuz oto Svèrshivanje. Priateljòm Odgovòr
Na njiovo sve Písanje, i u Cárski dade Dvór.
U'Mravincu Mrávak rádi, i brezposlen neche
bit;
Pcsella ide na Cvít mládi onde Meda na-
grabit:
Tako Mandich i kod Kuche ràdi shtogod sva-
ki Sàt,
Da mu Rùkeh biu vruche, znade radech nji
griat.
Ossim Kuche brezposlenna nevidiga Pria-
telj,

Il da pítam neposhtena, tkobi bio Zlohitelj.
Knjigeh lípe izabráne i Novineh shtiashe,
Ljùdeh znáneh i neznáneh unich k'sebi push-
tashe;
Podloxinkeh svoje ravna, na sve Stràne brà-
ní nje,
I na svoja sva poglàvna on upràvlja Poznánje.
Shtosu poljski svi Poslovih, toje znao kâo
Texák;
Shto Zanatih Majstorovih, i u tomu bi Vish-
tak.
Jága fálit nemog dosti, jèrsam u tom slaba-
csak,
Zato nekmí Shtioc prosti, shtosam u tom ne-
jacsak;
Smêrt njègova, Smêrtje nasha, s'hnjime xìvi
bismo mi,
Jêr kakose tò proglasha, mi plakasmo s'Su-
zamih.

*(a) Mitra jest rics latinska i jest Bis-
kupska Kappa, kada Missu slúxi.*

CSLANAK XLIV.

Podòb Mandicha izvanska.

Komje Tráva mlàda slicsma, nego drugoj
Travici,
I Pticsica glàsom dicsna, nego drugoj Pti-
csici?
Tako Mandich Díte málo slicsan bia Di-
tichu,

Kad je pàko poodraslo, slicsan posta Mla-
dichu.
Mladost milla svakom bíva, indi lípa svakom
jest,
Bio Ditich, bíla Diva, na njih bude Poglèd
csest;
Al kadaje sa Mladostjom i Poslennost slo-
xena,
Tad gledàmo njeg s'Radostjom tog. Mla-
dichà poshtena.

U izvanskoj svoj Podòbi, nebiashe òn távan,
Nit Zlamenje, da kóg zlobi, a Poglèdmu bi
správan.
Poboxnosti pun biashe, iz Líca se mogà shtit,
I kadase òn smiashe, Lice pojde svoje krit;
Jèrbot Mládex znat nèmore, da u Sêrdcu Po-
boxnost,
Imat móra svoje Dvóreh, i sakritse u Skrov-
nost;
Záto misli iz napolja, kad paboxnog vidi
Svit,
Poboxnostje ota bolja, jèrse moxe svá vidit:
Alli Mandich zrilli veche svu Poboxnost iz-
vansku,
S'Líca svoga k'Sêrdcu Kreche, i nju pravi nu-
transku.
Iz na polja krotko Líce, Zlamèn Svisti pri-
csiste,
Osta kod njeg kâo kod Dicce joshter na zlo ne-
vishte;
I Poboxnost svu u Dillah òn okrèni pra-
vedna,

Takovasu Bogu milla, a prid namah ugledna.
Mlogih káxu, da Pohoxnost za svashtoje valjana,
Jèr iz vanna svéta Skrovnost skrie Dillah kaljana;
Ako mislish varrat tako s'Pohoxnostjom Národ svoj,
Tisi Kurjak na opako, Lisicsije Pogléd tvoj.

Od sridnjega pàk Vrimena, móg Mandicha Godinah,
Do chelavog vesh Timena, u njem nebi Promina
Tilo mínja mlogo Zdravlje, Kossa gubi Cêrninu,
Alli Naráv vech na dalje neuzima Prominu,
Ossim koga zlocsèstoga, kada Bolest prigne dol,
I Svìst pojde bolestnoga stézat Sèrdce na okol;
Onaj mínja Chùd i Volju, i zlocsesto Oblicsje,
U se príma pervo bólju, --- náse drugo Prilicsje;
Alli Csovik pun Istine, jednak stoji u Svísti,
Nepazechi vanjske Míne, òn je Csovik taj isti.
Mislichete, da Mandicha Chùd i Volju promìni
Dostojánstvá glasna Sricha u Biskúpskoj Haljini?
Nie Brate, káxem vamah, sveche pêrvo svèrshno bit,
I pêrvòche od nas Slama u Florenz se odvozit.

I od nashe zobne Slame Florentinski bit Sheshir, (a)
Od Vêrbove pàko Gráne uroditi kadgod Xìr,
Negche Mandich prominiti sa izvanskim nutarnje
Jèrje radda Právich bitti, nossech vfidno sad Stanje.
Teshkó nomu, koga Sricha, kad uzdigné po ohli,
Illi svitla kom Hodicha Nòs s'Paprikom zasolli,
Onàj hóda glédech gorri, i ukòcsit kano Shtáp;
Dokga Sricha neoborri, da od Dilláh da Esap. (b)

Tìlo pitash Mandichevo, kako bie Biskupa,
I pridate metchem evo, kad pohadja po Xúpah:
Punnolicsan, rumen mallo, i okrúgli Obràzah;
Kosseh nij'mu gor ostallo za Shishanje Makàzah,
Vechje Brashnom posippao, dab' Chelavost pokrio,
S'tìmje gollo pokrívao, jèr Baróke nij' ktio. (c)
U Tiluje krùpan bio, a u Hodu hitar vas,
Kadbi hodat kudgod ktio, tòje bílo sve za Csas.
Na seb csisto svakà nossi, jèr kào Biskup morashe,
A imade dost Inoshi, koji csistit mogashe.

(a) Od Florentinske Slame pravese Sheshiri za Gospoje fini, skúpi tako, da jedan 40—60 forinti srebra platchase.

(b) Esáp, illiti Racsun, illi Razlog.

(c) Baroka jest tugja Kossa kano Kappa napravljena, koju chelavi Ljùdih na Glávi nosse.

CSLANAK XLV.

Mandich u Govoru.

Govorenje Démosthena, (*a*) csujèm daje glasno svud,
Da u ono Dòb Athèna dicsna zbog njeg bi svakud.
Govorenje Cicerovo (*b*) dìcsi rimski sav Senat;
Izrecsenje Cèzarovo (*c*) bi Meshtria i Zanat.
Iz Písàmah súdim Ljùdeh, òd kojiuh dávno Smêrt
Pepel metni u Possudeh, i potùra pod Zagêrt. (*d*)
A Mandicha súdit smiem od mojega Csuenja,
I netribam, da josht shtiem pismeno Sastavljenjah.
Sladke Ricsi sa svakime, a nikadà nemucca,
Sad govòri sa jednime, a kad drugi pokucca,
I unide i govóri, opet Mandich i s'shnjime,
Od svacsega znà da zborri i u svako sve Vríme.

Knjigu znadde il Odsudu ón na Pamèt skázati,
Káno daju tko po Trúdu dugo móra slágati.
Sa málimah prosto znade, a s'mudrimah mudrie,
Jèr i Pamèt tù imade, da sve znáde vêrstnie:
Shtogod Pamèt njem pridade, Jezik znade csestito;
Izkazati, da poznáde svatko daje 'zverstitò:
S'Velikashi govorashe, kano isti Velikash,
Da svidocsit svi morashe, ovaj Csovik jeste nash;
A s' nizkimah razgovára, kano Csóvik priprosti;
Dase svaki u tom svarrá, tkoga nezna zadosti;
Da Hodicha neizdáje, svako stanje moglob' rech,
Da za sebe njeg poznaje, po Govóru sad súdech.
I Rics bìmu dícsna vêrlo, kád ù Cêrkvi ùcsi Svìt,
I kad pivva, lìpo Gêrlo, svatko mogà rázumit.

Od Govóra govorechi padde meni na Úm moj,
Jelli Mandich Rìcs dêrxechi bio uvik Gazda svoj?
Jèrbot ima mlogo Ljúdih, koji znádu obechat,
I Bóg neka njih sàm súdi, opet neche Rics derxat.

Jelli Mandich Csovik taki moj Shtiocse ja
neznam,
U Prilikah kojekaki, nísam bio s'shnjim poznan;
Elle mlogih njega fále, da shto recse, ucsini,
Makar rekò i od Shále, Obechanje izpunni.
Moj Shtiocse i ti tako, shtó obechash ucsini,
Da nerekme tebi svatko, prilicsanje Kucsini;
Kucsina se uxech more, tàd nehasni nikomu,
Rics dêrxati tko nemore, prilicsanje takomu.

Nà Rics svoju pazzit valja, jèr kad ona izletti,
U Ústah se neuvàlja, jer jedan pút odletti.
Rics podobna zlátnoj Kóki, koja kada izpêrni,
Iz Zatvòrah poduboki, i natrag se nevêrni.
Tòje Mandich lipo znao, i zatòje pazljivo
Govorìti nastojao, jèrje znao marljivo.
Mlogih velle, da Istina roddi sebi Zlobljivost,
I dobie dost Battinah, zashto nie Laxljivost;
Alli Mandich istiniti, kano Miśnik csestiti,
Nekti prot nje nisht csiniti, i Istinu ubitti;
Vech Istinu Ricsjom sladkom: pomishàni
Mèd i Ren,
On prid Ocsih meche svakom, záto posta
obljubljen.
S'Laxjom nekti varrat koga, jerje Csovik istinit,
A Zapovid jest od Boga, da nejmamo Làx
csinit.

(a) Demosthen zbog svóga Govorenja glasovit u Atheni; osobito njegova Govorenja suprot Philippa Kralja Macedonskoga proshtimavajuse.

(b) Cicero biashe kod Rimljànah veliki Pisaoc, i od Púka otac Domovino nazvan. Iz njegovih Knjigah tolikose Csovik naucsiti more Pameti, koliko nikada iz sadashnjeg vìka moguch nie. Od njega naucsni G. Montesquieu govòri svako: „Cicero jest po momu Mish„jenju jedan od najvechi Ljudih, „kojisu na Svitu xivili.“ vid. Tom. 7.

(c) Cèzar Julio pérvi Zapovidaoc i Samovladaoc sviuh rimski Dérxàvah. Onje pisáo od Vojske, kojuje suprot Gradjanah rimski vódio, i od Vojske suprot Gallianacah stári, tako, da medenimah Ricsmah kervolocsno Dillo izpisuje.

(d) Kod Rimljànah stári biashe Obicsaj saxgati mertvo Tilo, i Pepeo skuppiti, u Possudu zemljenu metniti, i tada u Grobnicu uniti.

CSLANAK XLVI.

Mandich u Priatelstvu.

Priatelja najt na Svítu jest najt Otca pridobrog;

U njem Ljubav najt pricsistu a brez Sêrdca
lukavog,
Jest najt Bratta najti Drùga, koji xelli svaki
Csas,
U Nevòljah i u Túgah aldovatse njemu vas.
Al Priatelj kada bíva tko zbog svoje Koristi,
Toga zovem ja varljiva, jest Priatelj necsisti.
Svaki Csovik Priateljah najti moxe zadosti,
Al u svakom ni Veseljah, nittche najti Radosti;
A imade Priatéljah, da nemoxe Csovik znât,
Ma najvecha bila Xelja, kakoche je od
sad zvat, (a)
Jel Priatelj, illi nie? --- elle Mandích zaisto,
Teutchpergera zvatti smie Priateljom doisto;
Jèr zalúda Misnik ovi prognàt bia od mlogih,
Mandich Závez s'shnjim ponovi, vazda ostav
u Sloggi.
Priatelj je otò právi, koji s'tobom svako Dòb,
Priateljstvo nerastavi dok nenajdesh ladni
Grob.

Sa Vichnicih u Budímu xivi vazda kano Brat,
Jèr i mêrtvom joshter njemu Slavu daju svaki Sàt;
A vi znáte, daje mucsno mlogim Ljudmah
bitti prav,
Mandich znadde pàk naucsno s'shnjima xivit, dok bi zdrav.
I s'Cesárom nàshim Fránjom xivi kano Priatelj,
I sa Ricsjom ma najmanjom nebia mu Zlebitelj,

Jer Car vrídno svoje Ljùdeh shtimmat vrídan znade sàm,
Koji za Dòm svojse trúde i pomáxu s'Potribam.

Dicsni Raffay Biskup sada doklem xivi Mandich nash
Medju sobom bishe vazda, kanda jedan Duh gledash;
I dok bishe Kanonicih u Zagrebskoj Obchini,
Kano jednog Otca Sincih sve biau jedini.
Jednog uze Bòg k'seb gorri, drugom *dade* misto njeg
Da njegovom Púku dvorri misto Bratta vech svojeg;
I na komu Stollu siddi, dáse moxe spomenit,
Da Priatelj onde sídi (*b*) bia nikocs plemenit,
I da tako Uspomenu i mêrtvoga uzdêrxi,
Zalud Grobu u ledenu Priateljmu vech lexi.

S'Regimèntom Brodskom cilom, sva Gospoda znádu tò,
I sa Ricsjom i sa Dillom jest xivio csestito;
Jest xivio u Ljubavi, jest xivio skrovito,
I zâtòga ona slavi i slaviche doisto.

I s'blixnjimah Spaiamah òn poshteno xivljashe,
Obljubishe njega sasma vech kakoga poznashe.
Podloxnicih na Medjamah vishe pút se zavade,

Alli Biskup s'Komshiamah Svadnju odma razvade.
I tò lìpo sve biashe, shto gledashe Mìr imat,
A kroz oto csinit znashe, daji mòra svak shtimat.

Imal Dusha, kaxi meni, kojoj Mandich zlò csinni?
Dajmi Razlog tod temeljni, kog zlovoljno oshinni?
Ako imma Ljúdih sada, koji gêrde njeg sa svim;
Kanda nie òn nikada bio s'Dillom csestitim;
Alli njega Strah vech nie, grob netúku Battineh;
I bojatse on nesmie od zlocseste Ljutine.
Svému Svìtu neugodi, i netráxi od njeg tò,
Mlogo vishe Blatto rodi, nego Zlàto pricsisto.
Mudro, lìpo Dossen (c) recse, Relkovicha brani kad,
Nek njegova Rìcs pritêrcse, kojisteju shtiti rad:

„Kad tko drugog rad zamaxe,
„Sebe po tom blatna káxe,
„Mazzat boje svacsem dáno,
„Shtoje sàmo zamazano:
„Nek iz Blatta Svinja banne
„Pakse o Kríx têrti stanne,
„Ostatiche i Kríx blattan,
„Prem akobi bio Zlàtan.

— — — — — —

„Al po sebi shtoje Zlàtò,
„Shtomu shkodi tugje Blatto?
„Nashkodítmu vishe neche;
„Nego Blatto kàdse meche,
„Pramà Zlàtu dasè Znáde,
„Vechu Cínu da imade.

Viddi „Jeka Planine etc. od redka 505---526.

(a) *Plautus in Trinummo.*

„Sunt quos scio esse amicos: sunt „quos suspicior, sunt quorum in„genia atque animos non possum „noscere, Ad amici partem, an ad „inimici perveniant.“

(b) *Sídi illi stári Priatelj.*

(c) *Dossen recse: „Dossen Vid Pàrok iz Dubovika vèrlo shaljivi esovik u druxbenom Razgovóru, a odvech oshtar i opor u Pisànju suprot Falingih. Axdaja sedmoglava jest njegovo plemenito Dillo. Kada niki suprot G. Relkovicha Pisaoca Satyra ustade, tada i Vid Dossen suprot ovoga izdade Jeku Planine u Zagrebu 1767 godine.*

CSLANAK XLVII.

Ljubav njegova prama Klerikah i Misnikah.

Ljubav Otca prama Dicce, a Boxja je svêrh
svih nàs;
Dok izlette mále Pticce, Mat je ljubi kratki
Csas,
A Mandicha od Postànka svég Vládànja Bis-
kupskog,
Do poslidnjeg durra Dànka a od Sêrdca o-
csinskog.
Kada zgràdi onu Kuchu zarad mládi Kle-
rikah,
Tad nadoda Pomlju vruchu, namach mála,
velika.
Shtogod triba sirotnimah, i shto nejma bo-
gatti,
U tòj Kuchi neka ima, da moxese svím datti;
I Knjigeh jim ponamicca, dase s'shnjimah
poslúxe.
„Nek imadu, recse, Dicca, dáse ná me ne-
túxe."
I Pripis jim dade taki za Vládanje obchenno,
I pohodi Misec svaki ovu Kuchu sobstveno.

A kad bia svud veselje, shto zovémo Poklade,
Dójde Mandich sàm od Xelje, da ond Rú-
csak sam dáde.
Bude jisti, bude pitti, shto iz Gràda nossit
dâ,
Dase svaki bash Zasitti, s'csíme hoche za
sada.
Jásam bio vishe Dòba, kada Rúcsak dàva
nàm,
I mojàje tad Utroba csastillase sa Pittam.

Lípo biva drugog Dána, na Poklade lícem bash,
Godinami zaboravna, tad pokojni Biskup nàsh,
Csashe nassú Csetvêrt Vína, i ustade vesél vas,
Nashkubljujuch od Dobrínah, sve pogleda rèdom nas,
I recsenam: „Svemoguchi, nek vàs krípi Mladichih,
„Vi Misnicih jost buduchi, xivítemi ú *Srichi.*"
To govorech vrúche Suzzeh padoshemi na Obraz,
I ja viddi, kako puzze, záto smiem dat Pokaz. (*a*)

I onoje lípo bílo, kad otide u Poxun,
Gdise Viche dêrxa cilo, skupp Velikih bi podpun.
On Rektoru táda pisa, gdi pozdravlja Klerikeh,
Punna Knjiga jest Mirisa, i punnaje znaj Dike;
Rektorjuje shtio namah, i shto mallo od nje znàm
Kazaobi Bratcho vamah shto u Glávi josht imam,
„Vladaj dobro i odselle moje dobre Mladiche,
„Dami Sêrdce razveselle, jèrsu moje svi Cvitche,

„I mojesu svi Veseljeh, Krunna moje Starrosti,
„Nek s' u virri utemelje shtogod mogu zadosti.
„Nekmi budu skuppa zdravi, ja jim shaljem Blagosov,
„I ostajem Otac právi od mojiuh svi Sinov."
I posla nam svoju Slikku namáljanu csedno bash,
Tako jedan Ríf velíku sad Simenik ima nash.
Svêrh Têrpeze u Palacsi metnismoju na Duvàr,
I hochemo, da tò znácsi, daje od nas Gospodar,
Da òn Kuchu ovu spravi, i da ráhni své nàs òn,
I da njemu nashoj Glàvi, Gláva svaka da póklon.

A kadgodje bilo Vríme, dase Nauk svershìva,
Tad Mandicha opet stìme najtichemo pomljiva,
On je pêrvi, koji ide, da csut moxe Naukeh;
Kako dojde, taki side Knjigu uzàm u Rùkeh,
I sve slusha, tada píta rèdom svoje Klerikeh;
Koga najde naucsita, slavvi kod tè Prilike:
Koga pàko slaba vidi il hêrgjavo ucsecheg,
Njega gledda, da zastidi i ucsini sluxecheg.---
Kàrla káxu da Veliki, kada Shkulkeh pojazi,
Nauk tràxi svikoliki, tako Pòmlju da spazzi,
Koje najde dobre Djákeh, na desnuje metche Strân,
A na lívu Stepenjakeh, i kojije nevaljan. (*b*)

One fàli s'desne stráne, a sve s'live gêrdi sad;
S'désne zove odabráne, s'live zove lini Gad,
Tako Mandich moj Veliki fàli dobreh, kuddi zlèh,
Dobreh dêrxech sve u Díki drúgeh zovuch pak smêrzleh.

I Parocih s'Kapelánih svi biau poshtenih,
Kad u Dillih jesu spravni, i s'Kripostjom sloxeni;
Osobito Spailuka òn svojega Misnikeh,
Rad kod svóga viddi Rucska kano Gosteh velikeh:
Kadse xanje njem Spaii, tad u Polju Rucsak jest,
I tadaje najradii k'sebi Gostih dost dovest;
Tad Parocih svi njegovih dojt moraju pozvànih,
Onih bishe k'tom gotovih na Çsàst dojti obrànih:
Nejma Stanja, nie Ljúdih, koje nebi imò rad,
Ti Shtiocse záto súdi, shtochesh od njeg rechi sad;
A mislitmi nemòj tako da zlocseste Misnikeh,
Nenarùxi ón pojàko josht kod pêrve Prilike,

(a) *Pokaz illi Pokazanje.*
(b) *Vide Michl* Zusätze zu der Kirchengeschichte *ad* §. 35.

CSLANAK XLVIII.

Njegova Ljubav prama Podloxnikah,

Podloxnikeh ljùbi svoje, jasam csuo od njih sàm,
Ovd Sumljivcih sami dvojje, i rech mogu, da neznam,
Al virrujmi moj Shtiocse, daje Mandich Ljubitelj,
Kad òn dojde, odma pocse bit svih Ljùdih Shtovitelj.
K'njem mogàshe lako svaki dojt u Sobbu Podloxnik,
Jèr nebia i nejáki nigda njegov Podnoxnik;
A imade mlogi Glávah Dostojanstva velikog,
Koji maje oto Slava nepripustit k'seb niskog;
Jèrse takve Glàve glávne uzdizuju svêrh svakog,
Sebe dêrxe za prijasne, a drugoga za blatnog.
Ah Csovicse prashni Cêrvu! skinni Pàrte od Zlàta,
I Hodichu ozgòr pêrvu, koja tebé zamáta,
Skinni dolle i Koshulju, i viditchesh dasi gòl
Nek i Prosjak svoju Trulju sad sa sebe skinne dol.
Tadchesh viddit ohla Glàvo, dasi stvorra jednog s'shnjim,
I kad mislish podupravo, ostat morash tada nìm.
Shtose dakle zakljucsavash u otajne Zidine?
Gledaj sad da odpacsavash Podloxnikah Tuxbine.
Mandich milli svom Sobbàru tù zapovid izdade,
Da òn svakom Gospodáru pustit unich ìmade,

I ne sàmo Velikimah, Gospodarom i mochnim,
Poljodilcem bash niskimah i Sirotàm nemochnim;
Udovicéh, stáre Bákeh, upràv k'njemu idoshe
Zbog Potribe svakojake, shto molishe, stigoshe.

Iz svih Sèllah Spailuka òn Siroteh pomàga,
Pítaj Bratte onóg Púka, játi ovde nèslaga.
I onoje lipo bílo, Podloxnikeh shto bràni,
Jèrje oto svèto Dillo kad Csoviku odlanni.
Dosta pútah zavadèse na medjamah Seljanih
Shto Csobannih nalazese Kraishnicskoj na Stráni,
Tada Mandich Otac dicsni i oviuh i onih,
Da neznade prot rech ricsni, csíni dasu dovoljni.
Obbe Strâne pomiruje, jèrje sviuh on Pastir,
Jèr gdi svadnju Pastir csuje, onde ima pravvit Mìr.
Djakovcimàh po Kuchamah òn dohodi vishe pût,
Na njimaje zalud Slamma, koju stéxe vèrbov Prút,
Unilazi òn u Kuche i govori s'Kuchànih,
Najde koje pivajuche Csovik ovi izabráni,
I tad rekme: Bogu fála, vidim daste svi zdravi,
Ondje Pisma, ondje Shála, gdise Xivot zdrav bavvi.

I tadase razgovárá od Poslòvah texácski,
Jèrse svacsim mudri starra, da naucsi mudracski.
Blago onoj Dùshi svakoj, koja gledda naucsit,
Josht u Dòbi prinejakoj; sveche posli dokucsit.
Koji nezna rádit nishta, neche drugom razumit,
Jèr na Rúki svojoj Prishta nie imò mamenit;
A tko ràdi, onaj znáde shtoche Posâo svaki rech,
I dostojan jest taj Vlàde, i takvich lako stech.

Zatêrkase u govoru, a Dogadjaj jedan znàm,
Kogsam csuo ja u Zborru i kazatchu svéga vàm.
Ima Sello Vukka znáno, koje Cholnich naselli,
Dvìsu milje do njeg rávno, tko k'Ossiku poselli;
Starrac jedan, — neznàm pàko, kakomuse Dòm zove, —
Vishe pútah xellech jàko recse Rìcsih sebove:
„Dami Bòg da Srichu ótu, da kmen dojde Biskup nash,
„Men pokáxe tù Dobrotu bàrem jedan máli Csas,
„Volliobi s'shnjime bitti nego Járam Vollovah,
„Dabmi ktio pokloniti i dvà Pluga gotova.

„A ja neznam shtoje meni, shto ja xellim tako njeg,
„Kad prisvitli Biskup xeljni neche gleddat na manjeg,
„A dabimi dojti ktio, damu Rùku poljúbim,
„Makar posli mêrtav bio, oto sebi sàm súdim."
Ovèh Ricsih do Ushiúh Biskupovih dojdoshe.
Njemu oneh mille biu, i radostmu dadoshe,
I Biskupse krixonosni u svom Duhu veselli,
Shto taj Didak bilokosni od njeg sada zaxelli,
I odrèdi k'njemu ichi svezav choshak Marame,
Da neb kako po Nèsrichi zametnio pod Ramme,
Il da nebi i zaboràv u mlogimah poslovih
Njemu doshla pash poduprav, zato Zavez sgotovi;
Sutra pàko prid Nòch veche Mandich dadde Hintov prech,
Tèr k'Ossiku pút svoj kreche kako neche njeg dosech,
Tad na Vukku doshao stadde u Avliu unide,
I Didaka bílog najde, koji vesel k'njem pride,
Od Veselja sad zaplaka, i poljubiv Rùku njem,
Shtoga Sricha najde taka sastatise s'Mandichem.
Onde Biskup konakova, i mogòbi deset Folj'
Od Govòra tog njiova napísati zadovolj

Jèrje bilo Razgovòra i s'naj manjimDitetom,
Da nash Biskup zbog odmorra mallo bia
s'Krevetom.

CSLANAK XLIX.

Mandich u Veselju.

Svashto ima svoje Vrime, i Salomun Kralj
velli,
Ima kadse nossi Brime, ima kadse veselli.
Svatko radje vesel bitti a znàm nitko xa-
lostan,
Svatko radje jist i pitti, i ne bitti bolestan,
Alse ota sva minjau, nepitajuch nigda nàs,
I kad dojdu, spominjau, daje takvi doshò
Csas.
I ja radda vesel bívam, kano cíli Boxji Stvòr,
Jèr na Zemlji josht pribìvam, dak nedojde
moj Umor,
Ja Veselje pripoznajem, da nàs zdravve uz-
dêrxi,
A ond raddo nepostájem, gdi u Kàvgi tko
êrxi.
Ja kad dojdem nuz poshtenu sisti rúcsat Têr-
pezu,
Nísam radda tad gvozdenu na seb' imat Irezu;
To jest: nísam shútit radda, zalud mlogih
govore:
Daje múdar Csovik tada, kada shútit sve
more,
Aja káxem, nekje tako, Mudro pàko govorit,

Daje bolje svakojako, nego Ustah zatvorit.
Mandich bia Csovik milli, koji vesel bia rad,
I kad Gláva njem obìli, kako nebi, dok bi mlàd,
U Starrosti i ja viddi, gdi s' Gostimah svojimah,
Za Têrpezom doklem siddi u Smih udri òn s'shnjimah,
I na Sellih kod Rúcsanjah nazdravljiva svakomu,
I postaja kod Igrànjah u Veselju takomu.
Mlogih velle, da Igrànje jest zlòcsesti Obicsaj,
Gdi svakomu zlò Psovanjé dade odma zárucsaj,
Da Igrànje za Csovika triznog nie, vech pjanna, (*a*)
I Budala tkoj velika sa Pametjom neznanna,
I zaoto bránit xelle Kollo, Igru, Veselje,
Dase Ljùdih neveselle, vech da tráxu Posteljeh.
Ja Rics moju tùd podláxem, Igra hasna jest Zdrávlja,
Al od nochne oto káxem; nochna Igra nevalja,
Jèrse obnoch San ukída, i zlò s'távnim pokríva,
Tò Poshtenje sve podjída, obdàn pravvi drimljiva;
Alli ob Dàn prostom Púku dopustiti igratti,
Rechi hoche ich na Rùku i Veselje njèm datti,

Da za téshko svoje Brime zaboravi igrajuch,
Jèrche lako svoje Ime zaboravit poslujuch.
Zâto Mandich tò Veselje sa svojime Poglèdom,
Nie radda, da razteplje, neg da vechà (*b*) sve rèdom.
Veseljeje i Spasitelj, kada bia na Píru (*c*)
(U tom nashje òn Ravnitelj) sàm gledao u Míru.
Indi i mi, kad poshteno gdigod bude Veselje,
Uxiváti smi'mo csedno, glédech oteh Temeljeh.

(*a*) *„Nemò fére saltat sóbrius, nisi forte insaniat." Cicero Orat. pro Murena.*

(*b*) *Vechà, illi veche pravi, i uzmloxaje.*

(*c*) *Joannis cap. 2.*

CSLANAK L.

Njegovo izvansko Dostojanstvo.

Dêrvo ráste, Csovik tako, kako ide koi Dàn,
Josht je Dite òn nejáko, i sàm sebi nepoznàn,
Tad naráste i nadjíka, i postanne Mladich pun,

Sebe dêrxi za Csovika, da nefalli njemu ni Trùn;
Tad u Glávi sebi pravviDostojanstvo i dobro,
Posli gledda, da dobavi, shtoj u Glávi seb obrő.
U Pameti pò Skálinu stúpi dalje na Skálin,
Seb kupuje vech Haljinu, kad svoj bude Gospodin;
Sve Drugoveh u Pameti nadvissuje u svacsem,
I svakòga tad nadmeti, nedà gorri ni jacsem.
Na Priliku ja Pisára Pisárnice uzimam,
Kako Srichu sebi stvára, a drugimah odnima.
„Ja znàm pisat mlogo bolje, neg moj jedan znáde Drùg,
„Kapetanje dobre Volje, a ja Dicsko bash na Strùg;
„Jachu postat Kaprál prie, jèrsam lipshi, vishtii,
„A u Písmu jedan nie sad od mene csistii.
„I Straxmeshtar pêrvo bitchu, ako k'tinne Kapetan,
„Moju uzdich frishko Srichu, jàsam zbilja dostojan;
„A da tkobi prie bio od Kaprálah Straxmeshtar?
„Jedan nie zasluxiő, a drugie veche stàr,
„A trechie stepen dosti, a csetvêrti nizashto,
„A pétomu nek Bòg prosti, jèrche popit òn svashto.
„I nek bude mallo Rattá, ja etoti Barjaktar,
„Misto xúte, Srebra Párta menche datti Franc Cesar,

„I tad moxe u tòj Vojski, koji umêrt Officir,
„A ja kadse tucsem svojski, menche rechi: avansir.
„Blago meni, ako Míra josht za duxje nebude,
„Dokji mlogo poumirra, i seb stecsem Shkúdeh.“
Eto tako u Pameti, za pòl Sàta skocsi gor,
Almu Srichá vech odletti, kako csuje gdí Govor,
Jèrse onda òn probúdi kano iz Sna dubokog,
Sebe odma onda kuddi, shto Istína nij' odtog,
Tako isti i Klericih izrácsune bêrzo vech,
Kojis' starri sad Misnicih, tkoche skorro mêrtav lech,
I kad koji umre mládi, i tojimje drágo bash,
U Mozguse svaki sládi, daje sàmo prokushash.
I Majstorih istih tako: na Priliku Shnaider vech,
Gledda uvik svakojako, kako s'Iglom moxe stech;
Kàkochese pomoch bolje, i uzidat Kuchu svu,
I zatòmu jest po Volje ich k'Shnaideru kom mêrtvu,
Tadje odma draxje njemu, shtoje manje za jedan,
Koji s'shnjime u svacsemu dìli Posleh svaki Dàn,
Tòje Skalin Bratcho moja, po kom Mladich ide gor,
Alli triba mlogo Znoja, dokse dojde na izbor.

Jessil rada postat vechi, budi pomljiv u svacsem,
I takochesh Skálin stechi, i srebêrni i zlatchen.
Nemoj pustit Priatelju, da on rádi za te shto,
Veche rádi u Veselju svoje Posleh csestito.
Mandich doklem mlàd biashe pouffase u Boga,
I u Znanje, shto imashe od svog Trúda istoga.

S'csîme njega Cessar kitti zbog njegove Vridnosti,
Koju kittnju Smêrt. s'shnjeg s'hitti u poslidnjoj Bolesti?
„Priuzvíshen Biskup bie i prisvitli Gospodin,
„Priposhtovan pàko prie, Zagrebacske Cêrkve Sin.
„Od Stipàna svetog Králja Krixonossac poshteni,
„U Vichnicsstvu Car postavlja, Vichník bie zbiljeni.“
Tò Poshtenje òn donese tia u Grob vicsnji svój,
Dobra Dillab pàk odnese gor u vicsnji seb Pokoj.
Tò iz vanna shto imade csovicsanskog Reshènja,
Shtomu ovaj Svit dodade zbog nutarnjeg Poshtenja.

CSLANAK LI.

Shto iza 'njega posli Smérti ostade?

Csovik lakom, koji tecse najde lípi Izgovòr,
Kako jedan meni recse, neznam, jel za Prigovor:
Za Csovikom dost ostanne, kada umre Imànja,
Kod Budale sve propanne, jèrje Csovik brez Znanja.
Drugi káxu: memòj techi, veche jiddi, veche pij',
I na sebe Novac metchi, ni u csemse nesuzbij';
Shtobi tekko tugjem Gêrlu, neka svatko seb Tecse,
Jèr za Dùshu neumêrlu Novac tech Bog nerecse;
Jedni káxu, i ja káxem, shto pravedno seb stecsesh,
Ako xellish bitti bláxem, da ovako seb recsesh:
Ja shto imam, uxivatchu, izvêrshujuch Posâo moj,
I Siroti shto mog, datchu, da i ona znà Pokoj;
Ako moji mladjih budu csestitose vladali,
I xivili o svom Trúda, tada budu imali,
I oniche mochi tako, kano i ja xiviti,
I Sirotam dat polako, shtoji moxe kripiti;

Jèr Bogatstvo ovog Svìta, kano konjske Mêr-
cine,
Po Smêrtise sve razhitta, odma proxdru nje
Psinneh.
Shtoje Mandich u Xivotu dobra kakva csi-
nio,
I pomogò gdi Sirotu jasam prid vàs metnio.
Alli nisu sva prid vamah, jère mlogah ni
meni
Nisu moguch bit poznanah, kamoh' vamah
prixeljni.
Csovik nezna svoja Dillah, a kamoli *tugja*
sbrat,
A mojabi Rúka ktilla sva njegova popísat;
I ondabi mlogo bílo, vi je nebi k'tilli shtit;
Primitemi tò za millo, shtosam mogò po-
kuppit.
Mandich dobrah, shto ucsini, s'sobom k'Bo-
gu odnesse,
Kako joshter Dàn poslidnji smêrtni Uboj
podnesse,
I zbog Dìllah Plachu prìmi, i zbog otih sla-
vim njeg,
I pridajem vamah svimih izpisanog po men
svég.
Shtit akoste Bratcho radda shto kom na svoj
skrajni Csàs
Ostavio jeste tada, Pávich hoche úcsit vas.
Ón u svomu Govórenju, koje dêrxa svêrh
mêrtvog
U poslidnjem svóm Slóvenju razgovára od
otog.

Eto dakle mogúchnoga móg Biskupa Mandicha,
Iz Govòra svéga móga razvidiste sva Vicha.
Jaga metni prid vas Ljùdih, il vàm shtitti il neshtit,
Koji hoche, neka súdi, jelli Posào moj csestit.
Jabi radda oto sàmo, da shto Mandich kad dobrò,
(Kakosam vam kazò àmo) csinit za se jest obrò,
Dabi i vi dobro ono, ucsinili radostno,
A shto vamje nepovoljno, illi nie kripostno,
Dabi i vi Bratcho milla necsinili nigda rad;
Radoslavje záto Dillah pometao prid vàs sad.

CSLANAK LII.

Njegov vridni Naslidnik.

Kadse Xitto vech usie, tada Lístak izvirra;
Kad Csovika xiva nie, Dillomu se izbirra.
Xìv pametni mêrzi Slavu, Nenavidost radjabo,
I zbog ote mudru Glàvu Svìt poshtuje oslabo,
A kad umre Csovik pàko, Nenavidost pristane,
Jèr se neche u Grob lako uvuch Ricsih pogane;
Mêrtvom neche Nenavidost za nikada shkoditi,

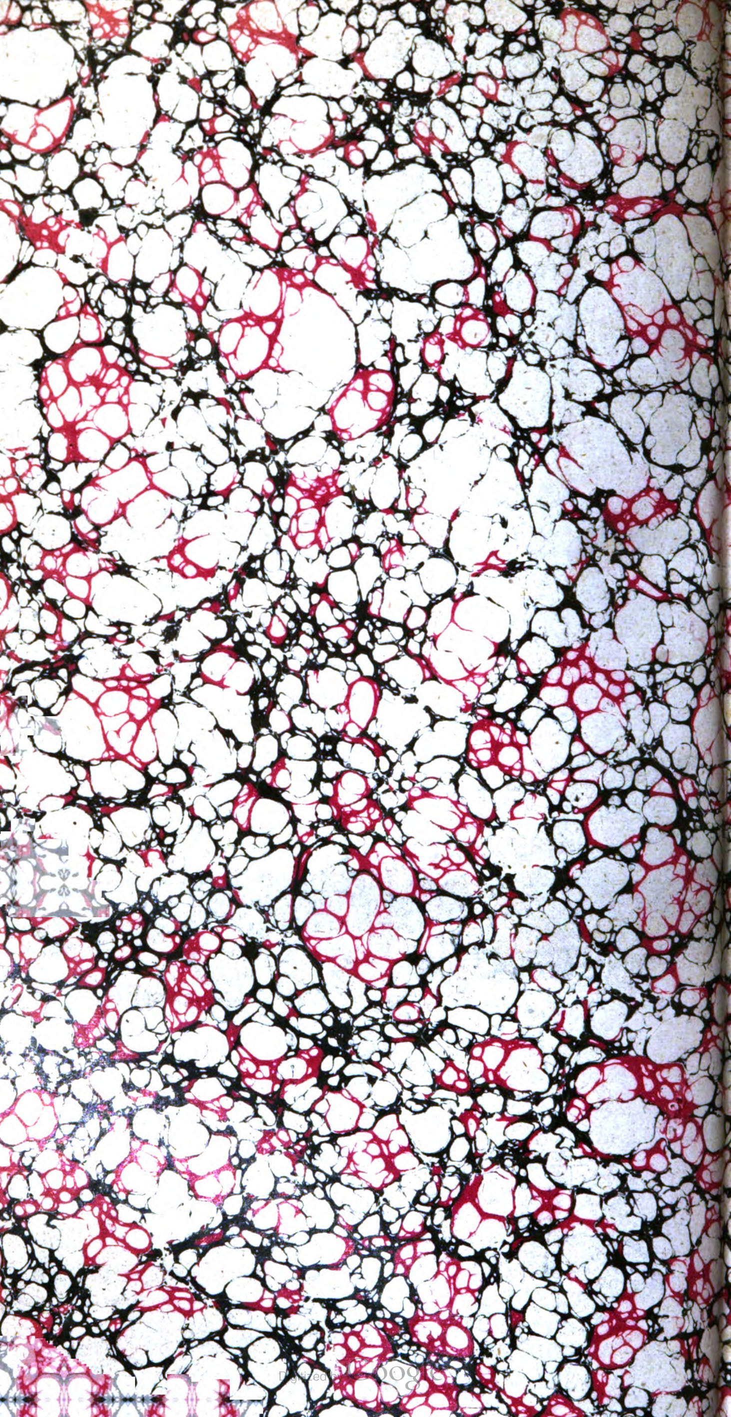
Ni utirrát u Postídnost, ni zlo kako roditi.
Jasam tebe moj Antùne iżpisąo Púku tvóm
Ako hoche tko nek pljune po Obrazu zato móm,
U mom Poslu dobru Svêrhu istinito imádem
A tko rekme zlo móm Perru ja mu nishta neznadem,
Vèch oprashtam u Nápridak jèrje rekao tako Bòg
Kadje bio njegov Sinnak kod nas *Púka* dolli svóg
Sad Shtiocih hochu Vamih kazat Ime onoga,
Koji Biskup jest nad namih pozvàn jurve od Boga:
Za Csovikom Csovík slídi, a za Sùncem kripki Plòd,
Oto Pamet śama vidi, a i jachu kazat ovd.
Cêrkva svéta Djakovachka, Biskupia cíla shnjom
Kano Màjka siromashka ogêrnise s'Cêrninom;
Svíche cêrne Oltar prìmi, a Mandicha Dùshu Bóg
I Támnjan se za njeg dimi kod Oltára prísvétog;
Biskupia Udovica Kanonikom Sinovom
Kào Maria kad Divica Brigom bih Ivanovom,
I neznade kolikoche udovati Godinah,
Jèr neznade kada hoche dobit svog Gospodina;

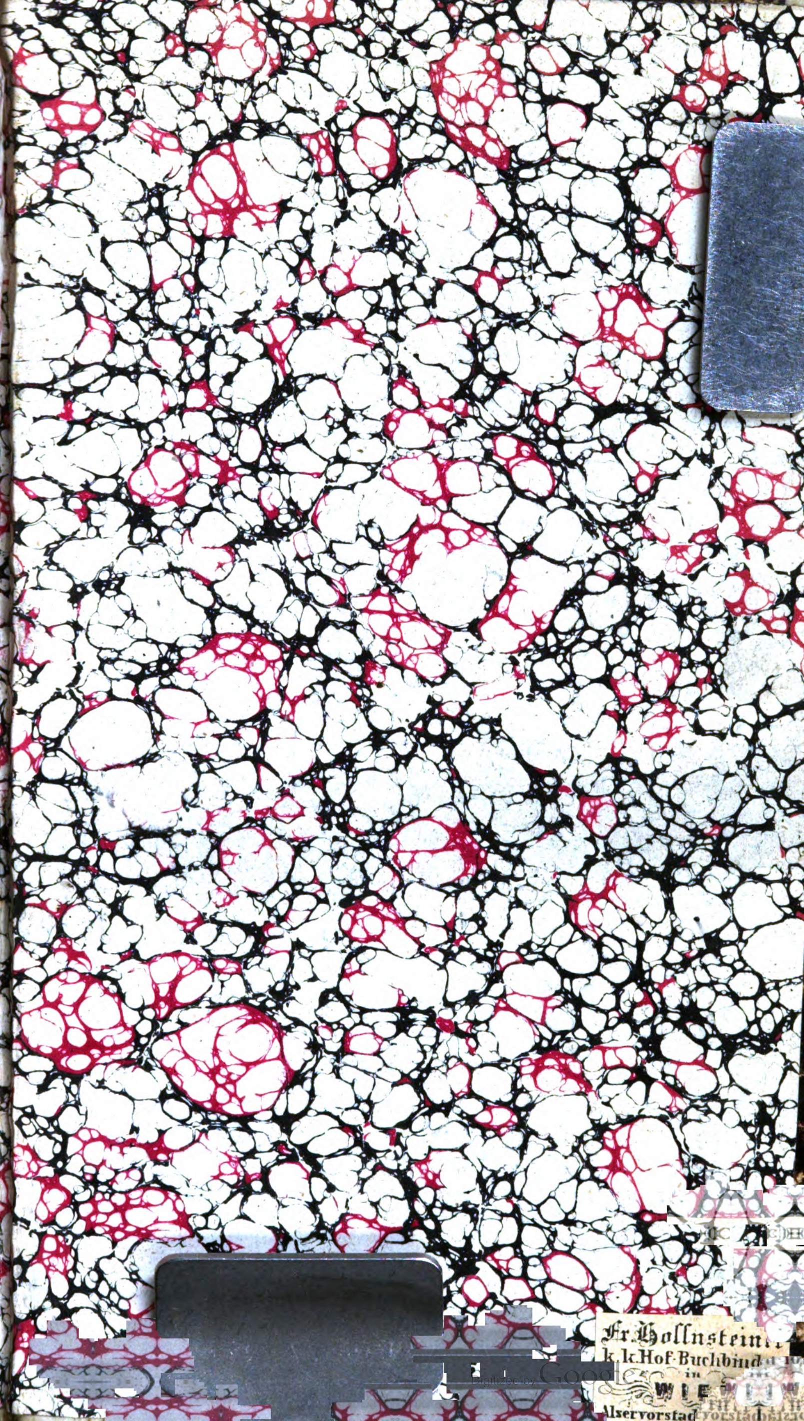
Alli eto Svemoguchi jur Franceshka Cesara
Sve Otcsinski vladajuchi lipo sad nagovara,
Da izbirra ôn dostojnog Naslidnika Mandichu,
Dostojanstvo da pokojnog possiduje iSrichu.
Cesar pàko, koga Oko mudro tráxi poboxnog
Prie gledàv svud shiroko, najde za tò privridnog,
I odlùcsih ôn ovako: koji biah Naslidnik
U Zagrebu njegov, tako zvàn Pridstavni Kanonik,
Onaj nèka bude sada Biskup za njim Bossanski,
I nek kano Pastir vláda Narod slàvni Kêrstjanski.
Tako dakle ôn izbirra Imerika Prepushta,
Kàrlu Raffay odabirra zarad svetog Biskupstva,
I postàvlja u Djakovu na Stolici siditi,
Biskupiu vladat ovu, i za Narod sav bditi.
Kad ja ovo pishem sada òn je Biskup xivuchi
Svêrh Mandicha lípog Stada, òn je Pastir bdiuchi;
Bòg s'shnjim vláda, a ôn s'namih, da moxemo Boxji bit,
Vi znadate oto sámi, illi znali il' neznali shtit.
Bogu nekje od svih Sláva, Pokoinomu Boxji Ràj
Xivuchemu Díka prava ti prijaki Boxe daj,
I udili namih Zdravlje, Mir i Ljubav Kêrstjansku
Da poznàmo i na dalje tvoju svétu boxansku

S v ê r h u.

Fr. Hollnstein
k. k. Hof-Buchbind
in
Alservorstad
Google

